

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ**

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ
: ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ**

της σπουδάστριας Καραβαγγέλη Καλλιόπης

**Υπεύθυνος καθηγητής : κυρ.
Παπαδημητρίου Αθανάσιος**

Πάτρα, 2005

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Θα επιθυμούσα να ευχαριστήσω κατ' αρχήν

Τον καθηγητή μου και επόπτη μου, κυρ. Παπαδημητρίου Αθανάσιο, επίκουρο καθηγητή του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, που με τη βοήθειά του κατάφερα να φέρω εις πέρας αυτό το έργο.

Τους σπουδαστές του 2004 και συμφοιτητές μου, που συμμετείχαν στην έρευνα αυτή, η οποία δεν θα γινόταν χωρίς την εθελοντική τους συμμετοχή.

Την οικογένειά μου, για την συνεχή συμπαράσταση και ενθάρρυνση.

Τον κυρ. Άγγελο Ζάχο, ψυχολόγο του Γενικού Νοσοκομείου Λάρισας που με βοήθησε στην ανεύρεση βιβλιογραφίας, το τμήμα της Πληροφορικής και την Κοινωνική Υπηρεσία.

Τη Δημοτική Βιβλιοθήκη της Λάρισας για το υλικό που μου πρόσφερε.

Τέλος, τις φίλες μου Βάσω, Βιβή και Μάργια για τη συνεχή τους ενθάρρυνση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σελ. 3
ΣΚΟΠΟΣ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	Σελ. 6
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ</u>	
ΜΕΡΟΣ Ι : ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	Σελ. 8
1.1 Αρχαία Ελλάδα	Σελ. 8
1.2 Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία	Σελ. 13
1.3 Άπω Ανατολή	Σελ. 17
1.4 Μεσαίωνας	Σελ. 17
1.5 Μετάβαση στις αρχές του αιώνα	Σελ. 19
1.5.1 Αγγλία, Γαλλία και ομοφυλοφιλία	Σελ. 19
1.5.2 Ελλάδα και ομοφυλοφιλία	Σελ. 20
ΜΕΡΟΣ ΙΙ : ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	Σελ. 23
2.1 Βιολογικές – Γενετικές Θεωρίες	Σελ. 23
2.2 Ψυχολογικές – Ψυχο-παθολογικές Ερμηνείες	Σελ. 28
2.2.1 Ψυχολογικές	Σελ. 28
2.2.2 Ψυχο-παθολογικές	Σελ. 38
2.3 Κοινωνικές – Πολιτισμικές Επιρροές	Σελ. 41
ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ : ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ	Σελ. 48
ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑΣ	
3.1 Ελλάδα και Ευρώπη – Απόρριψη ή Αποδοχή;	Σελ. 48
3.2 Η κατάσταση στον υπόλοιπο κόσμο	Σελ. 52
3.3 Διασφάλιση ή Δικαιώματα;	Σελ. 56
3.4 Κείμενο των Νέων Βασικών Γραμμών Πολιτικής του Πενταγώνου για τους Ομοφυλόφιλους στο Στρατό	Σελ. 63
ΜΕΡΟΣ ΙV : ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ	Σελ. 67
ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟ ΓΑΜΟ	
4.1 Υιοθεσία και οικογένεια που συμπαρασύρουν τη λέξη γάμος	Σελ. 67
4.2 Κοινωνική πρακτική και στάσεις – Ομοφυλόφιλοι γονείς	Σελ. 76

ΜΕΡΟΣ V: ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ	Σελ. 83
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ</u>	
ΜΕΡΟΣ Ι :ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	Σελ. 90
A) Διατύπωση του Θέματος	Σελ. 90
B) Κατάρτιση σχεδίου έρευνας	Σελ. 90
B1) Είδος έρευνας	Σελ. 90
B2) Ορισμός Πληθυσμού	Σελ. 90
B3) Πλαίσιο	Σελ. 91
B4) Δείγμα	Σελ. 91
Γ) Μέθοδος συλλογής στοιχείων	Σελ. 91
Δ) Προβλήματα κατά τη διενέργεια της έρευνας	Σελ. 92
ΜΕΡΟΣ ΙΙ : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	Σελ. 93
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ</u>	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	Σελ. 126
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ</u>	
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	Σελ. 132
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ</u>	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	Σελ. 135
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ</u>	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	Σελ. 142

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

*«Ποτέ δεν θα καταφέρουμε να ξεφορτωθούμε πραγματικά
τους ζουρλομανδύες των πολιτιστικών πεποιθήσεών μας για τη σεξουαλική
μας επιλογή, αν δεν καταφέρουμε να συμβιβαστούμε με τη φυσιολογική και σαφώς
τεκμηριωμένη ανθρώπινη ιδιότητα του να
αγαπάμε μέλη και των δύο φύλων»*

Μάργκαρετ Μηντι

Η ομοφυλοφιλία είναι μια θεμελιακή έκφραση της βιολογικής σεξουαλικότητας, μια ιδιόζουσα σεξουαλική κατάσταση. Είναι ένα πρωτότυπο φαινόμενο της ζωής, δεμένη με το σώμα του ανθρώπου. Δεν είναι η ομοφυλοφιλία που είναι παθογενής, αλλά η άρνησή της, η αποποίησης της, η απώθησή της, η καταστολή της. Η καταστολή στα σεξουαλικά, προσβάλλει σοβαρά τα στοιχειώδη δικαιώματα του ατόμου. Γιατί να μην μπορούμε να φανταστούμε το δικαίωμα για σεξουαλική ελευθερία, όπως υπάρχει το δικαίωμα για τη θρησκευτική ελευθερία; Μπορούμε να διαλέξουμε εύκολα το Θεό μας, γιατί δεν θα μπορούσαμε να διαλέξουμε ελεύθερα και το πρόσωπο ή τα πρόσωπα που θα αγαπήσουμε;

Οι ομοφυλόφιλοι ακολούθησαν ένα διαφορετικό δρόμο στη ζωή τους, είτε γιατί έτσι γεννήθηκαν, είτε γιατί αυτό τους εκφράζει. Χιλιάδες ομοφυλόφιλοι/ες σε όλο τον κόσμο, μαθαίνουν από τα παιδικά τους χρόνια να στερούνται το δικαίωμα της προσωπικής ελευθερίας. Άνθρωποι που μπήκαν στην ίδια κατηγορία με τα λίγα «εξευτελιστικά» παραδείγματα που έχει να μας προβάλει η τηλεόραση, άνθρωποι που εξετάστηκαν σαν πειραματόζωα για να μπορέσουν να πείσουν τον εαυτό τους αν είναι υγιείς ή όχι, άνθρωποι που πολεμάνε, και που καταρρίπτουν κάθε είδους πρότυπα σεξουαλικής συμπεριφοράς.

Η σεξουαλική ελευθερία δεν είναι συνώνυμο της ασυδοσίας. Η ελευθερία στα ήθη απαιτεί να έχεις συνειδητοποιήσει ξεκάθαρα ποια είναι

η φύση σου και η φύση των άλλων, για να μπορέσεις να παραδεχτείς μια τέτοια ελευθερία και για να σεβαστείς τα όριά της.

Η πτυχιακή αυτή εργασία είναι οργανωμένη σε **έξι κεφάλαια**. Το **πρώτο κεφάλαιο** αποτελείται από **πέντε μέρη** και ουσιαστικά βασίζεται στο θεωρητικό κομμάτι της εργασίας. Το **πρώτο** ασχολείται με την ιστορική αναδρομή που έχει σκοπό τη συνοπτική παρουσίαση της ερωτικής συμπεριφοράς μέσα στο χρόνο και τους πολιτισμούς. Στο **δεύτερο** θα γίνει προσπάθεια να προσεγγιστούν οι αιτίες της ομοφυλόφιλης προτίμησης σαν τρόπου σεξουαλικής έκφρασης, μέσα από απόψεις, μελέτες και θεωρίες, ερευνητών, ψυχολόγων, βιολόγων και άλλων. Το **τρίτο** αναφέρεται στη νομική πλευρά της ομοφυλοφιλίας, στη διασφάλιση και τα δικαιώματα του/της ομοφυλόφιλου/ης, στη νομική αναγνώριση των ομοφυλόφιλων ζευγαριών για γάμο, υιοθεσία, οικογένεια, στη θέση της Εκκλησίας, στη βία που περιβάλλει την ομοφυλοφιλία σε πολλές κοινωνίες, καθώς επίσης και στην πολιτική που ακολουθείται για τους ομοφυλόφιλους στο στρατό. Στο **τέταρτο** γίνεται αναφορά στον ομοφυλόφιλο γάμο και στην οικογένεια, στα είδη γάμου, στον τρόπο ζωής και στους ρόλους μέσα στις ομοφυλόφιλες σχέσεις(γάμος), στην υιοθεσία παιδιών και την απόκτηση απογόνων με τη βοήθεια των σύγχρονων τεχνικών της επιστήμης, στους ομοφυλόφιλους βιολογικούς γονείς και στη σύγκριση ομοφυλόφιλων και ετεροφυλόφιλων ζευγαριών και γονέων. Στο **πέμπτο** περιγράφονται οι στάσεις και οι προκαταλήψεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία, ο στιγματισμός των ομοφυλόφιλων και η στάση της κοινωνίας απέναντι σε όλα αυτά.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** ακολουθεί η έρευνα που πραγματοποιήθηκε με σκοπό να συγκρίνει την ενημέρωση και τη στάση των τελειόφοιτων σπουδαστών του ακαδημαϊκού έτους **1996-1997** με αυτούς του ακαδημαϊκού έτους **2003-2004**, αλλά και να διερευνήσει τη συγκεκριμένη συμπεριφορά σε συνάρτηση με το χώρο της Κοινωνικής Εργασίας, μελετώντας τις γνώσεις, τις απόψεις και τις τυχόν προκαταλήψεις των σπουδαστών για το θέμα της ομοφυλοφιλίας. Το δεύτερο κεφάλαιο είναι χωρισμένο σε **δύο μέρη**. Το **πρώτο μέρος** ασχολείται με τη μεθοδολογία της έρευνας που αποτελείται από τη

διατύπωση του θέματος και την κατάρτιση σχεδίου έρευνας στο οποίο περιγράφεται το είδος της έρευνας, ο πληθυσμός, το πλαίσιο, το δείγμα, η μέθοδος συλλογής στοιχείων καθώς και τα προβλήματα κατά τη διενέργεια της έρευνας. Το **δεύτερο μέρος** παρουσιάζει τα αποτελέσματα που σχετίζονται με την εξέταση της έρευνας, τα γραφήματα και τους πίνακες με τα στατιστικά δεδομένα.

Στο **τρίτο κεφάλαιο** γίνεται αναφορά στα συμπεράσματα της πτυχιακής εργασίας.

Το **τέταρτο κεφάλαιο** αναφέρεται στις προτάσεις. Το **πέμπτο κεφάλαιο** περιέχει τη βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε. Στο τελευταίο, **έκτο κεφάλαιο**, παρουσιάζεται το παράρτημα, το οποίο περιέχει το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνα.

ΣΚΟΠΟΣ – ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σκοπός αυτής της μελέτης είναι, αφενός μια σύντομη παρουσίαση τόσο της βιβλιογραφίας όσο και των νομοθετικών ρυθμίσεων, αφετέρου, η διερεύνηση και σύγκριση της στάσης σπουδαστών Κοινωνικής Εργασίας διαφορετικών ετών σχετικά με το φαινόμενο ομοφυλοφιλία.

Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας που ακολουθεί συνοψίζει την ύπαρξη ομοφυλοφιλικού έρωτα σε όλες τις εποχές, αλλά και τη διαφοροποίηση της συμπεριφοράς του εκάστοτε κοινωνικού συνόλου απέναντι στην ομοφυλοφιλία. Σε κάποιες εποχές η διαφοροποίηση είναι αδιόρατη, αλλά υπάρχει, ενώ σε άλλες υπάρχει και η αποδοχή. Η ουσία όμως δεν είναι μόνο η αποδοχή, αλλά η στήριξη της θέσης πως ο ομοφυλοφιλικός έρωτας είναι απλά και μόνο η άλλη έκφραση του ερωτικού ενστίκτου. Κάτι που φαίνεται πως οι αρχαίοι Έλληνες είχαν καταλάβει, αλλά δεν υπήρχε λόγος να το εκφράσουν, από τη στιγμή που οι κανόνες ηθικής, που διέπουν την κοινωνία τους, δεν τους ανάγκαζαν να υπερασπιστούν τη συγκεκριμένη ερωτική ή και σεξουαλική τους προτίμηση.

Οι συγκεκριμένες βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιήσαμε για να ορίσουμε την ομοφυλόφιλη προτίμηση, περιλαμβάνουν βιολογικές-γενετικές θεωρίες, ψυχολογικές ερμηνείες καθώς και κοινωνικές επιρροές.

Η ομοφυλοφιλία αποτελεί μια «κρίση» που βασίζεται στην αντίληψη του «διαφορετικού». Μολονότι οι περισσότερες χώρες διαθέτουν δημοκρατικά ιδεώδη, παρόλα αυτά οι «μειονότητες» δεν κατοχυρώνονται νομικά στον τομέα της ισότητας. Αντιμετωπίζουν πολλές εντάσεις, προκαταλήψεις και διακρίσεις.

Αν και οι στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία έχουν διαφοροποιηθεί δραματικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, δεν μπορούμε να πούμε με σιγουριά ότι οι συμπεριφορές αυτές είναι απ'

όλους αποδεκτές. Απλώς σιγά σιγά αρχίζει να υπάρχει μια σχετική ανοχή. Αυτή η αλλαγή διαπιστώνεται σε όλη τη βιβλιογραφία.

Στο δεύτερο κεφάλαιο ακολουθεί η παράθεση και ο σχολιασμός των αποτελεσμάτων της έρευνας που αποτέλεσε μέρος της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Η έρευνα έχει στόχο να συγκρίνει τη στάση ανάμεσα στους τελειόφοιτους σπουδαστές του ακαδημαϊκού έτους **1996-1997** με τους σπουδαστές του ακαδημαϊκού έτους **2003-2004** του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΑΤΕΙ Πατρών απέναντι στην ομοφυλοφιλία. Σκοπός μας είναι να εξετάσουμε αν η στάση των σπουδαστών Κοινωνικής Εργασίας είναι η ίδια με των τελειόφοιτων σπουδαστών του ακαδημαϊκού έτους **1996-1997** ή έχει διαφοροποιηθεί με το πέρασμα των χρόνων μέσα από τα μαθήματα, τις σπουδές, τις εμπειρίες.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρονται εκτενώς τα συμπεράσματα της πτυχιακής εργασίας. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις προτάσεις.

Σήμερα αν εστιάσουμε την προσοχή μας στο κοινωνικό γίνεσθαι, θα διαπιστώσουμε μια γκάμα θεωρητικών αποχρώσεων απέναντι στην ομοφυλοφιλία. Η άρνηση, η εμπάθεια, η αποστροφή κυριαρχούν σε μια εποχή «απελευθερωμένη». Οι κακώς κείμενες εντυπώσεις σε σχέση με την ομοφυλοφιλία παραμένουν κακώς κείμενες, λόγω άγνοιας, εντυπώσεις.

ΜΕΡΟΣ Ι. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

1.1 ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

«Όσοι δὲ ἄρρενος τμήμα εἰσὶ, τὰ ἄρρενα διώκουσι, καὶ τέως μὲν ἀν παῖδες ὄσιν, ἄτε τεμάχια ὄντα τοῦ ἄρρενος, φιλοῦσι τοὺς ἀνδρας καὶ χαίρουσι συγκατακείμενοι καὶ συμπεπλεγμένοι τοῖς ἀνδράσι καὶ εἰσὶν οὗτοι βέλτιστοι τῶν παιδῶν καὶ μειρακίων, ἄτε ἀνδρειότατοι ὄντες φύσει» . «Όσοι δηλαδή αποτελούν τμήμα του ανδρικού πληθυσμού, επιδιώκουν ανδρικές συμπεριφορές και ακόμη και αν είναι σχεδόν παιδιά, επειδή ανήκουν στους άνδρες, αγαπούν τους άνδρες και χαίρονται να κάθονται και να συναναστρέφονται μαζί με τους άνδρες και αυτοί είναι οι καλύτεροι κι από τα παιδιά και από τα παλικαράκια, επειδή είναι γενναιότατοι από τη φύση τους» (Πλάτων , Συμπόσιο).

Οι εθνολογικές εργασίες που γίνονται εδώ και έναν αιώνα, αποκάλυψαν, ότι στο χώρο των αρχαίων κοινωνιών παρατηρείται συχνά κάποιος μυητικός θεσμός, που επιβάλλει μια ομοφυλοφιλική σχέση, ανάμεσα στο δάσκαλο ή στο μύστη και τον υποψήφιο της μύησης ή μαθητή, η οποία είναι υποχρεωτική από την κοινωνία. Η μύηση συνήθως περνούσε από δύο στάδια: πρώτα σαν παιδαγωγικός θεσμός για εκπαίδευση στο κυνήγι και άλλες δεξιότητες και μετά, ένα είδος ερωτικού δεσμού δάσκαλου - μαθητή, που χρησιμοποιούταν για την ένταξη - μύηση στον κόσμο των ενηλίκων. Η ομοφυλοφιλία στην Αρχαία Ελλάδα είναι η «υπέρτατη μορφή φιλίας», όπως υποστήριξε ο **Henry Irene Marrou**. Η ουσία της αφορά την ύπαρξη μιας συντροφικότητας ανάμεσα σε πολεμιστές. Είναι δηλαδή στρατιωτικού - φιλοσοφικού τύπου - πολύ διαφορετική από τη μυητική και ιερατική μορφή άλλων χωρών. Ο εκτεταμένος περιορισμός των γυναικών στο γυναικωνίτη και η κοινωνική τους θέση, που τις απομακρύνει από τις περισσότερες κοινωνικές δραστηριότητες, διευκόλυνε τη σύναψη ερωτικών και σεξουαλικών σχέσεων ανάμεσα σε άνδρες. Άλλωστε, πίστευαν ότι οι διαπροσωπικές σχέσεις κάθε είδους είχαν αξία μόνο ανάμεσα σε άτομα

«ίσης αξίας», δηλαδή για εκείνη την εποχή ανάμεσα σε άνδρες (Μαριάννα Λαγουμίδου, **1996**).

Οι Αρχαίοι Έλληνες «είχαν εξιδανικεύσει την ομοφυλοφιλία, συνδέοντάς την όχι μόνο, με τη στρατιωτική αρετή, αλλά και με τις αισθητικές, ηθικές και διανοητικές ικανότητες και πολλοί μάλιστα τη θεωρούσαν ως ευγενικότερη και από τον ομαλό ετερόφυλο έρωτα» (Χάβελοκ Έλλις, **1963**). Η πιο ιδιόμορφη λοιπόν πλευρά της πατριαρχικής παιδείας στην αρχαία Ελλάδα ήταν η στενή συνάφεια με την παιδεραστία. Με τα σημερινά κριτήρια, το ελληνικό παιδαγωγικό σύστημα ήταν «ανάποδο». Αυτό ακριβώς που η αστική ηθική προσάπτει ως κατηγορία στους παιδεραστές, ότι δηλαδή «διαφθείρουν» τους έφηβους, ήταν για την ελληνική πατριαρχία ο σκοπός διαπαιδαγώγησης (**Ernest Borneman, 1988**).

Συμπεράνουμε λοιπόν, ότι η ομοφυλοφιλία προφανώς έχει την ηλικία του Παλαιού κόσμου. Οι άνθρωποι της προϊστορικής περιόδου, μη έχοντας επινοήσει ακόμα τη σεξουαλική ενοχή, εμφανίζονται κατά ζεύγη, χωρίς να έχει σημασία αν είναι άνδρες ή γυναίκες. Και μάλιστα το πρώτο ζευγάρι ομοφυλόφιλων παρουσιάζεται στη Βίβλο. Πρόκειται για το βασιλιά Δαβίδ και τον εραστή του Ιωνάθαν (**Beatrice Batman, 2000**).

Ακόμα και ο Δίας, ο πατέρας των θεών, ο κυρίαρχος του Ολύμπου, περιγράφεται σε αναρίθμητες ιστορίες να συνάπτει ομοφυλοφιλικές σχέσεις με τον έφηβο Γανυμήδη, γιο του βασιλικά Τρώα. Οι μύθοι αυτοί, αν μη τι άλλο, δείχνουν με αρκετή σαφήνεια τη διάδοση των ομοφυλοφιλικών ερώτων μεταξύ ανδρών σε διάφορες ζώνες της Ελλάδας (**Eva Cantarella, 1988**). Υποστηρίζεται μάλιστα ότι ο Όλυμπος είναι η πιο διάσημη και ίσως η πιο παλιά από τις αμφισεξουαλικές κοινότητες της οικουμένης (**Beatrice Batman, 2000**). Πολύ γνωστό είναι το χωρίο από το Συμπόσιο του Πλάτωνα, σύμφωνα με το οποίο τα ανθρώπινα φύλα ήταν τρία. Η διήγηση ενός μύθου με τον οποίο ο Πλάτωνας επιχειρεί να πείσει ότι πριν της μοναδικής υπάρξεως του ανδρικού και του γυναικείου φύλου, υπήρχε και αυτή του ανδρόγυνου. Ενώς ανθρώπου δηλαδή, που είχε δύο φύλα σε ένα σώμα, αλλά τόσο δυνατού, ευφυή και υπερόπτη που ο Δίας έριξε κεραυνό και

τον χώρισε στη μέση, προκειμένου να διαφυλάξει τη βασιλεία του, αφού απειλούνταν από το κράτος του ανδρόγυνου (Πλάτωνος «Συμπόσιο», 1949).

Τα ελληνικά κείμενα είναι σαφή: «δεν υπάρχουν δύο είδη διαφορετικού πόθου, ομοφυλοφιλικού και ετεροφυλοφιλικού, αλλά μόνο ένα, που μπορεί να απευθύνεται προς ένα γοητευτικό αντικείμενο» (K. J. Dover, 1982). Ο Michel Foucault διαπιστώνει σ' αυτό το στοιχείο την απόδειξη κάποιας αμφισεξουαλικότητας των Ελλήνων, η οποία όμως δε σήμαινε γι' αυτούς «διπλή υπόσταση του πόθου, αμφίθυμη και αμφισεξουαλική». Η προτίμηση στα αγόρια ή στα κορίτσια ήταν «θέμα γούστου»...όχι υπόθεση τυπολογίας που αφορούσε την ίδια τη φύση του ατόμου (Michel Foucault, 1984).

Η ομοφυλοφιλία στην Αρχαία Ελλάδα δεν αποτελούσε γενική σεξουαλική προτίμηση, ούτε θεωρούνταν απαγορευμένος έρωτας. Οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις αποσκοπούσαν κυρίως στην ηδονή και στην επικοινωνία, ενώ οι ετεροφυλικές στην αναπαραγωγή (Κώστας Τσαρούχας, 1995). Θεωρούσαν ότι η σεξουαλική δραστηριότητα συνιστούσε στοιχείο ανδροπρέπειας, ενώ η σεξουαλική παθητικότητα προσδιόριζε περισσότερο τους νέους και τις γυναίκες. Η ομοφυλοφιλία δεν αντιμετωπιζόταν σαν ξεχωριστό είδος έρωτα και φυσικά ούτε τους ομοφυλόφιλους σαν διαφορετικό είδος ανθρώπων. Στην Ελλάδα, όταν ένα αγόρι έβγαζε τα πρώτα του γένια και γινόταν άνδρας, ενθαρρυνόταν να πάψει να είναι παθητικός σεξουαλικός σύντροφος ενός μεγαλύτερου άνδρα και να γίνει ο ενεργητικός σεξουαλικός σύντροφος ενός νεαρού αγοριού (Frank Pittman, 1998).

Οπότε από τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό ότι οι Αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν την ενεργητική ομοφυλοφιλία απολύτως φυσιολογική (David Cohen, 1999).

Ευρεία διάδοση των περιπτώσεων ερωτικής συνυπάρξεως μεταξύ ανθρώπων του ίδιου φύλου υπήρξαν και στην ομηρική περίοδο. Όσο και αν τα Ομηρικά έπη δεν περιλαμβάνουν σαφείς αναφορές για τέτοιου είδους σχέσεις, ορισμένες φορές κάνουν λόγο για τόσο συναισθηματικά έντονες φιλίες μεταξύ ανδρών, ώστε μας οδηγούν στην εικασία ότι

επρόκειτο για σχέσεις ερωτικού τύπου. Χαρακτηριστικό ως προς αυτό, είναι το παράδειγμα του ισχυρότατου δεσμού του Αχιλλέα με τον Πάτροκλο, καθώς και του Τηλέμαχου με το γέρο Νέστορα, όπως μας πληροφορεί η Οδύσσεια (Eva Cantarella, 1988).

Ο Στράβων πάλι διηγείται πως στην Κρήτη οι ενήλικες, χαρακτηριζόμενοι ως «εραστές» συνήθιζαν να αρπάζουν έναν από τους νέους ερωμένους που αγαπούσαν πιο πολύ και τους οδηγούσαν έξω από την πόλη, στα δάση, τουλάχιστον για δύο μήνες, όπου και συνήπταν μαζί τους σχέσεις «λεπτομερώς ρυθμιζόμενες από τους ισχύοντες νόμους». Αργότερα, ο «ερωμένος», έπρεπε να υιοθετήσει το ρόλο του «εραστή» σε κάποια άλλη ανάλογη σχέση, ώστε «να μπορέσει να ανδρωθεί ερωτικά». Στο υπόλοιπο της ζωής του θα διατηρούσε και τα δύο είδη σεξουαλικών σχέσεων (Στράβων, Γεωγραφία, X, 486).

Ακόμα, σύμφωνα με τα όσα γράφει ο Πλούταρχος, στη Σπάρτη, την πλέον γνωστή στρατιωτική κοινωνία της αρχαίας Ελλάδας, όπου σκοπός κάθε νέου ήταν να διαπρέψει ως άξιος της πατρίδας υπερασπιστής, τα αγόρια σε ηλικία δώδεκα ετών παραδίδονταν σε «εραστές» προερχόμενους από τους καλύτερους και πιο επιφανείς ενήλικες, κοντά στους οποίους μάθαιναν πώς να είναι καλοί στρατιώτες και αληθινοί Σπαρτιάτες. Στα πλαίσια της στρατιωτικής εκπαίδευσης των νεαρών, εντάσσονταν βέβαια και η σεξουαλική τους διαπαιδαγώγηση, η οποία ξεκινούσε με τη σύνοψη ερωτικής σχέσης με το δάσκαλό τους (Πλούταρχου, Λυκούργος 7, 1). Η διδακτική λογική των Σπαρτιατών εστίαζε την προσοχή της στον διδασκόμενο, όχι στον διδάσκοντα. Η ερωτική σχέση ανάμεσα στο δάσκαλο και το μαθητή ήταν όχι μόνο επιτρεπτή, αλλά και επιβεβλημένη. Από το «Συμπόσιο» του Πλάτωνα διαφαίνεται πως ο τόπος που δημιουργούνταν φιλικόι και ερωτικοί δεσμοί ήταν το γυμναστήριο (γυμνάσιον): ο συνδετικός ιστός που είχε για σκοπό να συνδέσει τον έφηβο τόσο στενά με το δάσκαλό του, ώστε η εκπαίδευση να γίνει και για τους δυο μια μορφή ερωτικής δραστηριότητας. Μια συνταγή που αναμφισβήτητα θα ήταν σοφή και εφαρμόσιμη, αν δεν περιοριζόταν στις ομοφυλοφιλικές σχέσεις (Πλάτωνος «Συμπόσιο», 1949).

Κατά τον **Michel Foucault**, από το σεξ έχουμε πρόσβαση στην αυτογνωσία μας. Στην Ελλάδα, λοιπόν «η αλήθεια και το σεξ ενώνονταν στο παιδαγωγικό σύστημα, με τη μεταβίβαση σώμα με σώμα μιας πολύτιμης γνώσης. Το σεξ χρησίμευε ως υπόβαθρο για τη μύηση στη γνώση» (**Michel Foucault, 1976**).

Από τη διαμόρφωση του πολεμιστή του Ιερού Λόχου της Αρχαίας Θήβας ως τη διάπλαση του τίμιου Αθηναίου πολίτη, κάθε ανδρική εκπαίδευση αφιέρωνε ένα μεγάλο μέρος στη μυητική και παιδαγωγική ομοφυλοφιλία, που είχε την αξία θεσμού. Ο λόχος παρέμενε πάντοτε ανίκητος, γιατί κάθε άνδρας ήθελε να δείξει στον αγαπημένο του, ότι ήταν πράγματι άξιος του έρωτά του (**Elizabeth Badinter, 1994**). Ο Πλάτων λέει: «Αν ήταν δυνατόν να αποτελείται μια ολόκληρη πολιτεία ή ένας στρατός από παιδευμένους και τους ερωμένους τους, δεν θα μπορούσε να υπάρξει καλύτερο σύστημα, γιατί, για να μην ξεπέσουν ο ένας στα μάτια του άλλου θα απέφευγαν καθετί ντροπιαστικό και θα βρίσκονταν συνεχώς σε ευγενή άμιλλα μεταξύ τους. Σε μια μάχη θα νικούσαν όλους τους εχθρούς έσω και αν υστερούσαν αριθμητικά. Γιατί ο ερωτευμένος δεν θα ήθελε να τον δει ο αγαπημένος του να το βάζει στα πόδια, και θα προτιμούσε χίλιες φορές να πεθάνει μπροστά στα μάτια εκείνου. Γιατί ποιος θα εγκατέλειπε τον αγαπημένο του;. Κανένας δεν είναι τόσο τιποτένιος που να μην τον εμπυχώνει ο Έρωτας και να μην τον κάνει να τα βάζει ακόμα και με τους πιο ανδρείους» (**Frank Pittman, 1998**).

Ακόμα και ο συντηρητικός Αριστοφάνης που εξυμνεί τα σεμνά ήθη της Αρχαίας Αθήνας, συγκινείται από την ερωτική αυτή ατμόσφαιρα: «Στο δάσκαλο της γυμναστικής, όταν βρισκόταν σε στάση ανάπαυσης, τα παιδιά έπρεπε να τεντώσουν μπροστά το πόδι για να μη δείξουν τίποτε ερεθιστικό μπροστά στους ξένους. Ποτέ ένα αγόρι εκείνης της εποχής δεν θα αλειφόταν πιο κάτω από τον αφαλό: μα τι τρυφερό κνούδι σκεπάζει τα όργανά τους - ένα βελούδο, ένας ακνός, σαν τη φλούδα του ροδάκινου!» (**Sergeant Bernard, 1985**).

Ο Ξενοφών υποστηρίζει ότι στα χρόνια του υπήρχαν στη Βοιωτία θεσμοί που έμοιαζαν με γάμο ανάμεσα σε άνδρες, ενώ ένας ναός, της

«Αφροδίτης Πράξεως», της αμφιφυλόφιλης θεάς του έρωτα, ευλογούσε ομοφυλόφιλους δεσμούς. Το Μαντείο των Δελφών, μάλιστα κήρυξε ιερό το «γάμο» ανάμεσα στο Χαρίωνα και το Μελάνιππο (**Ernest Borneman, 1988**).

Οι ομοφυλοφιλικοί έρωτες βέβαια, δεν περιορίζονταν μόνο μεταξύ των ανδρών και των ομοφυλόφιλων δεσμών τους. Πηγή που μας πληροφορεί για τέτοιου είδους σχέσεις, δεν έχουμε άλλη εκτός των ποιημάτων της Σαπφώς. Στη Λέσβο κυρίως και στη Σπάρτη, εντοπιζονταν γυναικείες κοινότητες, οι οποίες αποτελούσαν ένα είδος σχολείου για τα κορίτσια των «καλών οικογενειών». Οι νεαρές μάθαιναν πως να εξασκούν την γοητεία τους και την ομορφιά τους σε έναν άνδρα, χωρίς όμως να αντιστέκονται στον έρωτα των συμμαθητριών ή και της δασκάλας τους ακόμη (**Eva Cantarella, 1988**). Στη Σπάρτη γράφει ο Πλούταρχος, οι παντρεμένες γυναίκες αγαπούσαν και διατηρούσαν σχέσεις με τις καλύτερες κοπέλες (Πλούταρχου, Λυκούργος, **18, 9**). Η γυναικεία ομοφυλοφιλία αποτελούσε έκφραση συναισθημάτων αληθινών και πραγματικών, που πολλές φορές αναπτύσσονταν στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, ιδιαίτερα έντονα (**Eva Cantarella, 1988**). Το απόσπασμα **31** της Σαπφώς είναι σαφέστατο πάνω σε αυτό το θέμα: «Καθώς σε κοιτάζω μου κόβεται η λαλιά...κρύος ιδρώτας με λούζει και τρέμουλο με πιάνει, γίνομαι πιο πράσινη και από τη χλόη, μοιάζω ότι δεν απέχω πολύ από το θάνατο» (Σαπφώ, απ. **31, 7-16**).

Οι προηγούμενες αναφορές, μας άγουν στο συμπέρασμα ότι οι ομοφυλόφιλοι έρωτες αποτελούσαν σύνηθες φαινόμενο στα αρχαία ελληνικά χρόνια και επουδενί κατακριτέα ερωτική συμπεριφορά. Η έλξη για πρόσωπο του ιδίου φύλου αναγνωρίζονταν ακόμα και σε θεούς και σε άνδρες που έχαιραν εκτιμήσεως και θαυμασμού μέσα στην αρχαία ελληνική κοινωνία (Κώστας Τσαρούχας, **1995**).

Κλείνοντας το μέρος αυτό για την ομοφυλοφιλία στην Αρχαία Ελλάδα, θα παραθέσουμε ένα μέρος του λόγου του Πausανία από το «Συμπόσιο»: «Αισχρόν λοιπόν είναι να δίδεται κανείς σε πονηρό εραστή και με πονηρό σκοπό και όμορφο είναι να δίδεται σε καλόν εραστή και με ωραίο σκοπό» (Πλάτωνος «Συμπόσιο», **1949**).

1.2 ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Σε όλη τη διάρκεια επικράτησης και ισχύος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας η ομοφυλοφιλία είναι προδιαγεγραμμένη και περιχαρακωμένη στη φόρμα που παίρνει, στην εξέλιξη που έχει αλλά και στους περιορισμούς που τίθενται. Οι βασικές διαφορές ανάμεσα στη ρωμαϊκή και την ελληνική ομοφυλοφιλία, ιδιαίτερα την ανδρική ομοφυλοφιλία, ξεκινούν από το γεγονός ότι ο Ρωμαίος δεν προσπάθησε ποτέ να εκθειάσει την ομοφυλοφιλία ως ανώτερη μορφή έρωτα, αλλά την θεωρούσε, στην καλύτερη περίπτωση, ισότιμη με την ετεροφυλία. Οι Ρωμαίοι ποτέ δεν επιχειρήσαν, να εξιδανικεύσουν φιλοσοφικά την παιδευρασία, όπως οι Έλληνες, που βαυκαλίζονταν ότι είναι η μόνη αντάξια του άνδρα ερωτική σχέση. Ο ρωμαϊκός ομοερωτισμός στρεφόταν λιγότερο προς το ανήλικο αγόρι και περισσότερο προς τον ενήλικο άνδρα. Επίσης και στο ρωμαϊκό λεσβιασμό δεν συναντάμε καμιά τάση εξιδανίκευσης, ούτε καμιά προσπάθεια να στηριχθούν στη γυναικεία ομοφυλοφιλία, σχέσεις δασκάλας-μαθήτριας, κατά το πρότυπο της Σαπφώς. Κάθε μορφή γυναικείου ομοερωτισμού, θεωρούνταν από τους άνδρες επίθεση εναντίον του δικού τους φύλου, και την ερμήνευαν ως έκφραση αμφιβολιών για την ικανότητα του άνδρα να ικανοποιήσει τη γυναίκα. Καθώς λοιπόν ο Ρωμαίος δεν ήταν δέσμιος της ελληνικής ψευδαισθησης, ότι η ομοφυλοφιλία είναι μια ευγενέστερη μορφή σεξουαλικής συμπεριφοράς, δεν έβλεπε κανένα λόγο να θεωρεί την ομοφυλοφιλική επαφή με τους δούλους του ατιμωτική. Είναι ενδεικτικό ότι το χρονικό της ρωμαϊκής ομοφυλοφιλίας αρχίζει με το βιασμό των δούλων (**Ernest Borneman, 1988**).

Έτσι λοιπόν με την πτώση της Αρχαίας Ελλάδας, η παιδευραστική σχέση άρχισε να χάνει την παιδαγωγική της έννοια. Ο αγαπημένος δεν φαντάζει ούτε έναν έφηβο, ούτε ένα νέο ελεύθερο. Η σχέση αυτή αντικαταστάθηκε πλέον από ένα νέο σκλάβο και έναν ελεύθερο ενήλικα, ο οποίος άνηκε κατά προσέγγιση στις πλούσιες τάξεις ή είχε την θέση του αυτοκράτορα. Πολλοί μάλιστα από τους αυτοκράτορες παρουσίαζαν

σε κοινή θέα τους «ευνοούμενους» τους, οι οποίοι δεν είχαν καμιά δυνατότητα να αντισταθούν στις σεξουαλικές ορέξεις του κυρίου τους (Κώστας Τσαρούχας, **1995**).

Ο Νέρωνας, κατά τις πηγές, παντρεύτηκε με μεγάλη πομπή τον αγαπημένο του Σπόρο «έβαλε να ευνουχίσουν τον νεαρό Σπόρο και να τον κάνουν γυναίκα σύμφωνα με όλους τους κανόνες της ιατρικής τέχνης. Έπειτα τον νυμφεύθηκε με πέπλο και προίκα. Η γαμήλια τελετή έγινε με μεγάλη επισημότητα στο παλάτι του, και από εκείνη τη στιγμή έβαζε να τιμούν τον Σπόρο σα γυναίκα του». Η αυθαίρετη μεταχείριση των δούλων από τους αφέντες τους, συντέλεσε όχι λίγο στην εξαχρείωση της άρχουσας τάξης, αλλά κατά συνέπεια και στην πτώση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Εκείνο που είχε ιδιαίτερη σημασία σ' αυτήν την εξέλιξη δεν ήταν η υποτιθέμενη διάδοση της ομοφυλοφιλίας, αλλά η εξασθένηση της θέλησης του Ρωμαίου να παλέψει για να κατακτήσει τον ερωτικό του σύντροφο. Οπωσδήποτε, ο θεσμός των δούλων που πρόσφεραν ομοφυλοφιλικές υπηρεσίες διατηρήθηκε ως τις τελευταίες φάσεις της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (**Ernest Borneman, 1988**).

Η σεξουαλικότητα, λέει ο **Michel Foucault**, είναι ένα «μεταβατικό σημείο εξαιρετικής σημασίας για τις σχέσεις εξουσίας» (**Michel Foucault, 1976**). Επιπλέον γίνεται σταθερότερο όταν έχει παιδαγωγική σκοπιμότητα. Η σχέση εραστή - ερωτώμενου δεν είναι μια σχέση ίσου προς ίσο (**Elizabeth Badinter, 1994**).

Τη συχνότητα του φαινομένου, έξω από τα όρια του αυτοκρατορικού οίκου, μας την αποδεικνύει ο Ρωμαίος ποιητής Οβίδιος. Ο ίδιος έγραψε «για έναν άνδρα που πληροφόρησε τη έγκυο γυναίκα του, ότι οι οικονομικές συνθήκες ήταν τέτοιες που θα μπορούσε να διαθέσει χρήματα μόνο για ένα αγόρι. Αν το παιδί ήταν κορίτσι, τότε θα έπρεπε να θανατωθεί. Όταν το παιδί γεννήθηκε κορίτσι, η μητέρα το έκρυψε από τον άνδρα της και το έντυνε σαν αγόρι, ενώ του έδωσε το όνομα Ίφιδα που χρησιμοποιείται και στα δύο φύλα. Όταν η Ίφιδα ήταν **13** ετών, ο πατέρας κανόνισε το γάμο ανάμεσα στον όμορφο απόγονό του και σε μια όμορφη κοπέλα με το όνομα Ιάνθη. Το πάθος της Ιάνθης για την Ίφιδα μεγάλωνε και ανυπομονούσε για τη μέρα του γάμου της, ενώ η

Ίφιδα, παρόλο που ήταν ερωτευμένη, συνέχιζε να την αναβάλλει. Ο Οβίδιος περιγράφει το αίσθημα απελπισίας: κορίτσι η ίδια, είχε ερωτευτεί άτομο του ίδιου φύλου και μετά βίας συγκρατούσε τα δάκρυά της καθώς έλεγε: «τι θα απογίνω αφού είμαι αιχμάλωτη αυτής της παράξενης αγάπης που κανείς δεν έχει γνωρίσει μέχρι τώρα;». Η Ίφιδα προσπάθησε να πείσει τον εαυτό της και να αρνηθεί τα αισθήματά της. «Σύνελθε, Ίφιδα, γίνε δυνατή και βγάλε από το μυαλό σου αυτά τα ανόητα συναισθήματα». Κλαίγοντας στο θεό και στη θεά του γάμου, η Ίφιδα ρώτησε γιατί να μην μπορούν να μπουν στον κόπο «να πραγματοποιήσουν μια γαμήλια τελετή στην οποία δεν θα υπάρχει γαμπρός, αλλά δύο νύφες». Το πρόβλημα λύθηκε όταν μέσα στο ναό έγινε θαύμα και η Ίφιδα μεταμορφώθηκε σε ένα νεαρό αγόρι, έναν κατάλληλο γαμπρό για την ευτυχισμένη Ιάνθη (**Richard Green, 1974**).

Όπως γράφει ο **Michel Foucault**: «Η ερωτική σχέση με αγόρια ήταν εντελώς ελεύθερη...όχι μόνο επιτρεπόμενη από τους νόμους, αλλά παραδεκτή από την κοινή γνώμη... Ακόμα καλύτερα, έβρισκε ισχυρά ερεθίσματα στους διάφορους θεσμούς (στρατιωτικούς ή παιδαγωγικούς) ...ήταν μια πράξη πολιτιστικά καταξιωμένη» (**Michel Foucault, 1984**).

Αντίθετη άποψη είχε ο Μωϋσής, ο οποίος κήρυττε ότι μια τέτοια συμπεριφορά προκαλούσε τον «αποτροπιασμό του Θεού». Φαίνεται ότι, τον απασχολούσε αποκλειστικά το θέμα να εξασφαλίσει την αριθμητική υπεροχή του λαού (Ζαν Στεφανί Σερμπουλιέ). Αργότερα, και σε άλλα μέρη, κάποιιοι θα μιλήσουν για τον Ιησού που η αγάπη του για τους Αποστόλους μοιάζει υπερβολική για να είναι αθώα (**Beatrice Batman, 2000**).

Από την εποχή του Χριστιανισμού, και σε ένα βαθμό χάρη στην αυστηρή καταδίκη που απαγγέλθηκε από τον Απόστολο Παύλο προς τους Ρωμαίους, οι ομοφυλόφιλες σχέσεις κατέστησαν γενικά αντικείμενο περιφρόνησης και αηδίας (Ζαν Στεφανί Σερμπουλιέ). Από την εποχή του Ιουστινιανού, την γνώριζαν με το όνομα της σοδομίας, δηλαδή σαν μια φαύλη εκδήλωση ή σαν έγκλημα (Χάβελοκ Έλλις, **1963**).

Η σοδομία είναι μια «ασαφής κατηγορία» που περιλαμβάνει σεξουαλικές σχέσεις, με σκοπό την αποφυγή αναπαραγωγής. Ο **Michel**

Foucault επισημαίνει ότι βρισκόταν στον κατάλογο των πλέον σοβαρών αμαρτημάτων όπως η ασέλγεια, η μοιχεία, η αιμομιξία (**Elizabeth Badinter, 1994**).

Με αυτό τον τρόπο οι ομοφυλόφιλοι γίνονται ξαφνικά ο υπ' αριθμόν ένα παγκόσμιος κίνδυνος. Όλος ο κόσμος είναι εναντίον τους, με επικεφαλή την Εκκλησία. Πρόκειται για μια απότομη αλλαγή, διότι οι ομοφυλόφιλοι είναι πολλοί και έχουν γίνει επίσημα δεκτοί ακόμα και στους κόλπους της Εκκλησίας. Βέβαια ο Διαφωτισμός αργότερα θα δείξει μια ανεκτικότητα απέναντι στην ομοφυλοφιλία (**Beatrice Batman, 2000**).

1.3 ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ

Στην Αρχαία Κίνα, η ανδρική ομοφυλοφιλία δεν ήταν τόσο διαδεδομένη όσο η γυναικεία, την οποία εκτιμούσαν ιδιαίτερα οι ανώτερες τάξεις κάποιων φυλών που κατοικούσαν σε περιοχές γύρω από τον ινδικό ωκεανό (**Beatrice Batman, 2000**).

Αργότερα όμως, σε πολλά κινέζικα διηγήματα, γίνεται λόγος για έρωτες μεταξύ ανδρών, ενώ περιγράφονται όλες οι καταστάσεις της ερωτικής αποκορύφωσης και σεξουαλικής επαφής. Υποστηρίζεται ότι το επάγγελμα της πορνείας το εξασκούσαν αποκλειστικά άνδρες, σε σύγκριση με τη γυναικεία πορνεία που ήταν περιορισμένη (**Κώστας Τσαρούχας, 1995**).

Στην Ιαπωνία, η ομοφυλοφιλία, όχι μόνο ήταν ανεκτή, αλλά και ενθαρρυνόταν ως η αγνότερη μορφή έρωτα (**Frank Pittman, 1998**). Όπως και στη Κίνα έτσι και στην Ιαπωνία, επικρατούσε ίδια κατάσταση, δηλαδή άνδρες που επιδίδονταν στην πορνεία. Η ομοφυλοφιλία ήταν πολύ γνωστή κυρίως μεταξύ των στρατιωτικών κύκλων αλλά μετά την επανάσταση όμως του **1868** περιορίστηκε κατά πολύ (**Κώστας Τσαρούχας, 1995**).

1.4 ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ

Πρόκειται για την πιο σκοτεινή και γεμάτη μυστήριο εποχή στην ιστορία. Η εποχή αυτή είναι ολοκληρωτικά αρσενική. Από την ηλικία των επτά ετών τα αγόρια χωρίζονταν από τα κορίτσια και ζούσαν μεταξύ τους. Ο αρσενικός με τον θηλυκό κόσμο ήταν χώρια. Αυτό δηλώνει ότι την εποχή εκείνη υπήρχε μονοσεξουαλικότητα (Κώστας Τσαρούχας, 1995).

Ο Τζον Μπόζγουελ, καθηγητής του Γέιλ, ανακάλυψε πρόσφατα, χειρόγραφα που αποδεικνύουν ότι κατά το Μεσαίωνα καθολικοί και ορθόδοξοι πάντρευαν άτομα του ίδιου φύλου. Ο Μπόζγουελ, υποστήριξε ότι υπάρχουν δεκάδες πρωτότυπα χειρόγραφα, που παρουσιάζουν γαμήλιες τελετές, που γίνονταν σε εκκλησίες, καθ' όλη τη διάρκεια του Μεσαίωνα, για να επισημοποιήσουν ενώσεις ατόμων του ίδιου φύλου (Εφημερίδα, Έθνος, 1994). Στο βιβλίο του ιστορικού Τζον Μπόζγουελ «Γάμοι μεταξύ ανδρών» αναφέρεται ότι το αρχαιότερο ελληνικό χειρόγραφο «ευχολόγιο», το Μπαρμπερίνι που γράφτηκε περίπου τον 8^ο αιώνα στην Ιταλία περιέχει 4 τελετές με τον τίτλο «ευχή εις γάμους» και μια παρόμοια ευχή για την «ένωση δύο ανδρών». Η τελετή ένωσης που αναφέρεται στο Μπαρμπερίνι το 336 ονομάζεται «ευχήν εις αδελφοποίηση». Στο βιβλίο σημειώνεται ότι οι λέξεις «αδερφός» και «αδερφή» άλλοτε αναφέρονται στην πνευματική σχέση, άλλοτε στη βιολογική, ενώ σε άλλες περιπτώσεις και στην ερωτική. Ο Τζον Μπόζγουελ τονίζει στο βιβλίο του, ότι στην αρχή η τελετή ένωσης ομόφυλων ήταν απλώς μια συλλογή προσευκών. Όμως στην εποχή της άνθησης των λειτουργιών του γάμου, έγινε πλήρης ακολουθία που συμπεριλάμβανε καύση κεριών, τοποθέτηση των κεριών των δύο μελών στο Ευαγγέλιο, το δέσιμο των κεριών με το πετραχήλι του ιερέα, στεφάνωμα, την προσευχή του κυρίου, τη θεία κοινωνία, ένα φιλί, και ορισμένες φορές, κύκλους γύρω από το τραπέζι (Περιοδικό, Η Καθημερινή, 2005).

Στο μεσαίωνα η σεξουαλική διαστροφή ήταν εμφανής όχι μόνο στα στρατόπεδα, αλλά και στα μοναστήρια που πάντοτε υπήρχε η υπόνοια

γι' αυτήν μέσα στα εξομολογητήρια. Όμως ύστερα από την Αναγέννηση αρχίζει να διαδραματίζει εμφανή ρόλο και στον υπόλοιπο κόσμο. Ο Μιχαήλ Άγγελος, ο μεγαλύτερος γλύπτης της Αναγέννησης, είχε πάθη και ιδεώδες για την ομοφυλοφιλία, δίχως όμως να υπάρχουν αιτίες να πιστέψουμε πως είχε φυσικές σχέσεις με τους άνδρες που δεχότανε την επίδραση της έλξης τους (Χάβελοκ Έλλις, 1963). Επίσης, στη μεσαιωνική Σκανδιναβία μια αξιολογούμενη ανδρική συμπεριφορά ήταν απόλυτα εναρμονισμένη με την ομοφυλοφιλία (Frank Pittman, 1998).

Ειδικότερα ο Σκοταδισμός του Μεσαίωνα, με την απάνθρωπη δίωξη της θρησκευτικότητας που η καθολική εκκλησία επέβαλε, θεωρεί την ομοφυλοφιλία σαν «διαβολική υπόθεση». Η αντίληψη αυτή δημιουργήθηκε κατά κύριο λόγο από τα απολυταρχικά καθεστώτα τα οποία χαρακτήρισαν την ομοφυλοφιλία σαν ψυχική ανωμαλία, πάθηση και διαστροφή. Σ' αυτό το χαρακτηρισμό, σύμφωνη ήταν και η Εκκλησία που την ονόμασε «μεγάλο αμάρτημα», ενώ επέβαλε στον ομοφυλόφιλο «άρρωστο» να υποστεί θεραπεία και αποτοξίνωση από την άσχημη αρρώστιά του (Θάνος Ασκητής, 1997).

Είναι δηλαδή η εποχή όπου εμφανίζονται οι νευρώσεις που έχουν σχέση με το σεξ, οι ψυχικές παθήσεις, οι γενετικές ανωμαλίες. Η επιστήμη υποκαθιστά την Εκκλησία και εστιάζει το ενδιαφέρον της στην ψυχή του ομοφυλόφιλου. Σ' αυτή την ταξινόμηση της σεξουαλικότητας με την οποία ασχολούνται οι γιατροί, οι ομοφυλόφιλοι βρίσκονται στην πρώτη γραμμή. Διαφθορά του ενστίκτου, στίγμα εκφυλισμού, ορμονική διαταραχή βεβαιώνουν οι γιατροί. Οιδιπόδειο που δεν έχει ξεπεραστεί θα ανταπαντήσει και θα υποστηρίξει αργότερα ο Φρόιντ (Beatrice Batman, 2000).

1.5 ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΑΙΩΝΑ

1.5.1 ΑΓΓΛΙΑ, ΓΑΛΛΙΑ ΚΑΙ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ

Μετά το Μεσαίωνα και φθάνοντας σε άλλες εποχές όπως ο 19^{ος} και ο 20^{ος} αιώνας, είναι ενδιαφέρον να παρακολουθήσουμε την ανάκαμψη της ομοφυλοφιλίας στην Αγγλία και στη Γαλλία. Στη σύγχρονη Αγγλία, οι «τελετουργίες» της αρρενοποίησης διατηρήθηκαν περισσότερο. Τα παιδιά της αριστοκρατίας εγκαταλείπουν την μητέρα τους και την οικογενειακή εστία από νεαρή ηλικία. Κλείνονται σε ιδιωτικά οικοτροφεία, όπου υποβάλλονται σε σωματική βία, ταπεινώσεις και εκφοβισμούς. Σύμφωνα με τη γνώμη των γονέων τους είναι ο μόνος τρόπος για να γίνουν άνδρες. Αυτή η ανδρική μύηση συνεχίστηκε και στη Γαλλία. Οι γονείς που είχαν οικονομική ευχέρεια αντικατέστησαν τη γονική ανατροφή με τα οικοτροφεία των σχολείων. Ωστόσο όμως, η συνήθεια αυτή αργότερα αποκαταστάθηκε (**Elizabeth Badinter, 1994**).

Το 19^ο αιώνα όταν ξεκινούν οι πρώτες επιστημονικές έρευνες για την ομοφυλοφιλία, στην Αγγλία, οι Ουραμιστές, μια μικρή ομάδα ομοφυλόφιλων ποιητών, υποστηρίζουν μια ουτοπική επιστροφή στην παιδερασία. Στα πορνεία του Λονδίνου, το εμπόριο της ομοφυλοφιλίας ανθεί ιδιαίτερα. Στο Παρίσι εκατοντάδες άνδρες εκπορνεύονται, αρκετοί από τους οποίους έχουν στενές σχέσεις με την υψηλή κοινωνία. Το κύμα της γυναικείας ομοφυλοφιλίας που κάνει τότε την εμφάνισή του, μοιάζει πολύ παρισινό (**Beatrice Batman, 2000**). Ωστόσο, το ενδιαφέρον και η επέμβαση της ιατρικής του 19^{ου} αιώνα, μεταμόρφωσε τη σεξουαλική συμπεριφορά σε σεξουαλική ταυτότητα. Οι διεστραμμένοι αντικατέστησαν τους ακόλαστους και έδωσαν στα άτομα μια νέα ιδιαιτερότητα. Ο **Michel Foucault** σημειώνει ότι, ενώ ο σοδομίτης δεν είναι παρά μια νομική περίπτωση απαγορευμένων πράξεων «ο ομοφυλόφιλος του 19^{ου} αιώνα έγινε μια προσωπικότητα: ένα παρελθόν, μια ιστορία, μια μορφολογία επίσης με δυσδιάκριτη ανατομία και μυστηριώδη, ίσως, φυσιολογία. Κανένα από αυτά τα συνθετικά

χαρακτηριστικά δε ξεφεύγει από τη σεξουαλικότητα του...Ο ομοφυλόφιλος έγινε τώρα ένα είδος» (Michel Foucault, 1976).

Η ιατρική δεν προστάτεψε την ομοφυλοφιλία από ηθικές κρίσεις. Δεν διέκριναν τη νόσο από τη διαστροφή, τη σωματική ασθένεια, από την ηθική αναπηρία. Στην Αγγλία όπως και στη Γαλλία, οι αντιομοφυλοφιλικές εκδηλώσεις συνδέονταν με το φόβο παρακμής του Έθνους. Τα κείμενα που εξέφραζαν την αγωνία της υπογεννητικότητας ήταν αμέτρητα. «Ο ομοφυλόφιλος απειλούσε το έθνος και την οικογένεια. Ήταν όμως προδότης της ανδρικής υπόθεσης» (Lynne Segal, 1990).

1.5.2 ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ

Από την Αγγλία και τη Γαλλία στα καθ' ημάς. Αν και έγινε μια εκτενής αναφορά στην αρχαία ελληνική ομοφυλοφιλία, στα μεταγενέστερα χρόνια τα πράγματα και οι καταστάσεις παρουσιάζονται αρκετά διαφορετικά, έως και πολύπλοκα. Οι αντιξοότητες μεγαθύνονται, και με τη σειρά τους αλληλοσυγκρούονται. Και όλα αυτά εξαιτίας των ιστορικών καταβολών, αλλά και των θρησκευτικών παραδόσεων. Στην Ελλάδα η ομοφυλοφιλία, δεν θεωρούταν διαστροφή, αλλά αποτελούσε θεσμό. Και κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, αποτελούσε το θεσμό του κατακτητή. Στην ιστορική λοιπόν αυτή περίοδο, η ομοφυλοφιλία αντιμετωπίστηκε από τους Έλληνες με τρόπο διφορούμενο. Το αποτέλεσμα ήταν να οδηγηθεί σε μια περίεργη σχιζοφρένεια. Αρχικά τη θεωρούσαν σαν ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των «ενδόξων προγόνων» τους, για τους οποίους ένιωθαν υποχρεωμένοι ότι πρέπει να είναι υπερήφανοι. Από την άλλη μεριά η ομοφυλοφιλία θεωρούνταν ανεπιθύμητη επειδή την είχαν συνδέσει με την ταπείνωση του ανδρισμού τους, καθώς και της εθνικής τους αξιοπρέπειας. Επιπλέον ο ανδρισμός θεωρήθηκε απαραίτητος για την αποτίναξη του ξένου ζυγού. Αυτό οδήγησε σε μια στάση απέναντι στην ομοφυλοφιλία που εξακολουθεί να χαρακτηρίζει τον Νεοέλληνα. Ομοφυλόφιλος θεωρείται μόνο ο

παθητικός. Αυτός δηλαδή που υφίσταται την ταπείνωση και γίνεται αντικείμενο ηδονής του ενεργητικού, χωρίς όμως να «λογαριάζεται» ότι μπορεί να γίνει και το αντίστροφο. Δηλαδή ο ενεργητικός, να αποτελεί και αυτός όργανο της σεξουαλικής ικανοποίησης του παθητικού (Κώστας Τσαρούχας, **1995**).

Κατά τον Κώστα Ταχτοή «Η καταπίεση, ψυχολογική, κοινωνική και επαγγελματική που υφίστανται οι Έλληνες ομοφυλόφιλοι από την ίδρυση του Ελληνικού κράτους ως τις μέρες μας, είναι, παρά την ηπιότητα της νομοθεσίας, πραγματική και συχνά πολύ σκληρή». Μέσα στη γενικότερη σεξουαλική επανάσταση του **1968**, ο Κώστας Ταχτοής αναφέρει: «Ένα τσούρμο αδερφές είχαν συλληφθεί το '68. Θαρρώ στο σπίτι ενός... παπά, στη Νέα Ιωνία. Οδηγήθηκαν στη χωροφυλακή, ο κρυπτό-μπινές Λαδάς τους έδωσε μερικά χαστούκια ιδιοχείρως, καταδικάστηκαν και σε διάφορες μικροποινές - οι εφημερίδες της εποχής δημοσίευσαν φωτογραφίες «προς παραδειγματισμό» (Κώστας Ταχτοής).

Έπειτα από ένα κλίμα άρνησης απέναντι στην ομοφυλοφιλία, φθάνουμε στο **1969**, χρόνο έκδοσης ενός λεξικού ομοφυλοφίλων, «Τα Καλιαρντά». Η γλώσσα του πεζοδρομίου των ομοφυλοφίλων, η παίρνει γραπτή υπόσταση μέσα από το λεξικό του Ηλία Πετρόπουλου. Οι αντιδράσεις για το λεξικό ήταν ποικίλες. Το μεγαλύτερο ποσοστό, δέχθηκε τα «Καλιαρντά» με φαιδρότητα. Μικρό μέρος όμως με ενδιαφέρον (Ηλίας Πετρόπουλος, **1969**).

Έγινε δηλαδή η αποκάλυψη των ομοφυλόφιλων. Και μάλιστα η ίδια η αυτοαποκάλυψή τους. Χωρίς ντροπή. Η κατάσταση αυτή, αποκαλείται από τους ίδιους σαν «ομοφυλόφιλη υπερηφάνεια!» με Παγκόσμια Ημέρα Ομοφυλόφιλης Υπερηφάνειας την **26^η** Ιουνίου. Στα πλαίσια αυτής της υπερηφάνειας οι ομοφυλόφιλοι ίδρυσαν συλλόγους, οργανώσεις καθώς και κινήματα, όπως το ΑΚΟΕ (Απελευθερωτικό Κίνημα Ομοφυλόφιλων Ελλάδος) (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος, **3^η** έκδοση, **1992**).

Στο ΑΚΟΕ που η ίδρυσή του έγινε το **1977**, υπήρχε πρόσβαση και στις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Μετά από **12** χρόνια όμως έκλεισε. Τη

συνέχεια του ΑΚΟΕ διαδέχθηκε η Ελληνική Ομοφυλόφιλη Κοινότητα (ΕΟΚ). Δεν άργησαν να δημιουργηθούν βέβαια και τα γυναικεία ομοφυλόφιλα κινήματα κατά τη δεκαετία του '80. Κάποια από αυτά ήταν το ΑΛΕΦ (Αυτόνομες Λεσβίες Φεμινίστριες) και το ΑΜΟΘ (Αυτόνομο Μέτωπο Ομοφυλόφιλων Θεσσαλονίκης), ενώ το τελευταίο που δημιουργήθηκε ήταν το **1989**, λεγόμενο ως ΟΠΟΘ (Ομάδα Πρωτοβουλίας Ομοφυλόφιλων Θεσσαλονίκης) (**Ammer Sigrd, 1992**).

ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

2.1 ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ – ΓΕΝΕΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Η αναζήτηση μιας ορμονικής αιτιολογίας για την ομοφυλοφιλία άρχισε με τα πρώτα βήματα της ενδοκρινολογίας. Πρώτος ο **Kraft** το **1892** έκανε τη σκέψη, δίχως όμως να φέρει καμιά απόδειξη ότι μια ενδοκρινολογική ανωμαλία μπορεί να συμμετέχει στο μηχανισμό της ομοφυλοφιλίας (Ομοφυλοφιλία-Λευκωσία, **1982**).

Πρόσφατες έρευνες υποδεικνύουν ότι γενετικά και βιολογικά στοιχεία είναι δυνατό να συμβάλουν στον ομοφυλόφιλο προσανατολισμό. Ορισμένες αναφορές επισημαίνουν ότι οι ομοφυλόφιλοι άνδρες έχουν χαμηλότερα επίπεδα ανδρογόνων στην κυκλοφορία από ότι οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες. Επίσης αναφέρονται, μορφές άτυπης οιστρογονικής ανάδρασης στους ομοφυλόφιλους άνδρες. Αυτοί οι άνδρες εμφανίζουν ανώμαλες παλίνδρομες αυξήσεις στα επίπεδα ωχρινότροπου ορμόνης μετά από εγχύσεις οιστρογόνων. Αλλά κανένα από αυτά τα αποτελέσματα δεν έχει επιβεβαιωθεί σε παρόμοιες μελέτες. Οι εμβρυϊκές ορμόνες φαίνεται ότι παίζουν κάποιο ρόλο στην οργάνωση του κεντρικού νευρικού συστήματος. Η ενεργητική παρουσία των ανδρογόνων στην εμβρυϊκή ζωή έχει την έννοια της συμβολής σε ένα σεξουαλικό προσανατολισμό προς τις γυναίκες, ενώ μια έλλειψη των εμβρυϊκών ανδρογόνων είναι δυνατό να οδηγεί σε σεξουαλικό προσανατολισμό προς τους άνδρες (Γ. Ν. Χριστοδούλου, **2000**).

Σύμφωνα με τη θεωρία της Ορμονικής Διαταραχής, η ομοφυλοφιλία οφείλεται σε μια διαταραχή της ισορροπίας των σεξουαλικών ορμονών. Οι εξετάσεις ούρων, ετερόφυλων ανδρών και γυναικών, παρουσιάζουν ορμόνες ανδρικές και γυναικείες, με επικράτηση αντίστοιχων ορμονών σε κάθε φύλο. Πιστεύεται, ότι αν αυτή η αναλογία αντιστραφεί, μπορεί να προκληθεί ομοφυλοφιλία. Αυτή η θεωρία, κατά καιρούς χάνει ή κερδίζει έδαφος (Μ. Χουρδάκη, **1989**). Το ίδιο ζήτημα αναφέρεται και στο βιβλίο του Άλφρεντ Άντλερ, όπου το **1927** ο **Laquer** ανακάλυψε ότι ορμόνες του

αντίθετου φύλου υπήρχαν σε όλα τα αρσενικά ούρα. Άλλες έρευνες που έκανε ο **Brun** με εννέα ομοφυλόφιλους απέδειξαν ότι σ' αυτούς παρουσιάζονται οι ίδιες ορμόνες, όπως και στα ομαλά άτομα (Άλφρεντ Άντλερ).

Ωστόσο η βιολογική θεωρία δέχεται ότι τίποτε δεν είναι πειστικό από τη μελέτη των χρωμοσωμάτων και ορμονών. Ίσως μια ειδική βιολογική προδιάθεση σε σχέση με τις ψυχολογικές και τις κοινωνικές επιδράσεις να είναι υπεύθυνη για τους θηλυπρεπείς άνδρες ή τις γυναίκες. Ορμονικές μελέτες έγιναν πολλές και στον άνθρωπο, αλλά με αποτελέσματα συχνά αντιλεγόμενα. Έτσι ορισμένοι ερευνητές ανακαλύπτουν αύξηση της ορμόνης του αντίθετου φύλου στο αίμα των ομοφυλόφιλων. Άλλοι δε συμφωνούν και βρίσκουν φυσιολογική την ορμονική παραγωγή (Ομοφυλοφιλία-Λευκωσία, **1982**).

Οι σημερινοί ενδοκρινολόγοι, δηλώνουν: «Καμιά ορμονική αιτία δεν μπορεί να εξηγήσει την ομοφυλοφιλία. Υπάρχουν ομοφυλόφιλοι υπογοναδικοί, που έχουν δηλαδή χαμηλές εκκρίσεις από αρσενικές ορμόνες, αλλά υπάρχουν και άλλοι που είναι τέλεια ομαλογοναδικοί, και μάλιστα υπεργοναδικοί, ακριβώς όπως υπάρχουν και ετεροφυλόφιλοι με τις ίδιες κατηγορίες» (Ζαν - Λουϊ Μπορύ, **1979**).

Η «Μεγάλη Ιατρική Εγκυκλοπαίδεια» επιβεβαιώνει αυτά λέγοντας: «Έχει πιστοποιηθεί ότι στον ομοφυλόφιλο δεν υπάρχουν ορμονικές διαταραχές, ενώ φταίει οπωσδήποτε η σχέση με τους γονείς, η διαπαιδαγώγηση και το οικογενειακό περιβάλλον. Πολλές καταστάσεις σύγκρουσης που υπάρχουν στις συναισθηματικές σχέσεις μεταξύ μητέρας και γιου ή πατέρα και κόρης, μπορεί να παίξουν σημαντικό ρόλο στο να δώσουν ένα προσανατολισμό προς την ομοφυλοφιλία. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι πολλοί ομοφυλόφιλοι δεν προέρχονται από αρμονικές και ισορροπημένες οικογένειες» (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος, **1992**).

Ωστόσο η ψυχολογία δέχεται πως «τόσο το νευρικό σύστημα όσο και οι ενδοκρινείς αδένες βρίσκονται σε αναμφισβήτητη σχέση με τις ψυχικές λειτουργίες του ανθρώπου». Πολλοί από τους ανθρώπους παρουσιάζουν λίγο - πολύ τον ίδιο ορμονικό εξοπλισμό και όμως παρουσιάζονται μεταξύ τους σαν διαφορετικές προσωπικότητες. Επομένως, είμαστε υποχρεωμένοι

να αναζητήσουμε και τον άλλο παράγοντα της δημιουργίας της προσωπικότητας, και αυτός ονομάζεται, περιβάλλον, φυσικό και κοινωνικό (Χριστ. Χ. Τομασίδη).

Ελάχιστες είναι οι έρευνες, οι οποίες ασχολούνται με τη γυναικεία ομοφυλοφιλία, που προφανώς, δεν έχει τα ίδια δικαιώματα με την ανδρική. Μερικοί επιστήμονες πιστεύουν ότι «η ομοφυλοφιλία στις γυναίκες παρουσιάζεται σαν τυχαίο γενετήσιο υποπροϊόν της ανδρικής ομοφυλοφιλίας» (Λαγουμίδου Μαριάννα, **1996**). Σε μια ομοφυλόφιλη γυναίκα, οι αρρενωπές εκδηλώσεις της παρουσιάζονται σαν ανωμαλία και η αιτία πρέπει να αναζητηθεί στη διαταραχή ορμονικών εκκρίσεων. Η επίδραση ανδρικών ορμονών δημιουργούν στις γυναίκες αρσενικά χαρακτηριστικά, ιδιαίτερα όταν οι θηλυκές ορμόνες είναι ανεπαρκείς. Οι ειδικές αυτές ανωμαλίες, μπορούν να δημιουργήσουν λεσβιακές τάσεις (Σιμόν Ντε Μποβουάρ, **1979**).

Παρόλα αυτά, η ιατρική επιστήμη έχει προχωρήσει αρκετά τις τελευταίες δεκαετίες και οι τεχνολογικές καινοτομίες έχουν διευκολύνει την ακριβή μέτρηση των σεξουαλικών ορμονών. Μεθοδολογικά προβλήματα όμως ακόμα παραμένουν, με αποτελέσματα πολλές φορές αντιλεγόμενα (**Karen E. Rosenblum, Toni – Michelle C. Travis, 2000**).

Η γενετική υπόθεση έρχεται πολύ συχνά στο προσκήνιο. Κατά καιρούς όλο και κάποιος ερευνητής υποστηρίζει ότι ανακάλυψε κάποια γενετική ανωμαλία σε ομοφυλόφιλους που έπειτα αποδεικνύεται ότι δεν υπάρχει κάποιο σαφές συμπέρασμα (**Elizabeth Badinter, 1994**). Οι γενετικές θεωρίες προσπαθώντας να εξηγήσουν την αιτιολογία της ομοφυλοφιλίας με έρευνες σε διδύμους, έδειξαν ότι η ύπαρξη συμφωνίας της ομοφυλοφιλικής σεξουαλικής προτίμησης είναι συχνότερη στους μονοζυγωτές διδύμους από ότι στους διζυγωτές (Νίκος Μάνος, **1997**). Οι χρωμοσωμικές μελέτες όμως δεν κατάφεραν να διακρίνουν τους ομοφυλόφιλους από τους ετεροφυλόφιλους (Λαγουμίδου Μαριάννα, **1996**). Οι άνδρες ομοφυλόφιλοι εμφανίζουν επίσης μια οικογενειακή κατανομή. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες έχουν συχνότερα ομοφυλόφιλους αδερφούς από ότι οι ετεροφυλόφιλοι. Μια μελέτη έδειξε, ότι **33** από τα **40** ζεύγη ομοφυλόφιλων αδερφών είχαν κοινό ένα γενετικό δείκτη στο κάτω

ήμισυ του χρωμοσώματος X. Μια άλλη μελέτη αναφέρει μια ομάδα κυττάρων στον υποθάλαμο, τα οποία ήταν μικρότερα στις γυναίκες και στους ομοφυλόφιλους άνδρες από ότι ήταν στους ετεροφυλόφιλους άνδρες. Παρόλα αυτά, απαιτείται η επαλήθευση αυτών των μελετών με νέες έρευνες (Γ. Ν. Χριστοδούλου, 2000).

Ο **Kallman**, ερευνώντας 40 μονοζυγωτές διδύμους, παρατήρησε ότι όταν ο ένας είναι ομοφυλόφιλος, είναι οπωσδήποτε και ο άλλος (**Kallman, F. J. 1952**). Βέβαια, κατά καιρούς έχουν ανακοινωθεί μελέτες, σύμφωνα με τις οποίες οι μονοζυγωτές δίδυμοι έχουν μεταξύ τους μη σχετικό σεξουαλικό προσανατολισμό. Ενώ άλλες πάλι επιβεβαιώνουν τις έρευνες του **Kallman** (Λαγουμίδου Μαριάννα, 1996).

Μια άλλη μελέτη συνέκρινε πανομοιότυπα δίδυμα που άνηκαν στην ίδια οικογένεια (παιδιά του αδερφού του πατέρα) και επίσης με αδέρφια που είχαν υιοθετηθεί. Οι ερευνητές βρήκαν ότι το 52% των πανομοιότυπων διδύμων ήταν και τα δύο άτομα ομοφυλόφιλα σε σύγκριση με το 22% των αντίστοιχων της δεύτερης κατηγορίας και το 11% των υιοθετημένων. Τα αποτελέσματα αυτά, ισχυρίζονται οι ερευνητές, υπογραμμίζουν το γεγονός ότι οι γενετικοί παράγοντες συντελούν στη δημιουργία ομοφυλόφιλης συμπεριφοράς. Οι ίδιοι πιστεύουν ότι ύποπτες είναι και οι μελέτες που κατά τον ίδιο τρόπο, δηλαδή προβάλουν αλλά δεν αποδεικνύουν, καταλήγουν στο γεγονός ότι η ομοφυλοφιλία προκαθορίζεται από ψυχολογικά αίτια, συμπεριλαμβανομένων και των εμπειριών της παιδικής ηλικίας, όπως για παράδειγμα μια «δυνατή μητέρα» και ένας «αδύναμος πατέρας», για το οποίο θα γίνει λόγος σε επόμενο κεφάλαιο (**John Scanzoni, 1995**).

Παρόλα αυτά, το επιστημονικό περιοδικό **Science**, πρόσφατα δημοσίευσε τα αποτελέσματα μιας έρευνας, στην οποία υποστηρίζεται ότι υπάρχει κάποιο γονίδιο που συνδέεται με την ομοφυλοφιλία. Το καλοκαίρι του 1993, ο Αμερικανός νευρολόγος **Simon Le Vei**, προσπαθώντας να βρει μια εξήγηση για την ομοφυλοφιλία μελέτησε τον εγκέφαλο μερικών ατόμων που είχαν ομοφυλοφιλική προτίμηση. Το αποτέλεσμα από αυτές τις έρευνες, έδειξαν ότι το μέγεθος μιας περιοχής του υποθαλάμου του εγκεφάλου που σχετίζεται με τη σεξουαλική

συμπεριφορά των ανθρώπων είναι μικρότερο στους ομοφυλόφιλους από ότι στους ετεροφυλόφιλους. Άλλοι επιστήμονες απέρριψαν αυτά τα συμπεράσματα διότι τα πειράματα είχαν γίνει σε εγκεφάλους ομοφυλόφιλων που είχαν προσβληθεί από τον ιό του **AIDS** (Λαγουμίδου Μαριάννα, **1996**).

Ωστόσο, από το **1993** και μετά, η γενετική υπόθεση όλο και πιο πολύ φαίνεται να κερδίζει έδαφος σε σχέση με την κληρονομικότητα και το γονίδιο που υπάρχει στο **DNA** των ομοφυλόφιλων. Η υπόθεση αυτή υποστηρίζει την άποψη ότι ο ομοφυλόφιλος γεννιέται και δεν γίνεται. Η θεωρία αυτή δεν είναι αποδεικτική, αλλά μόνο ενδεικτική. Στηρίζεται σε κριτήρια που χρεώνουν περισσότερο το γονίδιο της μητέρας του ομοφυλόφιλου σαν κληρονομικό δεδομένο στο **DNA**- μεταβιβαστή. Αυτό στηρίζει την πεποίθηση ότι ο ίδιος δε φταίει γι' αυτό που είναι. Και δεν πρέπει να ξεχνάμε τα λόγια που με θυμό εκφράζει ένας ομοφυλόφιλος: «Γιατί δε με καταλαβαίνουν; Δηλαδή εγώ το διάλεξα να είμαι ομοφυλόφιλος; Έτσι αισθάνομαι, γιατί σώνει και καλά, πρέπει να το αλλάξω σαν να είμαι άρρωστος!!» (Θάνος Ασκητής, **1997**).

Έτσι λοιπόν, δεν αποκλείεται βέβαια η γενετική προδιάθεση να είναι το βασικό στοιχείο, χωρίς το οποίο δεν γίνεται κανείς ομοφυλόφιλος, και οι επιδράσεις του περιβάλλοντος να την ενισχύουν ή να την αποτρέπουν ανάλογα (Ολουφ Μέρτενσεν – Λάρσεν@Κίρστεν Σέριγκ, **1994**).

2.2 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ Κ' ΨΥΧΟ-ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ

2.2.1 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ

Ο Αλέξανδρος, 30 χρονών, ομοφυλόφιλος εξομολογείται στο βιβλίο του Κώστα Τσαρούχα τη σχέση με τη μητέρα του: «Ήταν πολύ έντονα οιδιπόδεια. Το κατάλαβα βέβαια σε μεγαλύτερη ηλικία. Πολύ μεγάλη αγάπη για τη μητέρα μου, με πολύ μεγάλη προσκόλληση επάνω της. Τώρα δεν ξέρω αν έχει σημασία ότι με θήλαζε μέχρι δύομισι χρονών. Αργότερα κρυβόμουν κάτω από τα φουστάνια της. Έως την ηλικία των 10 χρονών δεν είχα την εικόνα του πατέρα μου στη μνήμη μου. Αυτό γιατί έλλειπε πολύ συχνά από το σπίτι και μεγάλωνα κυρίως με τη μητέρα μου και τα αδέρφια μου. Σε μεγαλύτερη ηλικία, συνειδητοποιημένος, άκουγα τη μητέρα μου και τον πατέρα μου να κάνουν σεξ και εγώ αισθανόμουν ζήλια. Είναι καθαρό οιδιπόδειο σύμπλεγμα. Μεγάλωσα σαν κοριτσάκι...» (Κώστας Τσαρούχας, 1995).

Η κλασική ψυχαναλυτική θεωρία βλέπει την ομοφυλοφιλία σαν μια καθήλωση της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης. Στους άνδρες το πρόβλημα οφείλεται σε εμπειρίες της παιδικής ηλικίας με μια πολύ κοντινή, δεσμευτική μητέρα και ένα παθητικό, εχθρικό ή απουσιάζοντα πατέρα. Αντίθετα, για τις γυναίκες δεν έχει προταθεί καμιά ξεκάθαρη υπόθεση με κάποιου είδους οικογενειακό σχήμα. Παρόλα αυτά, οι παραδοσιακές θεωρίες πιστεύουν ότι η ομοφυλοφιλία είναι αποτέλεσμα άλυτων αναπτυξιακών δυσκολιών. Οι ψυχαναλυτικές αυτές υποθέσεις όμως, δεν έχουν επικυρωθεί συστηματικά στην κλινική πράξη της θεραπείας ομοφυλόφιλων ανδρών και γυναικών (Νίκος Μάνος, 1997).

Ο **Freud** δεν θεωρούσε την ομοφυλοφιλία ψυχική νόσο. Στο «Τρία Δοκίμια για τη θεωρία της σεξουαλικότητας» έγραψε ότι η ομοφυλοφιλία «παρατηρείται σε ανθρώπους που δεν εμφανίζουν άλλες σοβαρές παρεκκλίσεις από το φυσιολογικό...των οποίων οι δεξιότητες είναι άθικτες και οι οποίοι πράγματι διακρίνονται από ιδιαίτερα υψηλή πνευματική ανάπτυξη και ηθική καλλιέργεια». Το 1935 ο **Freud** δημοσίευσε το «Γράμμα σε μια μητέρα» : «Η ομοφυλοφιλία δεν είναι βέβαια ένα

προτέρημα, αλλά δεν υπάρχει τίποτε για το οποίο πρέπει να ντρεπόμαστε, δεν είναι ούτε βίτσιο, ούτε ένας εξευτελισμός και δεν μπορούμε να τη χαρακτηρίσουμε ως αρρώστια. Τη θεωρούμε ως μια μεταβολή του σεξουαλικού ρόλου που προκαλείται από κάποιο σταμάτημα της σεξουαλικής ανάπτυξης». Μερικοί ψυχαναλυτές έχουν αναπτύξει νέες ψυχοδυναμικές διατυπώσεις, σε αντίθεση με την κλασική ψυχαναλυτική θεωρία. Ο **Richard Isay** περιέγραψε φαντασιώσεις για το ίδιο φύλο σε παιδιά ηλικίας 3 έως 5 ετών, οι οποίες είναι δυνατό να ανακληθούν στη μνήμη ομοφυλόφιλων και οι οποίες εμφανίζονται περίπου στην ίδια ηλικία με τις φαντασιώσεις για το άλλο φύλο των ετεροφυλόφιλων. Ο **Isay** έγραψε, ότι στους ομοφυλόφιλους άνδρες οι ερωτικές φαντασιώσεις για το ίδιο φύλο εστιάζονται στον πατέρα ή στο πατρικό υποκατάστατο. Η αντίληψη αυτών των ερωτικών αισθημάτων από το παιδί και η έκθεση του σε αυτά είναι δυνατόν να συντελεί σε μια τέτοια «άτυπη» συμπεριφορά, όπως μεγαλύτερη μυστικοπάθεια από ότι τα άλλα αγόρια, αυτοαπομόνωση και υπερβολική συγκινησιακή δόνηση. Η ψυχοδυναμική της ομοφυλοφιλίας στις γυναίκες μπορεί να είναι παρόμοια. Το μικρό κορίτσι δεν παραιτείται από την αρχική του καθήλωση στη μητέρα ως αντικειμένου αγάπης και συνεχίζει να το αναζητεί στην ενήλικη ζωή (**Γ. Ν. Χριστοδούλου, 2000**).

Για τον **Freud** η ομοφυλοφιλία είναι μια καθολική παρόρμηση, η οποία δικαιολογείται ως μια διακοπή της σεξουαλικής ανάπτυξης και κατά συνέπεια μπορεί να γιατρευτεί. Οι τελευταίες λέξεις από το μήνυμα του **Freud** σε μια μητέρα ομοφυλόφιλου ισοδυναμούν με σιγματισμό. Όταν μιλάμε για αναστολή ανάπτυξης υποδηλώνουμε κάτι το ασυμπλήρωτο, το νοσηρό, το ανώμαλο. Το μήνυμα του **Freud** αποκαλύπτεται διφορούμενο: ο ομοφυλόφιλος είναι ένας «ανώματος που δεν είναι άρρωστος». Σε πλήρη αντίθεση με την εποχή του, ο **Freud** βεβαιώνει ότι η ετεροφυλοφιλία δεν είναι λιγότερο προβληματική από την ομοφυλοφιλία. Και σε αυτό το σημείο δεν πρόκειται να υποχωρήσει ποτέ. Στο «Μια παιδική ανάμνηση του Λεονάρντο ντα Βίντσι», προχωρεί ακόμη περισσότερο, υποστηρίζοντας όχι μόνο ότι είμαστε ικανοί για ομοφυλοφιλική πράξη, αλλά ο καθένας «την έχει επιχειρήσει σε μια

δεδομένη στιγμή της ζωής του, ύστερα όμως, αυτή είτε παραμένει στο υποσυνείδητό του, είτε την καταπολεμά με έντονα αντίθετη συμπεριφορά». Όσον αφορά τις αιτίες της ομοφυλοφιλίας, ο **Freud** επιφυλάσσεται και αναγνωρίζει ότι παραμένουν αινιγματικοί. Στο «Τρεις μελέτες για τη θεωρία της σεξουαλικότητας», επικαλείται την υπερίσχυση στοιχείων πρωτόγονων ψυχικών μηχανισμών, τη ναρκισσιστική επιλογή και την ερωτική σημασία που διατηρείται στην πρωκτική ζώνη, όπως και την έντονη ερωτική καθήλωση στη μητέρα (**Elizabeth Badinter, 1994**).

Ο ομοφυλόφιλος καθηλώνεται σε ένα από τρία στάδια (στοματικό, πρωκτικό, φαλλικό) ανάπτυξης, εξαιτίας της στέρσης που έχει υποστεί σε αυτό το επίπεδο (**Lowen Alexander, 1990**).

Ο **Robert Stoller** και ο **Richard Friedman** όμως αμφισβητούν τη θεωρία της καθολικής ομοφυλοφιλίας. Κατά τον **Stoller**, η ομοφυλοφιλία δεν είναι αρρώστια. Είναι μια σεξουαλική προτίμηση. Το ίδιο πιστεύει και ο **Friedman**, ο οποίος προσπάθησε να καταδείξει ότι «οι περισσότεροι ετεροφυλόφιλοι δεν έχουν ασυνείδητη ομοφυλοφιλική προδιάθεση» (**Stoller, 1969, Friedman, 1991**).

Στο «**El beso de la mujer-arana**» (Το φιλή της γυναίκας αράχνης), ο αργεντινός **Manuel Puig** διηγείται «την υπέροχη ιστορία δύο ανδρών, ενός ομοφυλόφιλου και ενός ετεροφυλόφιλου, που μοιράζονται το ίδιο κελί της φυλακής σε μια φασιστική και ρατσιστική χώρα. Ο ομοφυλόφιλος περνιέται για γυναίκα και αναφέρει τον εαυτό του σαν θηλυκό. Περιποιείται τον άρρωστο σύντροφό του σαν μητέρα και δεν παύει να αναρωτιέται τι είναι ανδρισμός, τι σημαίνει σωστός άνδρας. Προτιμά τη φιλία ενός άνδρα από τις διάφορες αδερφές. Ομολογεί ότι αισθάνεται σαν «κανονική γυναίκα» που αγαπάει τους άνδρες. Ενώ ο ετεροφυλόφιλος δεν νιώθει να κινδυνεύει ο ανδρισμός του από αυτό το ομοφυλοφιλικό επεισόδιο, ο ομοφυλόφιλος ομολογεί ότι δεν ξέρει πια αν είναι άνδρας ή γυναίκα. Ο εραστής του, του λέει λόγια παρήγορα: «Αν προτιμάς να είσαι γυναίκα, δεν πρέπει γι' αυτό να νιώθεις μειωμένος, δεν χρειάζεται να το πληρώσεις, να ζητήσεις συγνώμη... Η ανδρική υπόσταση δεν παρέχει κανένα απολύτως δικαίωμα». Η χαρακτηριστική άποψη του μυθιστορήματος του **Puig** είναι αυτός ο ολοκληρωτικός έρωτας ανάμεσα σε

δύο άνδρες με τόσο διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό. Επιλογή ή πεπρωμένο, ατύχημα ή τρόπος ζωής, η ομοφυλοφιλία είναι πολλαπλή. Η παρόρμηση είναι σίγουρα καθολική, αλλά η σεξουαλική προτίμηση δεν είναι (**Elizabeth Badinter, 1994**).

Οι πιο ισχυρές εξηγήσεις όμως της στροφής προς την ομοφυλοφιλία βρίσκονται στην οικογενειακή ζωή. Υπάρχουν πολλοί ψυχολογικοί παράγοντες, που ενεργούν μαζί ή χωριστά, με αποτέλεσμα να στρέψουν ένα αγόρι προς την ομοφυλοφιλία ή ένα κορίτσι στο λεσβιασμό. Η εμπειρία των ειδικών έχει δείξει ότι η ομοφυλοφιλία μπορεί να πηγάζει από αναρίθμητους συνδυασμούς των οικογενειακών σχέσεων (**Μαρία Χουρδάκη, 1989**).

Ο Ψυχίατρος Ρ. Σέργουϊν αναφέρει πως «η ομοφυλοφιλία είναι κυρίως ψυχολογική πάθηση και εμφανίζεται σε άτομα που προέρχονται από διαλυμένες οικογένειες». Το θεωρούσε μάλιστα αυτό, ως ψυχολογική αντίδραση. Οι ψυχολόγοι έχουν διαπιστώσει ομοφυλόφιλες εκδηλώσεις σε νέους που ένοιωθαν εκθρότητα ή υπερβολική αγάπη στη μητέρα, εκθρότητα στον πατέρα ή αγάπη σ' έναν πατέρα όχι τόσο αρρενωπό. Ο Ψυχίατρος Άντονι Στορ, αναφέρει επ' αυτού : «από αυτές τις κατηγορίες, η πιο συνηθισμένη είναι εκείνη όπου ο πατέρας είναι αδιάφορος, αν δεν είναι φανερά εχθρικός απέναντι στο γιο του, και η μητέρα είναι ιδιαίτερα τρυφερή και υπερσυναισθηματική. Αυτός ο ιδιόμορφος συνδυασμός είναι πιθανό να προκαλέσει ομοφυλοφιλία. Το αγόρι που μεγαλώνει, ζητάει ένα αντρικό πρότυπο με το οποίο να ταυτιστεί για να ανακαλύψει τον ανδρισμό του». Το πιο εύχρηστο λοιπόν πρότυπο, είναι ο πατέρας. Η διαδικασία ταύτισης μαζί του θα είναι πιο εύκολη, αν η στάση του πατέρα απέναντι στο γιο του είναι τρυφερή και ενθαρρυντική. Όμως αρκετοί πατέρες είναι αδιάφοροι ή ακόμη και ζηλιάρηδες απέναντι στους γιους τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις, το αποτέλεσμα είναι να αποστραφεί ο γιος όσο μπορεί από τον πατέρα του και να γίνει διαφορετικός απ' αυτόν. Επίσης, ο φόβος ενός εχθρικού πατέρα μπορεί να κάνει το γιο να πιστέψει ότι είναι ανίκανος στις σωματικές και πνευματικές του ικανότητες. Αν μια τέτοια αρνητική σχέση με τον πατέρα συνοδευτεί με μια ιδιαίτερη στενή

σχέση με τη μητέρα, τότε δημιουργούνται μεγάλες πιθανότητες να προκύψει ομοφυλοφιλία (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος, 1992).

Η πλειοψηφία των ομοφυλόφιλων ανδρών αναφέρει ότι στη διάρκεια της παιδικής τους ηλικίας «ένιωθαν» τον πατέρα τους «απόμακρο». Έρευνες των **Whitam** και **Zent** το **1984** έδειξαν ότι οι περισσότεροι πατέρες ομοφυλόφιλων ανδρών ήταν πράγματι απόμακροι λόγω φόρτου εργασίας, «λόγω αυταρχικής προσωπικότητας της μητέρας» ή «άσχετοι με κάθε οικογενειακή δραστηριότητα» λόγω του χαρακτήρα τους. Μερικοί ψυχολόγοι υποστηρίζουν ότι «ο σεξουαλικός προσανατολισμός σχετίζεται πιθανά με βιολογικά ελεγχόμενα χαρακτηριστικά που παίζουν ιδιάζοντα ρόλο ακόμη και κατά τις πρώτες μέρες μετά τη γέννηση του παιδιού». Ένα πιθανό ψυχολογικό αναπτυξιακό συμβάν κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας αυτών των ανδρών είναι η εξέλιξη διαφυλικών χαρακτηριστικών συμπεριφοράς στην προσπάθεια να αποκτήσουν ή και να διατηρήσουν την έλξη και την προσοχή των πατέρων τους. Πρώτο μέλημα λοιπόν, είναι να γίνει ο πατέρας ή ο αντικαταστάτης του το κύριο αντικείμενο της σεξουαλικής προσοχής του παιδιού. Ο γιος βιώνει την απόσταση του πατέρα ως απόρριψη και τελικά ίσως αυτή είναι η αιτία της ελλιπούς αυτοεκτίμησης και της αίσθησης ανεπάρκειας που αισθάνονται μερικοί ομοφυλόφιλοι. Αντίθετα, κάποιοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι, ένας πατέρας δημιουργικός, υποστηρικτής και θερμός στις διαπροσωπικές του σχέσεις, πιθανόν να επηρεάσει σε κάποιες περιπτώσεις το σεξουαλικό προσανατολισμό του γιου, προς το ίδιο φύλο (Μαριάννα Λαγουμίδου, 1996).

Η ποσότητα και η ποιότητα της σχέσης που αναπτύσσεται ανάμεσα στον πατέρα και το γιο στα πρώτα χρόνια της ζωής του γιου φαίνεται να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για το μελλοντικό σεξουαλικό του προσανατολισμό. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον **Richard Green**, αναφέρεται, ότι η σχέση αυτή δείχνει το δυναμισμό της από το πρώτο έτος της ηλικίας του παιδιού και η σημασία της παραμένει και στις ηλικίες 3 έως 5. Ο ίδιος, δηλώνει ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση του χρόνου που αφιερώνει ο πατέρας στο γιο με την επιθυμία του πατέρα για την απόκτηση του θηλυκού παιδιού. Έτσι λοιπόν, μια τέτοια συμπεριφορά

μπορεί να επηρεάζει, ακόμη περισσότερο, προς το θηλυπρεπές, τη συμπεριφορά του γιου του. Ένας από τους σημαντικούς παράγοντες επιρροής του σεξουαλικού προσανατολισμού των αρσενικών παιδιών είναι ο χρόνος που αφιερώνεται στη σχέση πατέρα – γιου (**Richard Green, 1987**).

Οι ερευνητές μέσω της θεωρητικής προσέγγισης της ψυχολογίας αντιμετωπίζουν τον «σεξουαλικό προσανατολισμό» σαν «ένα διαρκές ψυχολογικό χαρακτηριστικό του ατόμου που καθορίζεται κατά πολύ στη νεαρή ηλικία». Έτσι, έγινε έρευνα στις πρώιμες εμπειρίες και τις οικογενειακές σχέσεις των ομοφυλόφιλων. Οι ψυχολόγοι και οι ψυχαναλυτές έκαναν αυτή την έρευνα χρησιμοποιώντας τους **gay** ασθενείς τους σαν πηγή πληροφοριών. Οι κριτικοί αυτής της μεθόδου εντόπισαν ορισμένα λάθη. Πρώτα απ' όλα, οι **gay** που εμφανίζονται στην ψυχοθεραπεία διαφέρουν από όσους δεν αναζητούν ψυχολογική βοήθεια. Κατά δεύτερον, τα συμπεράσματα βγήκαν χωρίς να γίνει σύγκριση με μια ελεγχόμενη ομάδα ετεροφυλόφιλων. Τρίτον, εφόσον οι ψυχαναλυτές προσπάθησαν να καταγράψουν μια πρώιμη οικογενειακή σεξουαλική συμπεριφορά, όλα τα δεδομένα προέκυψαν από ανακαλέσεις των ασθενών. Αλλά όχι μόνο είναι δύσκολο να θυμηθούν ακριβώς γεγονότα της παιδικής ηλικίας, αλλά και μόλις τα θυμούνται επηρεάζονται στη διήγησή τους από την παρούσα ψυχολογική τους κατάσταση. Τέταρτον, η περισσότερη έρευνα έγινε με άνδρες. Καθώς τα προβλήματα αυτά έγιναν φανερά, πραγματοποιήθηκε έρευνα με ομοφυλόφιλους, όχι μόνο στο πλαίσιο της ψυχοθεραπείας, αλλά τα δεδομένα τους συγκρίθηκαν με τα αντίστοιχα πρότυπα των ετεροφυλόφιλων. Μια υπόθεση έγινε, ότι η ομοφυλόφιλη συμπεριφορά προέκυψε από μια συγκεκριμένη οικογενειακή δομή με «κυρίαρχη» μητέρα και «αδύναμο» ή «απόντια» πατέρα. Η σύγκριση με τους ετεροφυλόφιλους ήταν σημαντική, μια και πολλοί ετεροφυλόφιλοι επίσης μεγάλωσαν μέσα σε παρόμοιο περιβάλλον. Τελικά δε βρέθηκε ένα συγκεκριμένο πρότυπο οικογενειακών σχέσεων που να εξηγεί πλήρως την ομοφυλοφιλία (**Karen E. Rosenblum, Toni – Michelle C. Travis, 2000**).

Ο Βίλχελμ Ράιχ υποστηρίζει ότι τα άτομα γίνονται ομοφυλόφιλα, ύστερα από μια ελαττωματική σεξουαλική ανάπτυξη στην παιδική τους ηλικία, που τους προκάλεσε από πολύ νωρίς έντονες εμπειρίες απογοήτευσης απέναντι στο άλλο φύλο (Βίλχελμ Ράιχ, 1932).

Δεν υπάρχει μόνο ένας μοναδικός οικογενειακός αστερισμός, που να παράγει την ομοφυλοφιλία. Υπάρχουν όμως πολλοί παράγοντες της οικογενειακής ζωής, που μπορούν να στρέψουν το παιδί προς την ομοφυλοφιλία. Όπως γονείς που επιθυμούσαν να αποκτήσουν ένα αγόρι ή ένα κορίτσι και απορρίπτουν το βιολογικό φύλο του παιδιού τους. Ο Ζαν-Λουϊ Μπορύ, στο βιβλίο του αναφέρει: «Η μάνα μου ήθελε μια κόρη, τη Ντενίζ και νάσου εγώ. Ναι, θέλω να το πιστεύω, πως έμεινε κάτι ροδαλό μέσα μου, η αναμονή αυτής της κόρης επηρέασε τα χρωμοσώματά μου και την ποσότητα της στερόλης μου, καθόλου απίθανο. Ναι, έπαιξα με μια κούκλα. Καθόμουνα μαζί της αποκομμένος από τον άλλο κόσμο» (Ζαν-Λουϊ Μπορύ, 1969).

Κατά τους εννέα μήνες κύησης, το παιδί αποτελεί ένα σώμα μαζί με τη μητέρα. Με θηλυκή καταγωγή, αναγκάζεται να εγκαταλείψει την πρώτη του πατρίδα για να υιοθετήσει μια άλλη, που του είναι ενάντια. Οι εννέα μήνες μέσα στη μητρική κοιλότητα δεν αφήνουν κάποιο αποτύπωμα στο παιδί που πρόκειται να έρθει στον κόσμο; Ορισμένοι ψυχολόγοι έχουν βασιστεί στην έννοια του αποτυπώματος, λόγω της εξάρτησης του παιδιού από τη μάνα τους πρώτους μήνες μετά τη γέννησή του. Η σωστή δόση μητρικής αγάπης είναι πολύ σημαντική, ιδίως όταν απευθύνεται σε αρσενικό παιδί. Η υπερβολική αγάπη θα εμποδίσει το μωρό να γίνει άνδρας, ενώ η ανεπαρκής μπορεί να το αρρωστήσει. Το αγοράκι ποτισμένο με θηλυκότητα σε όλη τη διάρκεια της ενδομήτριας ζωής του, δεν μπορεί να αναπτυχθεί, παρά μόνο καταλήγοντας στο αντίθετο από αυτό που ήταν αρχικά (Elizabeth Badinter, 1994).

Αρκετές έρευνες υποστηρίζουν ότι η μητρική συμπεριφορά προς τα αγόρια μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην εμφάνιση θηλυπρεπούς συμπεριφοράς. Οι έρευνες του Green και πολλών άλλων ερευνητών έδειξαν ότι ο χρόνος καθώς και το είδος της σχέσης μητέρας – γιου κατά το πρώτο έτος της ηλικίας του δεν επηρεάζει σημαντικά τη συμπεριφορά

του. Δε φαίνεται να ισχύει το ίδιο και για τις ηλικίες 2 έως 5 ετών (**Richard Green, 1987**).

Η σχέση μητέρας και γιου ξεκινά κατά κύριο λόγο από τη βρεφική ηλικία. Μια σχετική έρευνα της **Marantz** ανέφερε ότι αρκετές μητέρες ομοφυλόφιλων κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης ήταν σε πολύ άσχημη ψυχολογική κατάσταση. Επακόλουθα της συζυγικής «εγκατάλειψης» και της άσχημης ψυχολογικής τους κατάστασης ήταν η εμφάνιση φόβου και θυμού που με τη σειρά της επηρέαζε την εκτίμηση των συζύγων τους προς αυτές. Οι γυναίκες αυτές, συχνά περιέγραφαν τους γιους τους ως ευγενικούς και λιγότερο επιθετικούς. Ανέφεραν, τα υπόλοιπα αγόρια επιθετικά, ζωηρά, και απαγόρευαν στους γιους κάθε συναναστροφή με άλλα αγόρια της ηλικίας τους. Επειδή δεν μπορούσαν να διαχωρίσουν το επικίνδυνο παιχνίδι από το απλώς ζωηρό, έφταναν σε σημείο να υποτιμούν τα άλλα αγόρια μπροστά στα μάτια των γιων τους. Οι **Bradley**, ανέφεραν ότι πολλές από αυτές τις μητέρες αγοριών συχνά εκφράζονταν με επιθετικότητα για τους άνδρες. Η **Sonia Marantz**, επίσης, δήλωσε ότι διπλάσιος αριθμός από μητέρες ομοφυλόφιλων, εκφράζονταν με αρνητικό τρόπο τόσο για τον πατέρα τους όσο και για τον άνδρα τους. Ο **Richard Friedman**, αλλά και άλλοι ερευνητές έχουν περιγράψει το «μοντέλο» σχέσεων που συσχετίζουν με τον ομοφυλοφιλικό προσανατολισμό, υποστηρίζοντας «ότι η θέση της μητέρας στο σπίτι και η «στενή» (υπερπροστατευτική) της σχέση με το γιο επηρεάζει το σεξουαλικό του προσανατολισμό, κυρίως όταν συνδυάζεται παράλληλα με μια ψυχρή και απομακρυσμένη σχέση ή απουσία σχέσης πατέρα-γιου». Το μόνο αρνητικό σ' αυτές τις έρευνες είναι ότι δεν λαμβάνονται υπόψη οι ηλικίες των γιων-παιδιών, που αποδείχθηκε ότι παίζουν σημαντικό ρόλο. Οι **Bieber**, υποστηρίζουν ότι θα ήταν πιο αποτελεσματική αν απέδιδαν στις διαπροσωπικές σχέσεις του γιου με τον ένα μόνο γονιό (π.χ. υπερπροστατευτική μάνα ή απόμακρος πατέρας), την «αιτιολόγηση» της ανδρικής ομοφυλοφιλίας, καθώς τα δεδομένα των ερευνών δείχνουν την πιθανή ύπαρξη ενός αστερισμού σχέσεων μητέρας -πατέρα-γιου που μπορεί να την επηρεάζει. Συνδυασμοί αυτού του τριγωνικού συστήματος, μπορεί να οδηγήσουν στην ομοφυλοφιλία. Πιθανός συνδυασμός του

συστήματος είναι ένας γάμος γεμάτος προβλήματα, και ένας πατέρας απόμακρος από τη μητέρα και το γιο. Σε μια τέτοια περίπτωση η μητέρα, είναι πολύ πιθανόν να αντιμετωπίζει το γιο της, σκοπό της ζωής της και να αναπτύξει έναν ισχυρό δεσμό με αυτόν. Ενδιαφέρον πάντως παρουσιάζουν οι παρατηρήσεις ότι σε αρκετές περιπτώσεις που και οι δύο γονείς είναι ομοφυλόφιλοι, το παιδί φαίνεται να έχει τις ίδιες πιθανότητες να εμφανίσει ομοφυλόφιλης ή ετεροφυλόφιλης κατεύθυνσης σεξουαλικό προσανατολισμό με αυτές που έχει το παιδί που ανατρέφεται από ετεροφυλόφιλους γονείς (Μαριάννα Λαγουμίδου, 1996).

Οι ερευνήτριες **Sophie Lamiral** και **Christine Ripault**, στο έργο τους «Το παιδί σας γίνεται έφηβος», αναφέρουν τις θέσεις των ψυχολόγων : «Η ομοφυλοφιλία δεν αποκτιέται από τη γέννηση. Είναι ένα φαινόμενο με ψυχικό χαρακτήρα. Και στην καταγωγή του βρίσκει κανείς μια κακή ισορροπία των οικογενειακών σχέσεων. Για τις περιπτώσεις που το κορίτσι παίρνει ομοφυλοφιλική κατεύθυνση υπάρχει μια πληθώρα ψυχαναλυτικών επεξηγήσεων» (**Sophie Lamiral** και **Christine Ripault**). Σε περιπτώσεις δηλαδή, όπου ο πατέρας είναι απών, σημαίνει ότι το κορίτσι ταυτίζεται με τη μητέρα σε όλα τα επίπεδα για να φτάσει στην ενηλικίωση (**Chassegeut Smirgel Janine, 1991**). Μια υπερβολική συναισθηματική σύνδεση ανάμεσα σε μητέρα και κόρη κινδυνεύει να δημιουργήσει σχέσεις που αγγίζουν πολλές φορές την ομοφυλοφιλία (Σιμόν Ντε Μποβουάρ, 1979).

Ο **Freud** αναφέρει στη σχετική θεωρία του ότι :το παιδί στην ηλικία των 3 έως 7 ετών συνειδητοποιεί την αγάπη του προς τους γονείς του. Η αγάπη αυτή όμως, παύει να κατευθύνεται και στους δύο γονείς. Σύμφωνα με τον ίδιο αναπτύσσεται προσκόλληση, προς το γονέα του αντίθετου φύλου. Το αγόρι δηλαδή, αρχίζει να νιώθει μια νέα μορφή αγάπης προς τη μητέρα και να θεωρεί αντίζηλο τον πατέρα. Το γνωστό «οιδιπόδειο σύμπλεγμα». Ομοίως το κορίτσι προσκολλάται στον πατέρα και θεωρεί αντίζηλο τη μητέρα (σύμπλεγμα Ηλέκτρας). Στο τέλος της περιόδου επέρχεται η λύση του οιδιπόδειου συμπλέγματος με την ταύτιση του παιδιού προς το γονέα του ίδιου φύλου. Αν η ταύτιση αυτή δε γίνει προς τον ομόφυλο, αλλά προς τον ετερόφυλο γονέα, είναι πιθανό το άτομο αυτό

να παρουσιάσει αργότερα ανωμαλίες στη σεξουαλική του συμπεριφορά (Ι. Παρασκευόπουλος, 1985).

Ο **Magnus Hirschfeld**, στο βιβλίο του, «Το άγνωστο φύλο», αναφέρει ότι «ο ομοφυλόφιλος αρχικά κυριαρχείται από μια επιθυμία για τη μητέρα. Αντί όμως η επιθυμία αυτή να διαφοροποιηθεί από την ελέγχουσα θέση της συνειδητής προσωπικότητας και να μετατοπισθεί προς τον αντίθετο φυλετικό πόλο, απεναντίας ενσωματώνεται στο σύνολο του σεξουαλικού ψυχισμού του ομοφυλόφιλου. Τελικά αυτός ταυτοποιείται με τη μητέρα, αποστρέφεται την ομαλή ικανοποίηση και επιθυμεί να διαδραματίζει το ρόλο της ποθητής γυναίκας στις σεξουαλικές σχέσεις» (**Magnus Hirschfeld, 1962**).

Στην περίπτωση της ομοφυλοφιλίας ο **Freud** θεωρεί, όπως και άλλοι ψυχαναλυτές, ότι κάτι δεν πάει καλά στη φυσιολογική διαδικασία της ανάπτυξης του παιδιού, που το αναγκάζει να καθηλωθεί σ' ένα στάδιο πριν το οιδιπόδειο και δεν του επιτρέπει να αντιμετωπίσει με επιτυχία τις συγκρούσεις αυτού του σταδίου για να μπορέσει να ωριμάσει. Πέρα όμως από τον παράγοντα οικογένεια, υπάρχουν και άλλες ισχυρές κοινωνικές δυνάμεις που μπορούν να πλήξουν τους ευαίσθητους έφηβους. Μερικές δυσάρεστες ετεροφυλοφιλικές εμπειρίες είναι δυνατό να προκαλέσουν αποστροφή για το αντίθετο φύλο (Ομοφυλοφιλία –Λευκωσία, 1982).

Ο **J.Money** υπογράμμισε ότι είναι ευκολότερο να «φτιάξει» κανείς μια γυναίκα παρά έναν άνδρα. Η εξέλιξη του άνδρα είναι ένας πραγματικός δρόμος μετά εμποδίων. Τα αγόρια μαθαίνουν γενικά τι δεν πρέπει να είναι για να είναι αρσενικά, πριν ακόμη μάθουν αυτό που μπορούν να είναι. Από τη στιγμή της σύλληψης το αρσενικό έμβρυο «αγωνίζεται» για να μην είναι θηλυκό (**J.Money, 1972**).

Παρά ταύτα, ο ρόλος της θεωρίας της κοινωνικής μάθησης, δίνει μεγάλη σημασία στη μίμηση και στις εμπειρίες που ενισχύουν την ομοφυλοφιλική συμπεριφορά και την υιοθέτηση του σεξουαλικού ρόλου. Ένα πρότυπο αντιγράφεται από το άτομο αν έχει αποδειχθεί επιτυχημένο. Αν λ.χ οι γονείς δείχνουν συστηματική προτίμηση σε έναν αδερφό του αντίθετου φύλου, το παιδί μπορεί να ταυτιστεί με το φύλο του αδερφού για να κερδίσει την αγάπη των γονιών του. Γενικά οι ψυχολογικές θεωρίες για

τη γέννηση της ομοφυλοφιλίας υποδηλώνουν ότι διάφοροι παράγοντες που πρέπει να αναζητηθούν στην παιδική ηλικία και που αφορούν τις σχέσεις του παιδιού με τα οικογενειακά πρότυπα, συμβάλουν ώστε να ανασταλεί η αναμενόμενη εξέλιξη προς την ετεροσεξουαλικότητα. Σε ποιο βαθμό η διαδικασία διαφοροποίησης συνεπάγεται κάποιες ψυχοπαθολογικές δυνατότητες σε συνάρτηση με τις συγκρούσεις των ενδοοικογενειακών διαπροσωπικών σχέσεων, τα συναισθήματα απόρριψης, αυτοαπόρριψης και ενοχής, όσο και με την ευρύτερη κοινωνική καταπίεση, είναι ένα ερώτημα που ακόμη παραμένει ανοικτό (Ομοφυλοφιλία -Λευκωσία, 1982).

2.2.2 ΨΥΧΟ - ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΕΣ

Το 1955 ο **Ovesey** έγραφε ότι «υπάρχει μια αποκλειστική αιτιολογική σχέση ανάμεσα στην παράνοια και στην ομοφυλοφιλία. Ο **Cameron** επιχειρηματολογεί προς αυτή τη θέση και την ψυχοπαθολογική βάση της ομοφυλοφιλίας και ο **Frosch** αναφέρεται στην «ασυνείδητη ομοφυλοφιλία της παιδικότητας». Το θέμα, για το πότε η παρέκκλιση της σεξουαλικής συμπεριφοράς εννοείται ως παθολογική, έχει ειπωθεί αρκετές φορές. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, η αναζήτηση σεξουαλικού συντρόφου του ίδιου φύλου είναι παθολογική ή όχι; Η απάντηση δόθηκε από την Αμερικανική Ψυχιατρική Εταιρεία στο **Diagnostic and Statistical Manual (DSM-III-R)**. Η ταυτότητα του γένους μπορεί και να μην είναι «φυσιολογική» με την έννοια του ότι «αποτελεί» διάγνωση. Το **DSM-III-R** αναφέρει ότι στην παιδική ηλικία η πιο συνήθης κατηγορία ανωμαλιών στην ταυτότητα του γένους σχετίζεται με τη θέληση των αγοριών «να ήταν κορίτσια» (Μαριάννα Λαγουμίδου, 1996).

Η κλίμακα της ψυχοπαθολογίας που βρίσκεται στους πάσχοντες ομοφυλόφιλους αντιστοιχεί με αυτή των ετεροφυλόφιλων. Η δυσφορία που απορρέει από τη σύγκρουση μεταξύ του ομοφυλόφιλου και των κοινωνικών αξιών δεν αξιολογείται ως διαταραχή. Αν η δυσφορία είναι αρκετά σοβαρή ώστε να απαιτεί διάγνωση, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη μια διαταραχή προσαρμογής ή μια καταθλιπτική διαταραχή. Μερικοί ομοφυλόφιλοι που υποφέρουν από μείζονα κατάθλιψη είναι δυνατό να

αισθάνονται ενοχή και εκθρότητα προς τον εαυτό, η οποία στρέφεται προς το σεξουαλικό τους προσανατολισμό. Τότε η επιθυμία για σεξουαλικό επαναπροσανατολισμό αποτελεί απλώς ένα σύμπτωμα της καταθλιπτικής διαταραχής (Γ. Ν. Χριστοδούλου, 2000).

Πιστεύεται, λοιπόν, σήμερα ότι το φάσμα της ψυχοπαθολογίας που ανευρίσκεται σε ομοφυλόφιλους είναι τόσο ευρύ, όσο και αυτό που ανευρίσκεται στους ετεροφυλόφιλους. Έτσι, η Αμερικανική Ψυχιατρική Εταιρεία το 1973 ψήφισε τη διαγραφή της ομοφυλοφιλίας και δεν τη συμπεριέλαβε στην τρίτη έκδοση του Διαγνωστικού και Στατιστικού Εγχειριδίου των Ψυχικών Διαταραχών. Στο εξής θα αναφερόταν ως διαταραχή του σεξουαλικού προσανατολισμού που δεν θα αφορούσε το σύνολο των ομοφυλόφιλων, αλλά μόνο αυτούς που δεν ήταν ικανοποιημένοι με την κατάστασή τους. Και επομένως κρίνονται από μόνοι τους ως «ασθενείς». Έτσι, στο **DSM-IV** για περιπτώσεις που υπάρχει «επίμονη και έντονη ενασχόληση του ατόμου για τον σεξουαλικό του προσανατολισμό», χρησιμοποιείται ο όρος Σεξουαλική Διαταραχή Μη Προσδιοριζόμενη Αλλιώς (Νίκος Μάνος, 1997).

Αυτή η κίνηση ήταν αποτέλεσμα της άποψης ότι η ομοφυλοφιλία είναι μάλλον ένας εναλλακτικός τρόπος ζωής, παρά παθολογική διαταραχή, ενώ εμφανίζεται με κάποια κανονικότητα σαν παραλλαγή της ανθρώπινης σεξουαλικότητας (Γ. Ν. Χριστοδούλου, 2000).

Σταδιακά δηλαδή, συγκεντρώθηκε ένας όγκος δεδομένων που έδειξε ότι «οι ομοφυλόφιλοι και οι λεσβίες είναι όμοιοι με τους ετεροφυλόφιλους», με εξαίρεση βέβαια, τις σεξουαλικές προτιμήσεις. Οι ερευνητές απέδειξαν ότι οι ομοφυλόφιλοι δεν αποτελούν κλινική κατηγορία. Αυτά οδήγησαν και τον Αμερικανικό Ψυχολογικό Σύλλογο να πάρει το 1974 την ίδια απόφαση (**Karen E. Rosenblum, Toni – Michelle C. Travis, 2000**).

Την άποψη της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρείας επιβεβαιώνει και η ψυχολόγος Μαρριέτα Ρήγα : «Πριν μερικά χρόνια η ομοφυλοφιλία θεωρείτο ως ένα από τα χαρακτηριστικά της ανώριμης συμπεριφοράς. Σημαίνει δηλαδή, ότι ο άνθρωπος αυτός που είχε την τάση να μην είναι ετεροφυλόφιλος, ήθελε ν' αποκτήσει επαφές με άτομα του ίδιου φύλου και

η συμπεριφορά του αυτή χαρακτηριζόταν ως ανώριμη συμπεριφορά. Αργότερα, επειδή το θέμα άνοιξε προς όλες τις κατευθύνσεις δεν χαρακτηριζόταν πλέον ως ανωριμότητα, αλλά μόνο εφόσον τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του ατόμου ανήκαν στα χαρακτηριστικά της ανώριμης συμπεριφοράς» (Τσαρούχας Κώστας, 1995).

Ο Άγγλος Ψυχίατρος Άντονι Στορ στο βιβλίο του «Διαταραχές της σεξουαλικής συμπεριφοράς, ερμηνεία και θεραπεία διαστροφών», γράφει στο εξώφυλλο μάλιστα του βιβλίου του : «Απ' όλες τις περιπτώσεις της ψυχιατρικής, οι σεξουαλικές διαστροφές οφείλονται περισσότερο στην ανατροφή, παρά στη φύση». Σε άλλο σημείο του βιβλίου του τονίζει : «Πολλοί ομοφυλόφιλοι αρνούνται ότι ένιωσαν ποτέ ερωτική συγκίνηση για γυναίκα. Κι όμως η ψυχαναλυτική έρευνα αποκαλύπτει ότι αρκετοί από αυτούς θυμούνται ότι είχαν διεγερθεί σεξουαλικά από την αδερφή τους ή τη μητέρα τους. Πολλοί ομοφυλόφιλοι αποκαλύπτουν ότι βλέπουν ετεροφυλικά όνειρα, ενώ αρκετοί έχουν επιχειρήσει με επιτυχία μια ετεροφυλοφιλική επαφή κάποτε στη ζωή τους» (Άντονι Στορ).

Ο Ψυχίατρος Αρ. Α. Ασπιώτης υποστηρίζει επίσης πως «όλες οι σεξουαλικές παρεκκλίσεις από το κανονικό είναι σχεδόν πάντοτε συμπτώματα διαταραχών της προσωπικότητας» (Αρ. Α. Ασπιώτης, 1969).

Η γνώμη των σύγχρονων ψυχοθεραπευτών δεν είναι πιο κατανοητή. Ο τρόπος με τον οποίο η Αμερικανική Ψυχιατρική Εταιρεία αποφάσισε να διαγράψει την ομοφυλοφιλία από τον επίσημο κατάλογο των ψυχικών διαταραχών, αποδεικνύει ταυτόχρονα ιδεολογική σύγχυση και επιστημονική άγνοια. Ο **Pierre Thuillier**, ο οποίος αποκάλυψε την «περιπέτεια» της ομοφυλοφιλίας στην αμερικανική ψυχιατρική μιλάει για «επιστημονικό σκάνδαλο». Κατά τους προσκείμενους στις φροϋδικές θέσεις, ψυχοθεραπευτές, έστω και αν η ομοφυλοφιλία δεν θεωρείτε πλέον ασθένεια, αποτελεί ωστόσο μια «απόκλιση» ή «δυσλειτουργία» που δεν μπορεί να αγνοηθεί. «Το θέμα», όπως τονίζει ο **Pierre Thuillier**, «είναι ότι δεν γνωρίζουμε που τελειώνει η απόκλιση και που αρχίζει η ασθένεια...Για άλλη μια φορά βρισκόμαστε μπροστά σε ένα φιλοσοφικό πρόβλημα: πως προσδιορίζονται τα όρια της ομαλής σεξουαλικότητας;» (**Elizabeth Badinter, 1994**).

Πολύ σημαντική για την ιστορία της ψυχοπαθολογίας είναι η σύνδεση μεταξύ ομοφυλοφιλίας και ναρκισσισμού. Ο **Freud**, που υπέθεσε ότι ομοφυλοφιλία και ναρκισσισμός είναι συνδεδεμένα, έλεγε: «το ναρκισσιστικό αντικείμενο είναι το κλειδί για τον ψυχολογικό μηχανισμό αιτιολογίας της συγκεκριμένης σεξουαλικότητας (ομοφυλοφιλίας)». Είναι αποδεδειγμένο ότι το αγόρι στην προεφηβική ηλικία θεωρεί τον εαυτό του ως σεξουαλικό αντικείμενο που μπορεί να «το αγαπήσει ερωτικά». Αργότερα ψάχνει για κάποιο άλλο αντικείμενο αγάπης, όπως εκείνο, έτσι ώστε να το αγαπήσει, όπως αγάπησε αυτόν η μητέρα του (Μαριάννα Λαγουμίδου, **1996**).

Το γεγονός ότι η ωρίμανση του χαρακτήρα που προχωρεί από τον αυτοερωτισμό προς τον ετεροερωτισμό, οδηγεί στο λογικό συμπέρασμα ότι η ομοφυλοφιλία είναι μια ναρκισσιστική διαστροφή (Ομοφυλοφιλία-Λευκωσία, **1982**).

Ο **Socarides** «συσχετίζει την αποκλειστική ομοφυλοφιλία με τον παθολογικό ναρκισσισμό και ορίζει ως χρόνο εδραίωσης της το διάστημα προ της οιδιπόδειας κρίσης» (**Socarides, 1968**).

Ο **Kohut** υπέθεσε στην έρευνα του, ότι οι «νάρκισσοι» αναπτύσσουν ιδεαλιστικούς τύπους ως είδωλα για να μεταφέρουν τις ενέργειες κάποιου άλλου. Αυτός ο άλλος είναι η μητέρα που έχει γίνει ίνδαλμα, και θεωρούν ότι άλλη γυναίκα είναι δύσκολο να της μοιάσει. Έρευνες έδειξαν ότι η ερωτική φαντασία επηρεάζεται από εμπειρίες ενεργητικές ή παθητικές, επιρροές δηλαδή του περιβάλλοντος, βιολογικούς, παθολογικούς ή ακόμα ψυχοπαθολογικούς παράγοντες. Διαφορετική ερωτική φαντασία αποτελεί και η ομοφυλόφιλη ερωτική φαντασία, που αν και δεν είναι φανερός ο τρόπος στους ερευνητές, φαίνεται να επηρεάζεται από εξωτερικούς παράγοντες, από τις ατομικές εμπειρίες, τα βιώματα, ακόμα και από τον τρόπο που το άτομο βλέπει, αντιλαμβάνεται και κατανοεί αυτά που συμβαίνουν (Μαριάννα Λαγουμίδου, **1996**).

2.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΟΕΣ

Έχοντας απορρίψει την άποψη ότι η ομοφυλοφιλία είναι προκαθορισμένη είτε από βιολογικούς είτε από ψυχολογικούς παράγοντες, οι **Risman** και **Schwartz**, στρέφουν την προσοχή τους σε μια άλλη σημαντική εξήγηση της ομοφυλοφιλίας. Πιστεύουν ότι μέσα στο χρόνο ορισμένα άτομα, ως αποτέλεσμα των κοινωνικών συνθηκών κάτω από τις οποίες ζουν, «αρχίζουν να δίνουν μια ταυτότητα στον εαυτό τους και να χαρακτηρίζονται ως **gay** άνδρες ή λεσβίες. Οι **Risman** και **Schwartz** όμως βρίσκουν ατέλειες και σε αυτήν τη θεωρία και καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι, από τώρα, οι επιστήμονες δεν έχουν ξεκάθαρες και πειστικές εξηγήσεις για την ομοφυλοφιλική συμπεριφορά. Παρόλα αυτά, οι **Risman** και **Schwartz** ισχυρίζονται ότι η κατανόηση της ομοφυλοφιλίας ξεκινάει από την απόρριψη της άποψης ότι ανάμεσα στους ομοφυλόφιλους και τους ετεροφυλόφιλους υπάρχει μια ευκρινέστατη διχοτομία. Ο **Kinsey** ήταν πιθανόν ο πρώτος που ανέφερε ότι η σεξουαλικότητα αντικατοπτρίζεται σε έναν άξονα. Στο ένα άκρο είναι τα άτομα που θα μπορούσαν να έχουν μόνο ετεροφυλοφιλική συμπεριφορά. Στο άλλο άκρο αντίστοιχα υπάρχουν άτομα που θα μπορούσαν να έχουν μόνο ομοφυλοφιλική συμπεριφορά. Καθώς απομακρυνόμαστε από τα δύο άκρα, γίνεται όλο και πιο πιθανό για κάποια άτομα να συνταυτιστούν με οποιαδήποτε από τις δύο συμπεριφορές, ανάλογα με τις κοινωνικές συνθήκες. Θεωρία έδειξε πως φυλακισμένες γυναίκες που είχαν ετεροφυλοφιλική συμπεριφορά, όταν ήταν ελεύθερες, διάλεξαν να γίνουν ομοφυλόφιλες στη φυλακή κάτω από τελείως διαφορετικές κοινωνικές συνθήκες. Άλλοι ερευνητές ανακάλυψαν τα ίδια μοτίβα ανάμεσα σε άνδρες που αρνούσαν την επαφή με γυναίκες όπως στις φυλακές, στο στρατό, στα μοναστήρια και στα οικοτροφεία αγοριών. Από τις φυλακισμένες γυναίκες, όπως και από τους άνδρες σε ανάλογες καταστάσεις, αναμενόταν η επιστροφή τους στην ετεροφυλοφιλική συμπεριφορά αφού είχαν απελευθερωθεί (**Risman Barbara** και **Pepper Schwartz, 1988**).

Πολλοί κοινωνιολόγοι και ψυχολόγοι, έχουν αποδείξει ότι σε περιβάλλοντα όπου τα δύο φύλα διαχωρίζονται αναγκαστικά, όπως στις φυλακές και στους στρατούς, η ομοφυλοφιλία παρουσιάζεται σαν προσωρινή σεξουαλική διέξοδο. Μια κλασική μελέτη σε αυτόν τον τομέα είναι του Αμερικανού Εγκληματολόγου Κλέμμερ. Η μελέτη του, που κάλυψε **2300** άνδρες σε φυλακές στις Ηνωμένες Πολιτείες, έδειξε ότι το **10%** των ανδρών αυτών ήταν ομοφυλόφιλοι από συνήθεια και ότι το **30%** συμμετείχαν σε ομοφυλόφιλες πράξεις κατά τη διάρκεια της φυλάκισής τους. Όσον αφορά τις γυναίκες φυλακισμένες, οι Αμερικανοί εγκληματολόγοι πιστεύουν ότι η συχνότητα των ομοφυλόφιλων πράξεων είναι πολλές φορές συνεπακόλουθο των ομοφυλόφιλων πράξεων στις ανδρικές φυλακές (**Clemmer, D.E, 1958**).

Στο βιβλίο του, ο Ζαν- Λουϊ Μπορύ, αναφέρει πως ορισμένες περιστάσεις ευνοούν την ομοφυλοφιλία, δεν τη δημιουργούν. Η συμβίωση των δύο φύλων χωριστά, όπως σχολείο, στρατός, φυλακή, μοναστήρι, βοηθά μερικούς να ανακαλύψουν την ομοφυλοφιλία τους και άλλους να έχουν εμπειρίες ετεροφυλόφιλες ή ομοφυλόφιλες. Από αυτήν τη δραστηριότητα είναι δυνατό να επέλθει αλλαγή της σεξουαλικής συμπεριφοράς και να μείνει ομοφυλόφιλος ή επίσης είναι δυνατό όταν τελειώσει αυτή η περίοδος, να ξαναγυρίσει σε μια «κανονική» ετεροφυλοφιλική ζωή. Αυτό και μόνο φτάνει για ν' αποδείξει πως η ομοφυλοφιλία είναι κάτι το φυσικό, αφού δύο πρόσωπα του ίδιου φύλου, όταν βρίσκονται μαζί, μακριά από το άλλο φύλο, αισθάνονται μια αμοιβαία συναισθηματική και σωματική έλξη. Και αν κλείνεις στη φυλακή έναν ομοφυλόφιλο, είναι κάτι μάταιο. Είναι σαν να «θέλεις να αδυνατίσει ένας χονδρός κλεισμένος σε ζαχαροπλαστείο». Πράγματι η φυλακή είναι ένας μονοσεξουαλικός κόσμος. Αλλά δεν πρέπει να συγχέουμε τη φυλακή για λόγους ομοφυλοφιλίας με την ομοφυλόφιλη ζωή μέσα στη φυλακή. Ωστόσο, σημαντική είναι και η περίοδος της στρατιωτικής θητείας, που δεν διαρκεί αρκετά, αλλά ενεργεί τόσο καταλυτικά ιδίως σε νέους που βρίσκονται στο τέλος της ψυχοσεξουαλικής τους εξέλιξης (**Ζαν- Λουϊ Μπορύ, 1979**).

Αυτό οφείλεται σίγουρα λόγω της διαβίωσης με άτομα του ίδιου φύλου, διαφορετικών ηλικιών, χωρίς καμία δυνατότητα έστω και απλής παρέας ή συναναστροφής με το άλλο φύλο. Τα κρούσματα αυτά βέβαια, δεν συνιστούν ομοφυλοφιλία, πλην όμως, αν δεν τύχουν της σωστής αντιμετώπισης είναι ενδεχόμενο να οδηγήσουν στην εγκαθίδρυση σεξουαλικής διαστροφής, κυρίως στις περιπτώσεις που υπάρχει ήδη κάποια σχετική προδιάθεση (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος, 1992). Ο **Kinsey** ισχυρίζεται ότι πολιτιστικές πιέσεις και κοινωνική προσαρμογή μπορούν να καθορίσουν την τελική επιλογή του σεξουαλικού αντικειμένου (Λευκωσία - Ομοφυλοφιλία, 1982).

Με άλλα λόγια, μπορούμε να υποθέσουμε ότι υπάρχουν δυνάμεις στην κοινωνική δομή που στρατολογούν τους παρεκκλίνοντες και τους κατευθύνουν σε καριέρα αντικοινωνικής συμπεριφοράς. Ο **Durkheim**, αρχίζει τη θεωρία του με την παρατήρηση ότι το έγκλημα και οι εγκληματίες είναι παρόντες σε όλες τις κοινωνίες. Τα μέλη των διαφόρων κοινωνιών είναι δυνατό να διαλέξουν εντελώς διαφορετικούς τύπους συμπεριφοράς, που θα χαρακτηρίσουν εγκληματικούς. Κάθε κοινωνία έχει εγκληματίες και καμιά δεν είναι δυνατό να απαλλαγεί από συμπεριφορές που χαρακτηρίζονται απαράδεκτες ή εγκληματικές (Α. Παπαδημητρίου - Σημειώσεις).

Σε όλες λοιπόν τις ανθρώπινες κοινωνίες έρχεται πάντα η στιγμή κατά την οποία τα αρσενικά και τα θηλυκά παιδιά χωρίζονται για να σχηματίσουν ομάδες ομοφύλων. Δημιουργούν δηλαδή «ομοφυλοφιλικές» φιλίες, εξαιρετικά αναγκαίες για την εξασφάλιση της σεξουαλικής ταυτότητας. Η παρέα των ομοίων είναι πιο σημαντική για τα αγόρια απ' όσο για τα κορίτσια, τα οποία αναζητούν μεικτές παρέες και κοινές δραστηριότητες. Ομαδικά αθλήματα, δίνουν την ευκαιρία στους άνδρες να αγγίξουν και να πιάσουν ο ένας τον άλλον χωρίς να κατηγορηθούν για ομοφυλοφιλικές προθέσεις. Γίνονται στην πραγματικότητα το πρόσχημα ενός ομοφυλοφιλικού ερωτισμού τόσο έντονου όσο και ασυναίσθητου. Απόδειξη: όλοι αυτοί οι παίκτες του ποδοσφαίρου ή του ράγκμπι, που αγκαλιάζονται, πιάνονται από το λαιμό ή τη μέση, ή δίνουν τρυφερά χτυπήματα στα οπίσθια. Παρά ταύτα, είναι και η κοινωνία που καθορίζει,

για λογαριασμό της, τους σεξουαλικούς της κανόνες με βάση τα πρότυπα. Σήμερα τα πρότυπα χάθηκαν, με αποτέλεσμα, ακόμα και ο άνδρας του 20^{ου} αιώνα να μην μπορεί να προσδιορίσει τον εαυτό του. Τι έγινε, λοιπόν, και φτάσαμε ως εδώ; Αρκετοί κατηγορούν το φεμινισμό της δεκαετίας του 1960, που «αποσταθεροποίησε τις καθιερωμένες αντιθέσεις και περιέπλεξε τα σημεία αναφοράς». Στην πραγματικότητα δεν φταίει τόσο ο φεμινισμός, όσο το τέλος που μπήκε ανάμεσα στη διάκριση των ρόλων. Οι γυναίκες κατάργησαν την υπεροχή του άνδρα πάνω τους. Για πολύ καιρό επικρατούσε η αντίληψη, ότι οι γυναίκες είχαν τα ίδια γεννητικά όργανα με τους άνδρες, με τη μόνη διαφορά πως τα δικά τους βρίσκονταν στο εσωτερικό του σώματος και όχι στο εξωτερικό. Ωστόσο, οι γυναίκες πλέον χειραφετημένες, πρότειναν φεμινιστικές λύσεις, που αντέστρεφαν πλήρως τις παραδοσιακές κοινωνικές αξίες καθώς επίσης, συνέβαλαν και στη διάλυση της παραδοσιακής οικογένειας. Η χειραφετημένη γυναίκα, ήταν «ένας άνδρας μέσα σε γυναικείο κορμί, μια ανδρογυναίκα». Οι γυναίκες δεν αρκούσαν στη διακήρυξη της ισότητας, στα δικαιώματα και στις απολαύσεις. Απαιτούσαν και ήθελαν συζύγους πιο τρυφερούς, πιο θηλυκούς άνδρες. Λίγοι μόνο από αυτούς δέχτηκαν τους νέους κανόνες (Elizabeth Badinter, 1994).

Διαμορφώθηκε δηλαδή ένα νέο πρότυπο άνδρα, που ιδιαίτερα από τη δεκαετία του 1990 «λάνσαραν» πρώτα ο κινηματογράφος και στη συνέχεια η τηλεόραση. Μια φιγούρα ενός «άνδρα» μοναχικού, χωρίς προσωπική ζωή, που περιορίζονταν σε συγκεκριμένους επαγγελματικούς χώρους –κομμωτής, καλλιτέχνης. Έπρεπε δηλαδή πάντα να υπάρχει ένας ομοφυλόφιλος, διότι είναι ένα από τα πρόσωπα που κυκλοφορούν ανάμεσά μας (Κώστας Τσαρούχας, 1995).

Στο βιβλίο του Magnus Hirschfeld, αναφέρεται ότι στην πρωτόγονη οργάνωση της κοινωνίας οι άνδρες ήταν πολεμιστές ή κυνηγοί και οι γυναίκες απασχολούνταν με το σπίτι και τα χωράφια. Η ζωή ίσως να μην ξεπερνούσε ποτέ αυτό το πρωτόγονο στάδιο του πολιτισμού δίχως την εμφάνιση των ενδιάμεσων σεξουαλικών βαθμίδων, που επιδιώκουν άλλες απασχολήσεις διαφορετικές από τις αντίστοιχες του ομαλού άνδρα. Και αυτοί οι ονειροπόλοι και οι στοχαστές ήταν εκείνοι που έθεσαν και τις

πρώτες βάσεις για την επιστήμη, τη θρησκεία και τις τέχνες. Σήμερα βρίσκουμε ομοφυλόφιλους σε όλα τα επαγγέλματα, και προπαντός σε αυτά που ζητούν μια εντελώς γυναικεία δεκτικότητα και ταυτόχρονα και την ανδρική δραστηριότητα... (**Magnus Hirschfeld, 1962**).

Ωστόσο, από τη γέννηση της πατριαρχίας, οι άνδρες θεωρούσαν τους εαυτούς τους, ως όντα προικισμένα, πιο υπεύθυνα, πιο δημιουργικά, και αυτό το «πιο» δικαιολογεί την ιεραρχική τους σχέση με τις γυναίκες. Έτσι λοιπόν, η γυναίκα εμφανιζόταν κατώτερη, τόσο από σωματική, ψυχική όσο και από ηθική άποψη, πράγμα που οδηγούσε στον εκτοπισμό της από τη δημόσια και κοινωνική ζωή παρόλο που αυτός ο εκτοπισμός με τη σειρά του ήταν αναπόφευκτο να δημιουργεί κατωτερότητα στο γυναικείο φύλο. Θεωρούσαν ότι η σεξουαλική επαφή με τις γυναίκες τους αφαιρούσε τις δυνάμεις, ενώ με έναν έφηβο τους έδινε δυνάμεις. Η πατριαρχική κοινωνία καλλιεργούσε στον άνδρα ομοφυλοφιλικές διαθέσεις. Η γυναίκα είχε για πρότυπό της τον άνδρα και μάθαινε να εκτιμά τις σεξουαλικές ιδιομορφίες του και στο δικό της φύλο (**Ernest Borneman, 1988**).

Αντίθετα σε μια μητριαρχική κοινωνία, ο άνδρας είχε για πρότυπο του τη γυναίκα και μάθαινε να εκτιμά τις σεξουαλικές ιδιομορφίες της και στο ανδρικό φύλο. Στο μητρικό γένος, ο πατέρας ήταν ένας φιλοξενούμενος. Δεν έχει συγγένεια με τα παιδιά του, όπως επίσης και καμιά εξουσία στη γυναίκα (**Παναγή Λεκατσά, 1977**).

Στην ελληνική κοινωνία πάλι, επικρατούσε η αντίληψη και η νοοτροπία ότι ο ερχομός του αγοριού ήταν περηφάνια και καταξίωση, ιδίως για τον πατέρα, ενώ ερχομός του κοριτσιού, ήταν ντροπή και πένθος. Αυτή η φαλλοκρατική αντίληψη φαίνεται να σημάδεψε αρκετές γενιές Ελλήνων, που μέχρι λίγο ο πατέρας που είχε π.χ τρία παιδιά έλεγε: «έχω ένα παιδί και δύο κορίτσια»!!. Ο κοινωνικός ρόλος λοιπόν φαίνεται να διαμορφώνει την ταυτότητα του φύλου, όπου μαζί με το μαθησιακό παράγοντα και τη γονεϊκή ενίσχυση δημιουργούν την ταυτότητα του φύλου (**Θάνος Ασκητής, 1997**). Σε σχετική έρευνα διαβάζουμε: «Παιδί μιας αγροτικής οικογένειας από νησί, με εφτά κορίτσια, η Φανή, μιλάει με αγάπη για τον πατέρα της που την ενθάρρυνε να ντύνεται σαν αγόρι, να

δουλεύει σαν αγόρι, να μιλάει σαν αγόρι...Ο πατέρας μου, με αγαπούσε υπερβολικά. Έβλεπε σε μένα το γιο που δεν απέκτησε ποτέ...» (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος, 1992).

Γίνεται λοιπόν προφανές ότι η λειτουργική θεώρηση, με αφετηρία την υπόθεση του συναινετικού κοινωνικού προτύπου, υποστηρίζει τη θέση της πολιτισμικής ενότητας και ομοιογένειας (Α. Παπαδημητρίου – Σημειώσεις).

Κύρια απειλή για την ομοφυλοφιλία είναι σίγουρα το ζήτημα «γεωγραφία». Η επαρχία προοδεύει πιο αργά από την πρωτεύουσα, και κατά γενικό κανόνα, τα χωριά πιο αργά από την πόλη. Είναι εμφανές δηλαδή, ότι υπάρχουν και χώρες που ευνοούν την ομοφυλοφιλία. Χώρες που δεν μπορείς να πλησιάσεις τη γυναίκα θεωρητικά και πρακτικά, και ο άνδρας δεν μπορεί να πλαγιάσει με γυναίκα, παρά αφού την παντρευτεί. Η φυσική δισεξουαλικότητα των νέων, όταν μάλιστα δεν τους εμποδίζει η ιουδαίο-χριστιανική ηθική, τους οδηγεί να αναζητήσουν την ηδονή στις ομοφυλόφιλες σχέσεις. Το ίδιο γίνεται κάθε φορά που επεμβαίνουν κοινωνικοί περιορισμοί στον ετεροφυλόφιλο έρωτα. Είτε όταν ένας έφηβος δεν τολμά να πλησιάσει μια γυναίκα του κύκλου του γιατί φοβάται μην «αρπάξει» καμιά αρρώστια ή «σιχαινεται» ένα απογοητευτικό και απρόσφορο περιβάλλον και αποφεύγει να πάει με μια κοινή γυναίκα. Και αυτό συμβαίνει ποιο πολύ στις μεσογειακές και μουσουλμανικές χώρες. «Αν ο άντρας σε αυτές τις χώρες ασκεί πολύ εύκολα την ομοφυλοφιλία του, φυσικά δεν φταίει ο ήλιος γι' αυτό». Παρά ταύτα, ο φόβος του γάμου και της πατρότητας, καθώς και οι αντισυλληπτικές μέθοδοι απομάκρυναν το ζευγάρι από την ερωτική συνεύρεση και δημιούργησαν φόβο για παιδί και στο ένα ταίρι και στο άλλο. «Η γυναίκα που γυρνά την πλάτη της, σπρώχνει το ταίρι της σε μια ομοφυλόφιλη γυμναστική» (Ζαν- Λουϊ Μπορύ, 1979).

Τέλος, η βιομηχανική κοινωνία αρχίζει να δίνει νέα χαρακτηριστικά στην οικογένεια. Αναγκάζει τους άνδρες να δουλεύουν ολημερίς έξω από το σπίτι, στα εργοστάσια, στα ορυχεία. Οι επαφές του πατέρα με τα παιδιά του έχουν περιοριστεί και ο ίδιος γίνεται μάλλον ένα μακρινό πρόσωπο για

τα ίδια, αντιθέτως με τη μητέρα που παραμένει το πιο κοντινό πρόσωπο των παιδιών (**Elizabeth Badinter, 1994**).

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ : ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑΣ

3.1 ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ - ΑΠΟΡΡΙΨΗ Ή ΑΠΟΔΟΧΗ:

Στην Ελλάδα η ομοφυλοφιλία δεν είναι ποινικό αδίκημα, αλλά στις **5.11.1980**, οι βουλευτές Π. Βάλβης και Μελίνα Μερκούρη υπέβαλαν ερώτηση στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης, που συμπεριλάμβανε τα ακόλουθα : «Συχνά τα βράδια, αστυνομικά όργανα πραγματοποιούν επιχειρήσεις «αρετής» στα μπαρ, στα πάρκα. Η σκοπιμότητα αυτών των εξορμήσεων υποθέτουμε ότι είναι η ανακάλυψη και σύλληψη ατόμων που διαπράττουν κλοπές, φθορές ξένης ιδιοκτησίας, λαθρεμπόριο ναρκωτικών και άλλα παρεμφερή εγκλήματα. Πληροφορούμαστε όμως ότι η αστυνομική αποχή δείχνει προτίμηση σε βάρος των πολιτών που δεν έχουν σχέση με τα πιο πάνω εγκλήματα, αλλά που είναι γνωστοί ή «δείχνουν» σαν αναρχικοί ή σαν ομοφυλόφιλοι...συλλαμβάνονται, προφυλακίζονται και στη συνέχεια αφήνονται ελεύθεροι για να ...συλληφθούν ξανά μια άλλη βραδιά σε κάποια καινούργια εξόρμηση» (Περιοδικό Αμφί Β, **1980-81**).

Οι σύγχρονες νομοθεσίες των ευρωπαϊκών χωρών κατέχουν σαν ποινικό αδίκημα «τις πράξεις ομοφυλοφιλίας μεταξύ ανδρών που γίνονται με ανήλικους ή που είναι αποτέλεσμα εξαναγκασμού». Σ' αυτές περιλαμβάνεται και η νομοθεσία της Ελλάδας, όπου σύμφωνα με το άρθρο **347** του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα «οι ομοφυλόφιλοι είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο ποινικής δίωξης, εάν υπάρχει "αποπλάνηση" συντρόφου μεταξύ **15** και **16** ετών» (Ομοφυλοφιλία - Λευκωσία, **1982**).

Η ομοφυλοφιλία, οι γάμοι, ή η νόμιμη συμβίωση ομοφυλόφιλων ανδρών ή γυναικών είναι μια προοπτική που προκαλεί τις έντονες αντιδράσεις της ιεραρχίας των χριστιανικών εκκλησιών. Η Εκκλησία δεν μπορεί να δεχτεί την ομοφυλοφιλία, καθώς είναι μια κατάσταση «παρά

φύσιν». Ο Απόστολος Παύλος λέει ξεκάθαρα ότι οι ομοφυλόφιλοι δεν μπορούν να κληρονομήσουν τη βασιλεία του Θεού. Η ομοφυλοφιλία δεν είναι καρπός γονιδιακών ανωμαλιών, αλλά προϊόν διαμορφωμένης επιλογής στη ζωή του ανθρώπου. Δεν μπορεί να δικαιολογήσει συμπεριφορές όπως ο γάμος μεταξύ ομοφυλόφιλων, η υιοθεσία παιδιών, η προτυποποίησή τους, καθώς θα έχουμε να κάνουμε με μια έλλειψη φυσιολογικής ζωής. Δυστυχώς ενώ τα φύλα στη φύση εκ Θεού λειτουργούν συμπληρωματικά, ο άνθρωπος σήμερα έχει φτάσει στο σημείο να δικαιώνει τις διαστροφές του. Η Εκκλησία πονά για το πρόβλημα, αλλά έχει σταθερή στάση. Η ομοφυλοφιλία είναι θανάσιμο αμάρτημα και χρειάζεται μετάνοια, προσευχή, ψυχολογική στήριξη και αγώνα για να θεραπευθεί (Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος, 2000).

Η Βίβλος δε, κατατάσσει την ομοφυλοφιλία στην κατηγορία «αμαρτία» και την ονομάζει μάλιστα «βδέλυγμα». Ακόμα και αν δεν πιστεύεις στο Θεό η αμαρτία της ομοφυλοφιλίας στρέφεται ενάντια στην ίδια τη φύση και αντιτίθεται εξάλλου και στις εξελικτικές θεωρίες αφού δύο ομοφυλόφιλοι δεν μπορούν να αναπαράγουν. Στην ιστορία των Σοδόμων και των Γομόρρων, οι δύο πόλεις καταστράφηκαν εξαιτίας της αμαρτίας της ομοφυλοφιλίας, επειδή οι άντρες των πόλεων αυτών ήταν τελείως παραδομένοι στη λαγνεία τους. Σημαντικό είναι να αναφερθούν τα λόγια του Παύλου προς τους Κορίνθιους: «Στη βασιλεία του Θεού δεν έχουν θέση ούτε πόρνοι, ούτε ειδωλολάτρες, ούτε μοικοί, ούτε θηλυπρεπείς, ούτε αρσενοκοίτες, ούτε κλέφτες, ούτε πλεονέκτες, ούτε μέθυσοι, ούτε υβριστές...Και τέτοιοι ήσασταν κάποτε μερικοί, αλλά με τη δύναμη του Κυρίου μας Ιησού Χριστού και με την ενέργεια του Πνεύματος του Θεού, καθαριστήκατε από την αμαρτία, γίνετε λαός του Θεού και σωθήκατε από την επερχόμενη οργή του Θεού (<http://www.homosexuality.gr>, 2004).

Αντίθετα με το Χριστιανισμό, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναλάβει μερικές πρωτοβουλίες που φιλοδοξούν να βελτιώσουν τη θέση των ομοφυλόφιλων μέσα στα όριά της. Μεταξύ 1989 και 1991 πέντε πανεπιστήμια (κανένα στην Ελλάδα) οργάνωσαν, στα πλαίσια του προγράμματος **Erasmus**, θερινά τμήματα μελέτης του λεσβιασμού και της

ομοφυλοφιλίας. Το **1991** η Επιτροπος Βάσω Παπανδρέου ίδρυσε, στην Πέμπτη Γενική Διεύθυνση, μια υπηρεσία που διασφαλίζει τις επαφές μεταξύ της Ευρωπαϊκής επιτροπής και των εθνικών ομοσπονδιών και διεθνών οργανισμών λεσβιών και ομοφυλόφιλων. Υπάρχει όμως και αρνητική πλευρά: «μερικά κράτη-μέλη συντάσσουν, και κατόπιν ανταλλάσσουν, καταλόγους στους οποίους καταγράφουν τις λεσβίες και τους ομοφυλόφιλους καταπατώντας έτσι το δικαίωμα πρόσβασης στις προσωπικές πληροφορίες. Η Έκθεση της **Claudia Roth** διαπιστώνει την αναγκαιότητα καταδίκης του συστήματος πληροφοριών της Ζώνης του **Schengen**, όπως και τα κενά της νομοθεσίας αναφορικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Αυτό οδήγησε στην υιοθέτηση από το Ευρωκοινοβούλιο μιας απόφασης η οποία, μεταξύ άλλων, ζητά «από τα κράτη-μέλη να τερματιστεί η ανισότητα στην αντιμετώπιση των ατόμων με σεξουαλική προδιάθεση προς το ίδιο φύλο στο επίπεδο των νομικών και διοικητικών διατάξεων». Επίσης μια τροπολογία που υπεβλήθη από εννέα βουλευτές ζητούσε την «ευρεία ερμηνεία της έννοιας της οικογένειας ούτως ώστε οι μακροχρόνιοι δεσμοί ομοφυλόφιλων και λεσβιών να υπάγονται στο οικογενειακό δίκαιο τόσο στο επίπεδο των δικαιωμάτων όσο και σ' αυτό των υποχρεώσεων». Παρά το γεγονός ότι αρκετές χώρες έχουν υιοθετήσει παρόμοια στάση στην εσωτερική τους νομοθεσία, η τροπολογία αυτή δεν εγκρίθηκε. Η Έκθεση **Roth** ανέφερε επίσης πως «η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων πρέπει να διατυπωθεί σαφέστερα στις Ευρωπαϊκές Συνθήκες» και καλούσε «τα όργανα της Κοινότητας να σχεδιάσουν, στα πλαίσια της θεσμικής αναθεώρησης που προβλέπεται για το **1996**, ένα Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο που θα κληθεί να μεταφράσει εμπράκτως την ισότητα ανεξαρτήτως εθνικότητας, θρησκευτικών πεποιθήσεων, χρώματος, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού ή άλλης διαφοράς».

Η διαδικασία της Διακυβερνητικής Συνδιάσκεψης που ολοκληρώθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ κατέληξε σε ένα πενιχρό αλλά πρώτο αποτέλεσμα: την προσθήκη το άρθρου **6^A** που προνοεί για την κατάλληλη δράση με στόχο «την καταπολέμηση κάθε διακρίσεως λόγω

φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού».

Στην Ελλάδα τίποτε σχετικό δεν έχει προβλεφθεί, παρά το ψήφισμα των ελληνικών οργανώσεων για τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων προς τη Βουλή των Ελλήνων στα πλαίσια των συζητήσεων για την Αναθεώρηση του Συντάγματος, στην προηγούμενη μετενσάρκωσή της, το 1995/96 (<http://www.add.gr>, 1997).

Ωστόσο, η Κομισιόν αποφάσισε να κινήσει τις διαδικασίες για την παραπομπή της Ελλάδας και πέντε άλλων χωρών της Ε.Ε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Ο λόγος, επειδή δεν έχουν ενσωματώσει στα εθνικά δίκαια δύο κοινοτικές οδηγίες που απαγορεύουν τις διακρίσεις λόγω φυλής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας, ηλικίας, αναπηρίας και σεξουαλικού προσανατολισμού. Οι οδηγίες αυτές, από το 2000, απαιτούσαν νομοθετικές αλλαγές και στα 25 κράτη-μέλη της Ε.Ε. και σε πολλές περιπτώσεις αποτέλεσαν το έναυσμα για πολύ θετικές εξελίξεις, που ξεπερνούσαν συχνά τις ελάχιστες απαιτήσεις των οδηγιών, διευρύνοντας το πεδίο εφαρμογής της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η πρώτη «Οδηγία για τη φυλετική ισότητα» απαγορεύει τις φυλετικές διακρίσεις σε ευρύ φάσμα τομέων, όπως η πρόσβαση στην απασχόληση, οι συνθήκες εργασίας, η αμοιβή, η εκπαίδευση, η πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και η κοινωνική ασφάλιση. Η δεύτερη είναι η «Οδηγία για την ισότητα στην απασχόληση» που απαγορεύει τη διακριτική μεταχείριση των ατόμων λόγω ηλικίας, αναπηρίας, θρησκείας ή πεποιθήσεων και γενετήσιου προσανατολισμού, στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση. Ο Υπουργός δικαιοσύνης της Ελλάδας, που έχει τη νομοθετική πρωτοβουλία, δεν έχει ασχοληθεί με το θέμα (<http://www.google.com>, 2004).

Στην Ελλάδα η νομική αναγνώριση ομόφυλων ζευγαριών δεν υφίσταται. Έτσι, απουσιάζουν οι ρυθμίσεις που θα καθιστούσαν δυνατή την υιοθεσία τέκνων από λεσβιακά ή gay ζευγάρια. Αποτελεί κοινό μυστικό ότι σε περίπτωση κατά την οποία ένα λεσβιακό ή gay ζευγάρι επιχειρήσει να υιοθετήσει παιδί το δικαστήριο θα αρνηθεί την υιοθεσία, με τον ισχυρισμό ότι αυτά τα ζευγάρια είναι ακατάλληλα για τη ανατροφή

τέκνων. Όσον αφορά τη γονική μέριμνα ή τα δικαιώματα επικοινωνίας το δικαστήριο δεν θα παραχωρούσε την πρώτη και θα μείωνε τα δεύτερα στο ελάχιστο, αν μη τι άλλο επειδή ελλοχεύει ο κίνδυνος να εκτεθεί το παιδί/α στον λεσβιακό ή gay τρόπο ζωής (Έκθεση περί της θέσης της ΛΟΑΤ Κοινότητας στην Ελλάδα) (<http://www.clubs.Pathfinder.gr>). Μερικές χώρες έχουν προχωρήσει σε αναγνώριση αυτών των δικαιωμάτων και σε άλλες χώρες της Ε.Ε. αποτελεί θέμα προς συζήτηση και διαπραγμάτευση, γεγονός που θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

3.2 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΟΣΜΟ

Η έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας για τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων σε δημοσίευση που έγινε στις 30/6/2001 αναφέρει: «οι ομοφυλόφιλοι ανήκουν στις πιο ευάλωτες κοινωνικά κατηγορίες, καθώς η βία εναντίον τους υπάρχει όχι μόνο στα σωφρονιστικά ιδρύματα, αλλά και στα σπίτια τους, στα σχολεία, στους χώρους εργασίας ή στο δρόμο σύμφωνα με έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας για την καταπάτηση των δικαιωμάτων. Η Οργάνωση, έχει τεκμηριώσει περιπτώσεις βασανισμού λεσβιών και ομοφυλόφιλων ανδρών σε όλες τις ηπείρους. Το πρόβλημα είναι παγκόσμιο και καταγγέλλεται σπάνια. Ο στιγματισμός που περιβάλλει την ομοφυλοφιλία σε πολλές κοινωνίες, επισημαίνει η έκθεση, συνεπάγεται βία από κρατικούς φορείς σε βάρος ομοφυλόφιλων, η οποία δεν καταγγέλλεται, δεν ερευνάται και δεν αντιμετωπίζει αμφισβήτηση. Κάποιες κυβερνήσεις αρνούνται ότι συμβαίνουν τέτοια βασανιστήρια, ενώ άλλες τα δικαιολογούν ανοικτά στο όνομα της ηθικής, της θρησκείας ή της ιδεολογίας. Ακόμα και σε χώρες που η ομοφυλοφιλία δεν είναι ποινικοποιημένη, οι άνθρωποι αυτοί αντιμετωπίζουν τη βία και την προκατάληψη. Η μάχη ενάντια στα βασανιστήρια που βασίζονται στη σεξουαλική ταυτότητα είναι αναπόσπαστο μέρος της συνολικής πάλης για έναν κόσμο πραγματικά ελεύθερο από βασανιστήρια, προσθέτει η οργάνωση που αριθμεί ένα εκατομμύριο μέλη σε όλο τον κόσμο τα οποία διεξάγουν παγκόσμια εκστρατεία εξάλειψης της βίας» (<http://www.care.gr>, 2001).

Ποια είναι όμως πραγματικά η κατάσταση στον κόσμο; Το **1987**, η Μάργκαρετ Θάτσερ, δήλωσε σε τηλεοπτικό δελτίο ειδήσεων ότι : «Η κυβέρνηση θα απαγορεύσει την προαγωγή της ομοφυλοφιλίας στα σχολεία και θα πάψει κάθε διδασκαλία που θα παρουσιάζει την ομοφυλοφιλία ως αποδεκτή». Έτσι στην περίπτωση που ένας νέος, που πίστευε πως είναι ομοφυλόφιλος, ζητούσε τη βοήθεια ενός καθηγητή, δεν θα μπορούσε να βοηθηθεί από τον τελευταίο, γιατί ενδεχομένως θα κατηγορείτο για διαφήμιση και προαγωγή της ομοφυλοφιλίας.

Στη γαλλική εφημερίδα «**Liberation**» στις **2** Ιουνίου **1993** γράφτηκε πως ο Γέλτσιν και το Κοινοβούλιο της Ρωσίας αποφάσισαν να αποποινικοποιήσουν την ομοφυλοφιλία, η οποία μέχρι τότε ήταν αιτία καταδίκης μέχρι πέντε ετών. Στις **27** Ιουνίου **1993**, στην ίδια εφημερίδα πάλι γράφτηκε: «Το Ιρλανδικό Κοινοβούλιο νομιμοποιεί την ομοφυλοφιλία». Οι Ιρλανδοί βουλευτές ψήφισαν ένα σχέδιο νόμου που επιτρέπει κάθε ομοφυλοφιλική δραστηριότητα από την ηλικία των **17** χρόνων. «Μια απόφαση που ακούγεται ως μίνι-επανάσταση στη χώρα όπου οι ομοφυλόφιλοι καταδικάζονταν ισόβια με βάση ένα νόμο του **19^{ου}** αιώνα, παρόλο που η εκκλησία αντιτίθεται».

Αλλά και ο ισραηλινός στρατός άνοιξε τις πύλες του στους ομοφυλόφιλους το **1993**. «Δεν υπάρχει κανένας λόγος να εμποδίσουμε τους ομοφυλόφιλους να φτάσουν ως τις ευαίσθητες θέσεις του στρατού αφού δεν παρουσιάζουν μεγαλύτερο κίνδυνο από εκείνον των ετεροφυλόφιλων, για την ασφάλεια του κράτους, ειδικά όταν αναλαμβάνουν εντελώς την ευθύνη της διαφοράς τους», δήλωσε ένας αξιωματικός.

Η εφημερίδα «**La République Du Centre**» στις **20** Ιουλίου **1993** ενημέρωσε για την απόφαση του Μπιλ Κλίντον να επιτρέψει στους ομοφυλόφιλους να πάνε στο στρατό, αλλά απαγορευόταν οποιαδήποτε ερώτηση σε σχέση με τη σεξουαλικότητά τους και κάθε ομοφυλοφιλική εκδήλωση.

Στις **12** Δεκεμβρίου **1994** η εφημερίδα «**Liberation**» δημοσίευσε: «οι ομοφυλόφιλοι της Ανατολικής και Δυτικής Γερμανίας είναι επιτέλους ίσοι μπροστά στο νόμο. Τρία χρόνια μετά την ένωση, το Κοινοβούλιο έδωσε στη

Δυτική Γερμανία την ελευθερία να έχουν ομοφυλοφιλικές σχέσεις οι νέοι πάνω από **16** χρονών». Η ίδια εφημερίδα με την ίδια ημερομηνία γράφει : Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα: «η αστυνομία συνέλαβε **12** άτομα με την υποψία πως ήταν ομοφυλόφιλα στο **Charah**- **7** Άραβες, **4** Φιλιπινέζοι και ένας Πακιστανός». Η ομοφυλοφιλία είναι αυστηρά απαγορευμένη στα Εμιράτα. Παράνομη είναι επίσης και στην Τυνησία.

Η Διεθνής Αμνηστία, ασχολείται με τις περιπτώσεις της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και ως τέτοια θεωρεί και τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων. Έτσι αναφέρει μερικές περιπτώσεις σε χώρες όπου αυτά θίγονται:

Αυστραλία : «Τη Διεθνή Αμνηστία απασχολούν κάποια άρθρα του ποινικού κώδικα της Τασμανίας του **1924** που παραπέμπουν στο κακουργιοδικείο όλες τις αρσενικές ομοφυλοφιλικές πράξεις που εκτελούνται ιδιωτικά ακόμη και ανάμεσα σε πρόσωπα που το αποδέχονται. Η Διεθνής Αμνηστία θεωρεί τους ομοφυλόφιλους που φυλακίστηκαν με την εφαρμογή αυτής της νομοθεσίας ως φυλακισμένους λόγω άποψης. Το άρθρο **122** ορίζει ότι «κάθε πρόσωπο που έχει σεξουαλικές σχέσεις αντίθετες με τη φύση, με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο και κάθε πρόσωπο (άνδρας ή γυναίκα) που «συγκατατίθεται στο να έχει ένα πρόσωπο φύλου αρσενικού σχέσεις αντίθετες με τη φύση μαζί με αυτό» «είναι ένοχος ενός εγκλήματος» και μπορεί να κατηγορηθεί για «σεξουαλικές σχέσεις αντίθετες με τη φύση». Αυτός ο νόμος επιτρέπει τη δίωξη όλων των ενηλίκων ομοφυλόφιλων» .

Βραζιλία : «Τη Διεθνή Αμνηστία απασχολεί η περίπτωση του **Renildo Jose dos Santos**. Τον απήγαγαν μέλη ειδικών δυνάμεων της ασφάλειας και τον σκότωσαν γιατί ήταν ομοφυλόφιλος. Ο ίδιος τόλμησε να μιλήσει για την ομοφυλοφιλία του στο ραδιόφωνο και έτσι έγινε θύμα απειλών» .

Εσθονία : «Τον Μάιο του **1992** η Οργάνωση έγραψε στον Υπουργό Δικαιοσύνης για να του ζητήσει την επιβεβαίωση της ακύρωσης του άρθρου **118** του Ποινικού Κώδικα. Κατά το άρθρο αυτό οι ομοφυλόφιλες πράξεις ανάμεσα σε ενήλικες που το αποδέχονται αποτελούν ποινική

παράβαση και τιμωρούνται με φυλάκιση. Ως το τέλος του Οκτωβρίου του 1994 δεν είχε δοθεί καμία απάντηση».

Καζακστάν : «Το πρώτο μέρος του άρθρου 104 του Ποινικού Κώδικα απαγορεύει τις ομοφυλοφιλικές πράξεις ανάμεσα σε ενήλικες που το αποδέχονται. Εάν αυτές οι πράξεις γίνονται ιδιωτικά δεν τιμωρούνται δηλώθηκε στη Διεθνή Αμνηστία» .

Κιργισία : «Το πρώτο μέρος του άρθρου 112 του Ποινικού Κώδικα απαγορεύει τις ομοφυλοφιλικές πράξεις ανάμεσα σε ενήλικες που το αποδέχονται. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης δήλωσε στη Διεθνή Αμνηστία πως κατά τη θεώρηση του άρθρου η ομοφυλοφιλία θα έπαυε να είναι καταδικάσιμη. Επίσης δήλωσε πως από το 1991 κανένας δεν καταδιώχθηκε από αυτό το άρθρο. Η Διεθνής Αμνηστία πίστευε πως υπήρξαν καταδίκες το 1990».

Μεξικό : «Τη Διεθνή Αμνηστία απασχολεί έντονα η σύλληψη στο Μεξικό δύο αγωνιστών ομοφυλόφιλων για τη εθελοντική τους βοήθεια στην πρόληψη του AIDS όσο και η κακή μεταχείριση τους. Ύστερα από την καταδίκη τους σε κάθειρξη 13 χρόνων και 9 μηνών, η Διεθνής Αμνηστία φοβάται ότι τους συνέλαβαν και τους καταδίκασαν γιατί εξέφρασαν ελεύθερα τη γνώμη τους και έκριναν τη συμπεριφορά των αρχών προς τους ομοφυλόφιλους. Οι άνδρες μετά από δύο μήνες αφέθηκαν ελεύθεροι».

Ρουμανία : «Το άρθρο 200 παράγραφος 1 του Ποινικού Κώδικα καταδικάζει με ποινή κάθειρξης ενός ως πέντε χρόνια κάθε άτομο που έχει σεξουαλικές σχέσεις με ένα άτομο του ίδιου φύλου. Τον Ιούλιο του 1992 δήλωσαν στη Διεθνή Αμνηστία πως κανένας δεν καταδικάστηκε» .

Τουρκία : «Στην Τουρκία, οι ομοφυλόφιλοι, άνδρες και γυναίκες, που μάχονται για τα δικαιώματά τους, φυλακίζονται και πέφτουν θύματα κακής μεταχείρισης. Κατά την Οργάνωση αυτές οι συλλήψεις παρουσιάζουν μια σοβαρή υποβάθμιση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η πρώτη Σύνοδος Αλληλεγγύης για τους ομοφυλόφιλους θα γινόταν στην Κωνσταντινούπολη από τις 2 ως τις 6 Ιουλίου. Το Υπουργείο Εσωτερικών την απαγόρευσε γιατί θα ήταν αντίθετη στις παραδοσιακές και ηθικές αξίες».

Γαλλία : «Το 1981 ο νόμος που αναφέρεται στα σεξουαλικά εγκλήματα αναγνώρισε ως νόμιμες τις σχέσεις μεταξύ ομοφυλόφιλων που συγκατατίθεται. Επίσης ορίστηκε ως ηλικία σεξουαλικής ενηλικίωσης αυτή των 15 χρόνων και για τους ομοφυλόφιλους. Την ίδια χρονιά, στις 4 Απριλίου, πάνω από 10.000 ομοφυλόφιλοι διαδήλωσαν ελεύθερα στο Παρίσι αγωνιζόμενοι τα δικαιώματά τους» (Κώστας Τσαρούχας, 1995).

Πέρα από τα στοιχεία αυτά χρήσιμο είναι να επισημάνει κανείς ότι : η Νότια Αφρική έχει συμπεριλάβει και είναι η πρώτη χώρα που το κάνει αυτό, στο σχετικό άρθρο του Συντάγματος, διάταξη που απαγορεύει τις διακρίσεις με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Παράλληλα η στάση των ευρωπαϊκών χωρών συνεχώς μετεξελίσσεται προς την φιλελευθεροποίηση. Η έκθεση επιτροπής της **Roth** επισημαίνει ότι όσον αφορά τη νομοθεσία εναντίον της δυσμενούς διακριτικής μεταχείρισης, «στην Ολλανδία προβλέπεται η δυνατότητα μήνυσης, στη Γαλλία υπάρχει πρόβλεψη στον ποινικό κώδικα, στη Δανία η νομοθεσία προβλέπει ίση μεταχείριση ασχέτως σεξουαλικής προτίμησης, ενώ στην Ιρλανδία οι ομοφυλόφιλοι/ες προστατεύονται από τις επιθέσεις "λαϊκής οργής". Στη Γερμανία ορισμένα ομοσπονδιακά κρατίδια έχουν νομοθετήσει εναντίον της δυσμενούς διακριτικής μεταχείρισης» (<http://www.add.gr>, 1997).

3.3 ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ:

Οι ομοφυλόφιλοι προβάλλουν τώρα όλο και πιο ανοιχτά το «δικαίωμα της νομικής αναγνώρισης της «ομοφυλοφιλικής συμβίωσης» ή ακόμη και του «ομοφυλοφιλικού γάμου» με την ίση μεταχείριση ζευγαριών ομοφυλόφιλων, όπως συμβαίνει και με τα ετερόφυλα ζευγάρια που έχουν προσάψει γάμο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει αποδεχθεί ότι αποτελεί διάκριση ή μη νόμιμη αναγνώριση των ζευγαριών του ίδιου φύλου. Μάλιστα με τη μη δεσμευτική απόφαση, καλεί τα κράτη – μέλη της Ε. Ε να επιτρέπουν στα ομοφυλόφιλα ζευγάρια να προχωρούν σε γάμο και να υιοθετούν και να ανατρέφουν παιδιά (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος, 1992, 3^η έκδοση).

Η κυβέρνηση της Ισπανίας στις 2 Οκτωβρίου 2004 ενέκρινε νομοσχέδιο, με το οποίο νομιμοποιείται ο γάμος μεταξύ ομοφυλόφιλων και η υιοθεσία παιδιών από παντρεμένα ζευγάρια του ίδιου φύλου. Με σχετική νομοθεσία, η οποία αναμένεται να τεθεί μετά από ψήφιση της από το Κοινοβούλιο, η Ισπανία γίνεται η Τρίτη Ευρωπαϊκή Χώρα που νομιμοποιεί το γάμο μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου ύστερα από την Ολλανδία και το Βέλγιο, χώρες στις οποίες το δικαίωμα της υιοθεσίας παραμένει σε εκκρεμότητα. Ορισμένες καναδικές επαρχίες και η πολιτεία της Μασαχουσέτης στις ΗΠΑ, έχουν επίσης νομιμοποιήσει το γάμο μεταξύ ομοφυλόφιλων (www.google.com, 2004).

Αλλά γιατί ο γάμος; Όλο και πιο πολύ, οι ομοφυλόφιλοι επιδιώκουν να νομιμοποιήσουν τον ομοφυλοφιλικό γάμο. Γιατί τόσο ενδιαφέρον, όταν ο γάμος φαίνεται να χάνει την σημασία μεταξύ των ετεροφυλικών ζευγαριών; Οι ομοφυλόφιλοι, θέλουν να έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις όπως όλοι οι άλλοι. Ο γάμος σήμερα είναι πάνω απ' όλα μια συναισθηματική δέσμευση. Έτσι όμως όπως αναγνωρίζεται από το κράτος έχει και νομικές συνέπειες. Δίνει στους συντρόφους να παίρνουν ιατρικού χαρακτήρα αποφάσεις ζωής και θανάτου, αναγνωρίζει αστικά δικαιώματα, κληρονομικά δικαιώματα και δικαιώματα συμμετοχής στη σύνταξη, φορολογικές ελαφρύνσεις και άλλες οικονομικές παροχές, διαζύγιο ή υιοθέτηση παιδιών στο πλαίσιο του σεβασμού της διεθνούς νομοθεσίας (Anthony Giddens, 2002).

Το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις ομοφυλόφιλες σχέσεις είναι ένα καώδες συνονθύλευμα εθνικών νόμων και κανονισμών που δεν ισχύουν παντού. Στην Ολλανδία και στο Βέλγιο οι gay και οι λεσβίες παντρεύονται νομίμως. Αστικά σύμφωνα συμβίωσης, με περιορισμούς, ισχύουν στη Γαλλία όπου αναγνωρίζει μερικώς ομοφυλόφιλα ζευγάρια κυρίως, όσον αφορά τα κληρονομικά δικαιώματα, τη Γερμανία και ορισμένες σκανδιναβικές χώρες. Το πρόβλημα είναι ότι τα συζυγικά δικαιώματα ενός κράτους μέλους δεν αναγνωρίζονται σε άλλα κράτη μέλη. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δήλωσε ότι εάν ο ένας σύντροφος ενός παντρεμένου ζευγαριού gay Ολλανδών, πάρει μετάθεση στην Ιταλία, ο γάμος τους δεν θα αναγνωριστεί από την ιταλική κυβέρνηση. Αυτό

σημαίνει ότι πιθανώς ο σύζυγος δεν θα καταφέρει να λάβει άδεια παραμονής. Ακόμα πιο σοβαρό είναι ότι η Ιταλία, η Ισπανία, η Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο και η Αυστρία δεν αναγνωρίζουν καμιά μορφή αστικού συμφώνου συμβίωσης. Και κατά συνέπεια, ένα νοσοκομείο μπορεί να αρνηθεί στο σύντροφο ενός **gay** να τον επισκεφτεί επειδή δεν αναγνωρίζεται ως συγγενής (www.google.com).

Ακόμα και κάτι τόσο απλό, όπως μια νοσοκομειακή επίσκεψη μπορεί να αποτελέσει πρόβλημα. Ο **Altman** μιλά για μια αναφορά στις **Times** του Λονδίνου που έλεγε για μια ετοιμοθάνατη ομοφυλόφιλη γυναίκα η οποία δεχόταν επισκέψεις στο νοσοκομείο επιτρεπόμενες από τη βιολογική της οικογένεια και στην οποία αρνήθηκε το δικαίωμα να δει την επί είκοσι χρόνια σύντροφό της. Ορισμένοι ομιλητές για τα πολιτικά δικαιώματα των ομοφυλόφιλων ισχυρίζονται ότι τέτοιου είδους προβλήματα θα μπορούσαν να λυθούν με τη νομιμοποίηση των ομοφυλοφιλικών γάμων (**Altman Dennis, 1971**).

Χιλιάδες άτομα πεθαίνουν κάθε χρόνο από τον ιό του **AIDS**, άτομα που συζούσαν με συντρόφους οι οποίοι δεν έχουν το δικαίωμα να κληρονομήσουν ούτε το σπίτι στο οποίο διαμένουν, ούτε την κοινωνική ασφάλιση, εφόσον είναι στο όνομα του νεκρού συντρόφου τους, παρόλο που συνεισέφεραν επί πολλά χρόνια. Η μόνη λύση σε αυτό το κοινωνικό πρόβλημα είναι η αναγνώριση στα ζευγάρια που συζούν επί μακρών δικαιωμάτων ίσων με αυτά που απολαμβάνουν τα παντρεμένα ζευγάρια. Ισότητα, που βεβαίως οφείλει να περιλαμβάνει τόσο τους ετεροφυλόφιλους, όσο και τους ομοφυλόφιλους, χωρίς εξαιρέσεις. Στις βιομηχανικές χώρες το έναυσμα δόθηκε από τον ιδιωτικό τομέα. Οι αμερικανικές εταιρείες **IBM**, **Apple Computers** και **Xerox** προσφέρουν επιδόματα στους ομοφυλόφιλους και τις λεσβίες υπαλλήλους τους. Η **Apple** μάλιστα περιλαμβάνει και ένα επίδομα **500\$** για κάθε παιδί, ακόμα και υιοθετημένο. Πολλές αεροπορικές εταιρείες, εξάλλου, αποδίδουν σε όλους τους υπαλλήλους τους με μόνιμη σχέση, ασχέτου σεξουαλικού προσανατολισμού, τα ίδια προνόμια που μέχρι τώρα προορίζονταν για παντρεμένα ζευγάρια. Στο Ισραήλ το ανώτατο δικαστήριο αποδέχθηκε το δικαίωμα του ερωτικού συντρόφου ενός συνταγματάρχη να εισπράξει τη

σύνταξη του μετά το θάνατο του στρατιωτικού. Ακόμα, η Δανία, η Σουηδία και η Νορβηγία, επιτρέπουν σήμερα στους ομοφυλόφιλους συντρόφους να εγγραφούν στα δημόσια μητρώα και να διεκδικήσουν περισσότερα από τα προνόμια του γάμου. Η πολιτεία της Χαβάης έχει ήδη αποφασίσει τη θέσπιση θεσμού ισοδύναμου με το γάμο μεταξύ ομοφυλόφιλων και η υπόθεση εκκρεμεί στο ανώτατο δικαστήριο, καθότι εφόσον απορριφθεί η προσφυγή ακύρωσης της απόφασης, το δικαίωμα θα μπορεί να επεκταθεί και σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες. Στην πολιτεία του Βερμόντ και της Μασαχουσέτης ισχύουν τα αστικά σύμφωνα συμβίωσης (<http://www.add.gr>).

Σε μια ασυνήθιστη υπόθεση, ένας δικαστής του Σαν Ντιέγκο διέταξε μια ομοφυλόφιλη γυναίκα να πληρώνει **100\$** μηνιαία διατροφή στην πρώην σύντροφο της, η οποία είχε παραιτηθεί από τη δουλειά της σε άλλη πόλη για να την ακολουθήσει. Οι δυο τους είχαν πραγματοποιήσει τελετή Ιερής Ένωσης στην Εκκλησία της Μητροπολιτικής Κοινότητας και είχαν υπογράψει συμφωνία στην οποία αναφερόταν ότι η μια που είχε αφήσει τη δουλειά της θα αναλάμβανε καθήκοντα γυναίκας – συζύγου ενώ η άλλη θα δούλευε για να ζήσουν και οι δυο. Όταν η σχέση τελείωσε, η γυναίκα που είχε συμφωνήσει να έχει το ρόλο της συζύγου μήνυσε την πρώην σύντροφό της για παραβίαση του συμβολαίου. Ο δικαστής είδε την υπόθεση ως ανάλογη αυτής των συγκατοίκων, όπου υπήρχαν κανονισμοί για την περιουσία και τις συμφωνίες ανάμεσα στα ανύπαντρα ετεροφυλοφιλικά ζευγάρια (**Advocate, 12 Ιουλίου 1978· Lewis, 1979**).

Παρόλο που ένας γάμος ομοφυλόφιλων μπορεί να θεωρηθεί μια πραγματική ένωση σύμφωνα με τον κοινωνιολογικό ορισμό του γάμου, δεν θεωρείται ισχύον από νομικής απόψεως. Μια υπόθεση, **Baker** εναντίον **Nelson**, συνέβη όταν δυο άνδρες κατέφυγαν στο Ανώτατο Δικαστήριο της Μινεσότα το **1971** αφού αρχικά το τοπικό δικαστήριο αποφάσισε υπέρ ενός υπαλλήλου που είχε αρνηθεί να τους χορηγήσει άδεια γάμου. Το ομοφυλοφιλικό ζευγάρι ισχυρίστηκε ότι εφόσον δεν υπάρχει νόμος της πολιτείας που ειδικότερα, να απαγορεύει γάμους ανάμεσα σε άτομα του ίδιου φύλου, δεν υπήρχε λόγος να υποθέσουμε ότι ένας τέτοιος γάμος θα ήταν παράνομος. Η υπόθεσή τους βασίστηκε περαιτέρω σε επιχειρήματα

που άντλησαν από το Αμερικανικό Σύνταγμα, και ειδικότερα στην επιβεβαίωση της Δέκατης-Τέταρτης Τροπολογίας που δήλωνε ότι καμία πολιτεία δεν θα «στερήσει από κανένα άτομο τη ζωή, την ελευθερία ή την περιουσία χωρίς να ακολουθήσει τη νομική οδό· ούτε θα αρνηθεί σε κανένα άτομο μέσα στα πλαίσια της δικαιοδοσίας της την ισότιμη προστασία των νόμων». Οι ενάγοντες ισχυρίστηκαν ότι η φράση «χωρίς να ακολουθήσει τη νομική οδό» ήταν το θεμέλιο της απόφασης του Ανώτατου Δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών για την αντισυνταγματικότητα ενός νόμου του Κονέκτικατ που απαγόρευε τη χρήση αντισυλληπτικών από παντρεμένα ζευγάρια, επειδή ένας τέτοιος νόμος αποτελούσε παραβίαση της προσωπικής ζωής ενός παντρεμένου ζευγαριού. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το ομοφυλοφιλικό ζευγάρι, η πολιτεία παραβίαζε την «ισότιμη προστασία» με το να κάνει διακρίσεις εις βάρος τους, ως τέτοιου είδους ζευγάρι. Η διάκριση αυτή θα μπορούσε να συγκριθεί με την αντίστοιχη φυλετική μέσα στα πλαίσια των νόμων για το γάμο τους, τον οποίο το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών θεώρησε αντισυνταγματικό. Η υπόθεση **Loving** εναντίον **Virginia** έδειξε ότι παραβιάζεται η Δέκατη-Τέταρτη Τροπολογία εφόσον οι πολιτείες νομοθετούν εναντίον μεικτών γάμων. Στην απόφαση αυτή, ο Αρχιδικαστής **Warren** είχε γράψει: Ο γάμος είναι από τα «βασικά πολιτικά δικαιώματα του ανθρώπου», θεσμός θεμελιώδης για την ύπαρξη και επιβίωσή μας». Το να αρνηθούμε αυτή τη θεμελιώδη ελευθερία χρησιμοποιώντας ένα αβάσιμο επιχείρημα όπως είναι οι φυλετικές κατατάξεις που ενσωματώνονται σε αυτούς τους (ενάντια στους μεικτούς γάμους) νόμους, κατατάξεις που τόσο άμεσα διαστρεβλώνουν την αρχή της ισότητας στην καρδιά της Δέκατης-Τέταρτης Τροπολογίας, είναι σίγουρα η στέρηση της ελευθερίας από όλους τους Αμερικανούς πολίτες χωρίς να ακολουθήσουμε τη νομική οδό. Η Δέκατη-Τέταρτη Τροπολογία απαιτεί να μην περιορίζεται η ελευθερία επιλογής γάμου από προσωπικές φυλετικές διακρίσεις. Το Ανώτατο Δικαστήριο της Μινεσότα αποφάσισε εναντίον του ομοφυλοφιλικού ζευγαριού, παρόλα τα παραπάνω, δηλώνοντας ότι αυτά τα επιχειρήματα δε μπορούσαν να εφαρμοστούν στη δική τους περίπτωση. Ενώ πράγματι οι νόμοι της πολιτείας σχετικά με το γάμο δεν απαγόρευε ρητά τους γάμους ανάμεσα

σε άτομα του ίδιου φύλου. Η επιλογή των λέξεων ήταν τέτοια, ισχυρίστηκε το δικαστήριο, ώστε να υπονοείται ο γάμος ανάμεσα σε άτομα διαφορετικού φύλου. Χρησιμοποιήθηκαν όροι όπως «ο σύζυγος και η σύζυγος και νύφη και γαμπρός», και η λέξη «γάμος» υιοθετήθηκε «ως λέξη για κοινή χρήση, εννοώντας την ένωση ανάμεσα σε δύο ανθρώπους διαφορετικού φύλου». Το δικαστήριο αναφέρθηκε σε ορισμούς που βρέθηκαν στο Λεξικό **Webster's** και στο Νομικό Λεξικό **Black's**, που αναφέρονται σε διαχωρίσεις των δυο φύλων, και δήλωσε ότι είναι απίθανο οι πρώτοι συγγραφείς των νόμων περί γάμου να είχαν σιδηρή αποστολή στο μυαλό τους παρά μόνο αυτό. Το δικαστήριο συνέχισε και ισχυρίστηκε ότι «ο θεσμός του γάμου ως ένωση του άνδρα και της γυναίκας, περιλαμβάνοντας τη γέννηση και την ανατροφή παιδιών μέσα σε μια οικογένεια, είναι τόσο παλιός όσο και το βιβλίο της Γένεσης». Ο ισχυρισμός αυτός θεωρήθηκε από το ομοφυλοφιλικό ζευγάρι ως μη εφαρμόσιμος εφόσον «η πολιτεία δεν επιβάλλει στα ετεροφυλοφιλικά παντρεμένα ζευγάρια τον όρο να έχουν αποδεδειγμένη ικανότητα ή σαφή προθυμία να τεκνοποιήσουν». Το δικαστήριο, επιπρόσθετα ισχυρίστηκε ότι η απόφαση που παρεμπόδισε το νόμο της πολιτείας του Κονέκτικατ αναφορικά με τη χρήση των αντισυλληπτικών από τα παντρεμένα ζευγάρια δεν θα μπορούσε να αποτελεί βάση για επιχειρηματολογία κατά όλων των κρατικών παρεμβάσεων στο γάμο. «Η βασική ιδέα της απόφασης αυτής... ήταν το γεγονός ότι η πολιτεία, έχοντας προστατέψει το γάμο, δεν είχε την εξουσία να εισβάλει στο δικαίωμα της προσωπικής ζωής που επέρχεται σε αυτόν», είπε ο δικαστής του Ανώτατου Δικαστηρίου της Μινεσότα, δείχνοντας ότι η κατάταξη των ατόμων που έχουν το δικαίωμα να παντρευτούν δεν παραβιάζει τη Δέκατη-Τέταρτη Τροπολογία. Παρόλα αυτά, το δικαστήριο παραδέχθηκε ότι οι περιορισμοί της πολιτείας πάνω στο δικαίωμα του γάμου δεν είναι τελείως εκτός της Τροπολογίας, όπως αποδείχθηκε στην απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών που παρακώλυσε πολιτειακούς νόμους οι οποίοι απαγόρευαν μεικτούς γάμους. «Με βάση την κοινή λογική και τη συνταγματικότητα όμως, υπάρχει σαφής διάκριση ανάμεσα σε έναν περιορισμό γάμου βασισμένο απλά στη φυλή και σε αυτόν που βασίζεται στη θεμελιώδη

διαφορά του φύλου». Έτσι αποφασίστηκε από το δικαστήριο ότι οι δυο άνδρες δεν είχαν το δικαίωμα να συνάψουν γάμο (**Kanowitz Leo, 1973**).

«Η υπόθεση **Baker** παρουσιάζει πολλά από τα νομικά προβλήματα που υφίστανται κάθε φορά που η κυβέρνηση ψάχνει τρόπο να νομοθετήσει θεμελιώδης κοινωνικούς θεσμούς», γράφει ο νομικός ακαδημαϊκός **Arthur Silverstein** σε μια συζήτηση αναφορικά με τις συνταγματικές εκφάνσεις του δικαιώματος των ομοφυλόφιλων να λαμβάνουν άδεια γάμου. «Οι πολιτείες έχουν πλαισιώσει το θεσμό του γάμου με ένα μεγάλο αριθμό νομικών οφελών και περιορισμών. Ως μέρος αυτού του κανονισμού, επιθυμούν επίσης να τον ελέγχουν» (**Arthur Silverstein, 1972**).

Ένας ειδικός στο οικογενειακό δίκαιο, ο **Michael Einbinder** περιγράφει μια άλλη υπόθεση που συνέβη το **1973, Jones** εναντίον **Hallahan**. Σε δυο ομοφυλόφιλες γυναίκες είχε αρνηθεί η άδεια γάμου, και το Δικαστήριο Εφέσεων του Κεντάκι επικύρωσε την άρνηση. Το δικαστήριο δεν χρησιμοποίησε επιχειρήματα βασισμένα στο Σύνταγμα αλλά στηρίχθηκε μόνο στην παραδοσιακή ερμηνεία του γάμου ως η ένωση ατόμων διαφορετικού φύλου. «Επιπρόσθετα», λέει ο **Einbinder**, «το δικαστήριο ισχυρίστηκε ότι ακόμα και αν είχε χορηγηθεί η άδεια και είχε πραγματοποιηθεί μια τελετή, η επακόλουθη σχέση δεν θα αποτελούσε γάμο» (**Michael Einbinder, 1973-74**).

Η εφημερίδα «Βραδινή» σε δημοσίευμα της με τίτλο: «**Μπαμπά...ο μπαμπάς με έδειρε!!**» και υπότιτλο «**ΗΠΑ : Ζευγάρια ομοφυλόφιλων κέρδισαν δικαστικά το δικαίωμα υιοθεσίας μικρών παιδιών**», γράφει : «Με μια απόφαση σταθμό για τα δικαστικά, και όχι μόνο δεδομένα, μια δικαστίνα του Νιου Τζέρσεϊ εξίσωσε την προηγούμενη βδομάδα τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια με τα ετεροφυλόφιλα, σε σχέση με την υιοθεσία παιδιών. Η δικαστίνα του Ανωτάτου Δικαστηρίου Σίμπιλ Μόσιζ άνοιξε το δρόμο στα ζευγάρια των ομοφυλοφίλων να υιοθετήσουν παιδιά από κοινού. Η απόφαση βγήκε ύστερα από διακανονισμό εκτός δικαστηρίου, που έγινε αφότου πολλά ζευγάρια ομοφυλόφιλων απευθύνθηκαν στην Αμερικανική Ένωση για τα δικαιώματα των πολιτών. Μέχρι στιγμής, μόνο δύο πολιτείες, το Νιου Χάμσαϊρ και η Φλόριντα, απαγορεύουν

κατηγορηματικά την υιοθεσία παιδιών από ομοφυλόφιλους» (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος, 1992).

Στις ανεπτυγμένες χώρες η ομοφυλοφιλία αναγνωρίζεται ως «στάση ζωής», αυτόνομη και ισοδύναμη με άλλες. Στην Ελλάδα η αναγνώριση περιορίζεται στην αποδοχή της ατομικής διαφοράς και στην άρνηση απόρριψης του συγκεκριμένου ατόμου. Η κατάκτηση κάποιων στοιχειωδών δικαιωμάτων από πλευράς της ομοφυλόφιλης κοινότητας δεν είναι δυνατόν να εκληφθεί ως σημάδι ότι η κοινωνία έπραξε αρκετά. Τα θύματα του ρατσισμού κατά των μειονοτήτων αυξάνονται συνεχώς. Το αιτούμενο δεν μπορεί, τελικά, παρά να είναι ο συνολικός «σεβασμός της διαφοράς» και η ένταξη της ομοφυλόφιλης κοινότητας ως «ίσου εταίρου» στην ελληνική κοινωνία. Δεν υπάρχει δίλημμα μεταξύ «δικαιωμάτων» και «διασφαλίσεων». Και τα δύο αποτελούν όψεις του ίδιου νομίσματος, είτε στις πιο προηγμένες χώρες είτε στη δική μας που, πεισματικά, αρνείται να συζητήσει (<http://www.add.gr>).

3.4 ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΕΝΤΑΓΩΝΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟΥΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

αε Πολιτική προσλήψεων

Οι υποψήφιοι για στρατιωτική υπηρεσία δεν θα ρωτούνται πλέον ή δεν θα απαιτείται να αποκαλύψουν αν είναι ομοφυλόφιλοι ή αμφιφυλόφιλοι, αλλά θα ενημερώνονται για κάθε διαγωγή που απαγορεύεται για τα μέλη των ενόπλων δυνάμεων, συμπεριλαμβανομένης της ομοφυλόφιλης διαγωγής.

αε Πολιτική απολύσεων

Ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν θα αποτελεί εμπόδιο στην υπηρεσία εκτός αν εκδηλώνεται με ομοφυλόφιλη διαγωγή. Ο στρατός θα απολύει τα μέλη που εκδηλώνουν ομοφυλόφιλη διαγωγή, η οποία ορίζεται από μια ομοφυλόφιλη πράξη, δήλωση του μέλους ότι είναι ομοφυλόφιλο ή

αμοφυλόφιλο, ή από γάμο ή την προσπάθεια για γάμο με άτομο του ίδιου γένους.

αε Πολιτική ερευνών

Δεν θα διενεργούνται έρευνες ή ανακρίσεις αποκλειστικά για τον καθορισμό του σεξουαλικού προσανατολισμού ενός μέλους υπηρεσίας. Οι διοικητές θα αρχίζουν έρευνες ή ανακρίσεις όταν υπάρχουν αξιόπιστες πληροφορίες ότι υφίσταται βάση για απόλυση ή πειθαρχικά μέτρα. Ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η απουσία αξιόπιστων πληροφοριών ότι έχει διαπραχθεί αξιόποινη πράξη δεν θα αποτελούν αντικείμενο ερευνών. Μόνο ο ισχυρισμός ή η δήλωση ενός τρίτου ότι ένα μέλος της υπηρεσίας είναι ομοφυλόφιλο, δεν αποτελεί λόγο ούτε για διοικητική έρευνα, ούτε για ανάκριση.

αε Δραστηριότητες

Η σωματική επαφή μεταξύ μελών της υπηρεσίας του ίδιου φύλου, τις οποίες ένα λογικό άτομο θα μπορούσε να καταλάβει ως επίδειξη τάσης ή πρόθεσης για εμπλοκή σε ομοφυλόφιλες πράξεις (π.χ κράτημα από το χέρι ή φιλιά σε διάφορες περιστάσεις), θα αποτελεί επαρκή αιτία για την τοποθέτηση των μελών σε χωριστές υπηρεσίες. Δραστηριότητες όπως η συναναστροφή με γνωστούς ομοφυλόφιλους, η παρουσία σε **gay bar**, η κατοχή ή ανάγνωση ομοφυλόφιλων εντύπων ή η συμμετοχή σε συγκέντρωση για τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων με πολιτική περιβολή, δεν θα συνιστούν αξιόπιστη πληροφόρηση, που μπορεί να αποτελεί βάση για την έναρξη έρευνας, ούτε βάση για τη λήψη διοικητικών μέτρων ή την απόλυση, σύμφωνα με την πολιτική. Η αναφορά από ένα μέλος της υπηρεσίας ενός ατόμου του ίδιου φύλου για αναζήτηση σε περίπτωση ανάγκης, ως δικαιούχου ασφαλιστικής αποζημίωσης, ή σε παρόμοιο πλαίσιο, δεν αποτελεί βάση για χωρισμό ή περαιτέρω έρευνα. Η συνομιλία στο πλαίσιο της επικοινωνίας μεταξύ ιερέως εξομολογούμενου, συζύγων, ή συνηγόρου-πελάτη αποτελεί δικαίωμα του εγκαλούμενου.

αε Διαγωγή εκτός βάσης

Δεν υπάρχει καμία διάκριση στη διαγωγή εκτός και εντός βάσης. Από τη στιγμή που ένα άτομο προσλαμβάνεται στην υπηρεσία μέχρι να απολυθεί, τα καθήκοντα και οι δεσμεύσεις του ως μέλους της υπηρεσίας αποτελούν υποχρέωση που διαρκούν **24** ώρες το **24**ωρο, **7** μέρες την εβδομάδα. Οι στρατιωτικοί απαιτείται να συμμορφώνονται με τον Κώδικα Στολής της Στρατιωτικής Δικαιοσύνης, ο οποίος αποτελεί Ομοσπονδιακό νόμο, και τους στρατιωτικούς κανονισμούς σε κάθε χρόνο και τόπο. Η απαράδεκτη διαγωγή, ομοφυλόφιλη ή ετεροφυλόφιλη, δεν δικαιολογείται επειδή το μέλος ήταν εκτός υπηρεσίας.

αε Έρευνες και ανακρίσεις

Δεν θα διενεργούνται έρευνες ή ανακρίσεις με αποκλειστικό αντικείμενο τον προσδιορισμό του σεξουαλικού προσανατολισμού ενός ατόμου. Οι διοικητές θα διενεργούν έρευνες για πιθανή ομοφυλόφιλη διαγωγή όταν υπάρχουν αξιόπιστες πληροφορίες για ομοφυλόφιλες πράξεις, απαγορευμένες δηλώσεις ή ομοφυλόφιλο γάμο. Οι διοικητές θα ασκούν εύλογη κρίση όσον αφορά το πότε υπάρχει αξιόπιστη πληροφόρηση, θα αξιολογούν την πηγή των πληροφοριών και όλες τις συνεπακόλουθες περιστάσεις προκειμένου να εκτιμήσουν αν οι πληροφορίες στηρίζουν δικαιολογημένη πεποίθηση ότι ένα μέλος της υπηρεσίας έχει εμπλακεί σε απαγορευμένη ομοφυλόφιλη διαγωγή. Οι διοικητές, όχι οι ερευνητές, καθορίζουν αν υπάρχει αξιόπιστη πληροφόρηση που να δικαιολογεί τον ορισμό ερευνητών που θα διερευνήσουν τους ισχυρισμούς.

αε Αξιόπιστη πληροφόρηση

Αξιόπιστη πληροφόρηση ομοφυλόφιλης διαγωγής υπάρχει όταν οι πληροφορίες, εξεταζόμενες υπό το φως των πηγών τους και όλων των συνακόλουθων περιστάσεων, στηρίζουν τη δικαιολογημένη πεποίθηση ότι ένα μέλος της υπηρεσίας έχει εμπλακεί σε τέτοια διαγωγή. Απαιτεί έναν καθορισμό με βάση σαφή γεγονότα, όχι απλώς μια πεποίθηση ή υποψία.

α Ζητήματα ασφαλείας

Στα ερωτηματολόγια του προσωπικού ασφαλείας δεν χρησιμοποιούνται ερωτήσεις που αναφέρονται στο σεξουαλικό προσανατολισμό του ατόμου. Η σεξουαλική διαγωγή του ατόμου ετεροφυλόφιλη ή ομοφυλόφιλη, είναι εύλογο ζήτημα ασφαλείας μόνο όταν θα ήταν δυνατό να κάνει ένα μέλος του προσωπικού ευάλωτο σε εκμετάλλευση ή εξαναγκασμό, ή υποδεικνύει έλλειψη εμπιστευτικότητας, αξιοπιστίας ή καλής κρίσης, που απαιτούνται από οποιονδήποτε έχει πρόσβαση σε διαβαθμισμένες πληροφορίες.

α Η απειλή του εκβιασμού

Για όσο χρονικό διάστημα μέλη της υπηρεσίας συνεχίζουν να είναι σε απομάκρυνση από τη στρατιωτική υπηρεσία εξαιτίας της εμπλοκής τους σε ομοφυλόφιλη διαγωγή, η αξιόπιστη αυτή πληροφόρηση γι' αυτή τη συμπεριφορά μπορεί να αποτελεί τη βάση εκβιασμών. Αν και ο στρατός δεν μπορεί να εξαλείψει την πιθανότητα διωγμών των ομοφυλόφιλων μέσα από εκβιασμούς, η πολιτική μειώνει τον κίνδυνο στους ομοφυλόφιλους χαρακτηρίζοντας διάφορες κατηγορίες πληροφοριών κατά μέγα μέρος επουσιώδεις για την έναρξη ερευνών στο στρατό. Μόνο η αξιόπιστη πληροφόρηση ότι ένα μέλος της υπηρεσίας έχει εμπλακεί σε ομοφυλόφιλη διαγωγή μπορεί να αποτελέσει βάση για την έναρξη έρευνας ή ανάκρισης ενός μέλους της υπηρεσίας. Μόνο η υποψία για το σεξουαλικό προσανατολισμό δεν αποτελεί βάση για υπηρεσιακή έρευνα ή ενέργεια. Ο εκβιασμός αποτελεί ποινικό αδίκημα, σύμφωνα με το στρατιωτικό κανονισμό και τον Κώδικα των ΗΠΑ, και οι παραβάτες θα διώκονται. Ένα μέλος της υπηρεσίας που έχει καταδικαστεί για εκβιασμό κινδυνεύει να τιμωρηθεί με αποταξία και με φυλάκιση μέχρι 3 χρόνια. Οι πολίτες που θεωρούνται ένοχοι εκβιασμού σύμφωνα με τον κώδικα των ΗΠΑ μπορεί να τιμωρηθούν με πρόστιμο 2.000 δολαρίων και φυλάκιση ενός έτους. Ο κίνδυνος του εκβιασμού θα αντιμετωπιστεί με την εκπαίδευση όλων των

μελών της υπηρεσίας στην πολιτική και με την έμφαση στις σημαντικές ποινικές κυρώσεις που αντιμετωπίζουν όσοι καταδικαστούν για εκβιασμό.

ΜΕΡΟΣ IV : ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟ ΓΑΜΟ

4.1 ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΠΟΥ ΣΥΜΠΑΡΑΣΥΡΟΥΝ ΤΗ ΛΕΞΗ «ΓΑΜΟΣ»

Έχουμε δείξει ότι γάμος υπάρχει όταν δυο άτομα διατηρούν οργανικές και εκφραστικές συναλλαγές, δηλαδή όταν είναι τόσο οικονομικά όσο και σεξουαλικά αλληλοεξαρτώμενοι, και όταν η σχέση είναι δημοσίως γνωστή, τουλάχιστον σε ένα κύκλο φίλων έτσι ώστε να είναι κάτι παραπάνω από μια απλή κατανόηση μεταξύ των ατόμων που εμπλέκονται. Για το λόγο αυτό, από κοινωνιολογική άποψη, μια τέτοιου είδους σχέση ανάμεσα σε δυο οικονομικά και σεξουαλικά αλληλοεξαρτώμενες γυναίκες ή άνδρες θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως γάμος. Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα άτομα που εμπλέκονται μοιράζονται τα πάντα και θεωρούν τους εαυτούς τους συζύγους, συντρόφους ή εραστές παρά απλούς φίλους ή συγκατοίκους. Η κατάσταση τους μπορεί να συγκριθεί με τους ετεροφυλόφιλους συγκατοίκους που βρίσκονται σε μια εξελισσόμενη συναισθηματική ένωση χωρίς όμως νομική αναγνώριση, όπως υφίσταται στις περισσότερες χώρες (**Letha Dawson, John Scanzoni, 1988**).

Πράγματι, η κοινωνιολόγος **Donna Tanner**, στη μελέτη της σχετικά με ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών, συγκρίνει την εξέλιξη τέτοιων σχέσεων με κλίμακα. Αρχικά, είναι η «φάση της εξερεύνησης», δηλαδή η αρχή της ρομαντικής συνένωσης. Μετά, λέει η **Tanner**, είναι η «περίοδος της προστατευτικότητας» κατά την οποία τα ζευγάρια ζουν μαζί κρυμμένα, λειτουργία που τους επιτρέπει «να επικεντρώσουν την προσοχή τους στην ανάπτυξη μιας μόνιμης δέσμευσης του ενός προς τον άλλο». Στο τρίτο στάδιο, «η σταθεροποίηση», η **Tanner** συγκρίνει το δεσμό όπου το ζευγάρι έχει μια γνωστή σε άλλους σχέση αλλά όχι νομικά αναγνωρισμένη. Παρόμοια, γράφει, «το ζευγάρι των ομοφυλόφιλων γυναικών γίνεται

αποδεκτό από τους φίλους του και προσκαλείται σε μια ανοιχτή, κοινωνική ένωση. Οι σύντροφοι έχουν ήδη ξεκινήσει να καθιερώνουν μια οικονομική, συναισθηματική και σεξουαλική αλληλεξάρτηση». Σε αυτό το στάδιο η σχέση τους ταιριάζει με τον κοινωνιολογικό ορισμό του γάμου. Η δημοσιοποίηση του δεσμού τους είναι πολύ σημαντική. Στη μελέτη της **Tanner**, «ένα ζευγάρι δεν είχε θεωρήσει τους εαυτούς τους κοινωνική μονάδα μέχρι τη στιγμή που θεωρήθηκαν έτσι από τους ομοϊδεάτες τους» (**Donna Tanner, 1978**).

Δυο άλλοι ερευνητές χρησιμοποίησαν την αναλογία του υπόβαθρου των ετεροφυλόφιλων παντρεμένων για να περιγράψουν την κατάσταση των ομοφυλόφιλων ανδρών. Μελέτησαν «αδέσμευτους» ομοφυλόφιλους (αυτούς που δεν είχαν σχέση), μια κατάταξη επονομαζόμενη ως «δεσμευμένοι» (άνδρες που έχουν έναν ιδιαίτερο εραστή αλλά δε συζούν), «παντρεμένους» ομοφυλόφιλους άνδρες που ζούσαν με το σύντροφο τους και «χωρισμένους» ή «πρώην δεσμευμένους» των οποίων η σχέση με τον εραστή τους είχε τελειώσει (**Harry και De Vall, 1978**).

Παρά το γεγονός ότι οι γάμοι ομοφυλοφίλων δεν είναι νομικά αναγνωρισμένοι σε όλες τις χώρες, πολλές γυναίκες και άνδρες ομοφυλόφιλοι όντως συνάπτουν μακροχρόνιους δεσμούς τους οποίους θεωρούν και για τους οποίους μιλούν ως γάμους. Τα ιδανικά της μονιμότητας, της πίστης και της κοινής ζωής (τόσο σεξουαλικά όσο και οικονομικά) παρουσιάζονται όπως ακριβώς και στις περιπτώσεις των ετεροφυλοφιλικών γάμων. Μιλώντας από τη πλευρά των ομοφυλοφίλων, οι **Del Martin** και **Paul Mariah** θέτουν το ερώτημα κατά πόσο μια περιοριστική αξία μπορεί να τεθεί στη σεξουαλική έκφραση της αγάπης, ετεροφυλόφιλης ή ομοφυλόφιλης. «Είναι η πόλωση, η ένωση του αρσενικού και θηλυκού, του πέους και του κόλπου που κάνει ένα «γάμο ολοκληρωμένο και κατ' επέκταση ιερό»; ρωτούν. «Δεν είναι μήπως ο αμοιβαίος σεβασμός και η αγάπη του ενός προς τον άλλο, ως οντότητες, που κάνει τη διαφορά; Και δεν είναι η αγάπη «κοινωνικά επιθυμητή»;

Οι **Martin** και **Mariah** αναφέρονται σε δυο άνδρες που τώρα είναι περίπου εβδομήντα χρονών και που έχουν ζήσει μαζί σε ένα ομοφυλοφιλικό γάμο για παραπάνω από πενήντα χρόνια, παρόλο που την

ίδια στιγμή δεν αποκλείουν ο ένας από τον άλλο την ελευθερία να ψάξουν για επιπλέον σεξουαλική ικανοποίηση έξω από τη σχέση τους (Οι δυο τους θα ανήκαν στην κατηγορία των **Bell** και **Weinberg (1978)** «ανοιχτά ζευγάρια» που θα αναφερθεί παρακάτω). Άλλοι μακροχρόνιοι ομοφυλοφιλικό δεσμοί είναι αποκλειστικά μονογαμικοί δηλαδή «κλειστά ζευγάρια», για να χρησιμοποιήσουμε τον όρο των **Bell** και **Weinberg (Del Martin** και **Paul Mariah, 1972)**.

Οι **Del Martin** και **Phyllis Lyon**, ιδρυτές του οργανισμού ομοφυλόφιλων γυναικών, έχουν γράψει ένα βιβλίο στο οποίο περιγράφουν τα πολλά χρόνια συμβίωσής τους σε ένα φαινομενικό γάμο και στο οποίο παρέχουν παραδείγματα άλλων μακροχρόνιων δεσμών. «Δεν είναι απίθανο να βρεθούν ομοφυλοφιλικά ζευγάρια που είναι μαζί είκοσι ή και παραπάνω χρόνια» λένε αυτοί οι συγγραφείς (**Del Martin** και **Phyllis Lyon, 1972)**.

Πολλοί ομοφυλόφιλοι ισχυρίζονται ότι θα υπήρχαν πολλοί περισσότεροι μακροχρόνιοι «ομοφυλοφιλικό γάμοι» αν η κοινωνία έδινε την υποστήριξη και την έγκρισή της. Αποδίδουν το μεγάλο αριθμό αποτυχιών στην κοινωνική πίεση και το αίσθημα κατωτερότητας στο οποίο υποβάλλονται να νιώθουν, αντί σε μια οποιαδήποτε υπάρχουσα αδυναμία μέσα στην ίδια την ομοφυλοφιλική σχέση. Αναγνωρίζοντας την ανάγκη για συναισθηματική υποστήριξη ανάμεσα στους ομοφυλόφιλους, διάφορες ομοφυλοφιλικές οργανώσεις δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια, συμπεριλαμβανομένων και των θρησκευτικών. Η Μητροπολιτική Κοινότητα Εκκλησιών, θρησκευτική ομάδα που ιδρύθηκε για ομοφυλόφιλους από τον Επίσκοπο **Troy Perry**, διενεργεί τελετές παρόμοιες με τις γαμήλιες με σκοπό τα ομοφυλοφιλικά ζευγάρια να εισέλθουν σε αυτό που η ομάδα επονομάζει ως «Ιερή Ένωση», δίνοντας τους έτσι την ευκαιρία για δημόσια εκδήλωση και επισημοποίηση της σχέσης τους. Υπάρχουν επίσης συναγωγές ομοφυλόφιλων για Εβραίους και υποστηρικτικές, αν όχι πάντα επίσημα αναγνωρισμένες, οργανώσεις τόσο μέσα στους κόλπους της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας όσο και στις περισσότερες ομάδες Προτεσταντών. Επιπρόσθετα, οι περισσότερες θρησκευτικές ομάδες έχουν μελετήσει σε ένα μεγάλο βαθμό το θέμα της

ομοφυλοφιλίας τα τελευταία χρόνια, συμπεριλαμβάνοντας σε μερικές περιπτώσεις μια αναθεώρηση των παραδοσιακών θρησκευτικών διδαγμάτων. Τα γκέι ζευγάρια που έχουν αποζητήσει θρησκευτική αναγνώριση της σχέσης τους μέσω της τελετής της «Ιερής Ένωσης» στις Μητροπολιτικές Εκκλησίες της Κοινότητας, αναμένονται εξίσου να αποζητήσουν ένα ειδικό «διαζύγιο» ή «ακύρωση» εάν ο γάμος τελειώσει. Μόνο τότε θεωρούνται ελεύθεροι για να «παντρευτούν» ξανά (McNeil, 1976; Woods, 1978; Twiss, 1978; Jennings, 1977; Nelson, 1978; Scanzoni και Mollenkott, 1978; Batchelor, 1980; Boswell, 1980; Scroggs, 1983).

«Τα στοιχεία μας δείχνουν ότι μια σχετικά σταθερή σχέση με ένα σύντροφο είναι πολύ σημαντικό γεγονός στη ζωή ενός ομοφυλόφιλου άνδρα ή μιας ομοφυλόφιλης γυναίκας» γράφουν οι Bell και Weinberg. Η έρευνά τους έδειξε, ότι τέτοιου είδους σχέσεις «περιλαμβάνουν συναισθηματική ανταλλαγή και δέσμευση παρόμοια με αυτή που βιώνουν οι ετεροφυλόφιλοι». Ομοφυλόφιλοι υπερασπιστές μίλησαν θετικά για τέτοιες ξεχωριστές σχέσεις «και δεν ήταν εμφανώς ικανοποιημένοι να περιορίσουν τις σεξουαλικές τους επαφές στα πλαίσια του απρόσωπου σεξ» (Bell και Weinberg, 1978).

Η Tanner χωρίζει στη μελέτη της, τους «γάμους» των ομοφυλόφιλων γυναικών σε τρεις κατηγορίες. Μετά συγκρίνει την κάθε μια με μια αντίστοιχη της δικής μας τυπολογίας των ετεροφυλόφιλων γάμων.

Η κατηγορία «**traditional-complementary**» της Tanner για τα ζευγάρια ομοφυλόφιλων γυναικών αντιστοιχεί στη δική μας «αρχηγική» δηλαδή, γάμος στον οποίο ο ένας σύντροφος είναι ο κυρίαρχος, αυτός που εργάζεται ενώ ο δεύτερος είναι ο εξαρτημένος, που παραμένει στο σπίτι. Στον καταμερισμό εργασιών ακολουθούνται οι παραδοσιακοί / συμβατικοί ρόλοι των δύο φύλων. Το δεύτερο είδος που παρατηρήθηκε από την Tanner είναι το «**flexible nurturing-caretaking**». Μια τέτοια σχέση επιτρέπει μεγαλύτερη ευελιξία με αποτέλεσμα ο καταμερισμός των εργασιών να μην εξαρτάται από τους συμβατικούς ρόλους των δύο φύλων. Παρόλα αυτά, σε αυτού του είδους τη σχέση, η μια από τις συντρόφους έχει την τάση να φροντίζει για τις όποιες υποθέσεις, να κερδίζει περισσότερα χρήματα και να ανταποκρίνεται επίσης στις μεγαλύτερες

συναισθηματικές ανάγκες της συντρόφου (η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις ίσως είναι φοιτήτρια). «Η σύντροφος αυτή συνήθως παραδέχεται ότι απολαμβάνει το συναίσθημα του να έχει κάποια εξαρτημένη από αυτή και ότι της αρέσει το «αίσθημα μητρότητας» που η κατάσταση της βγάζει» γράφει η **Tanner**. Στην περίπτωση που και οι δύο σύντροφοι εργάζονται, αλλά τα εισοδήματά τους είναι άνισα, η διαφορά δύναμης που προκύπτει είναι συγκρίσιμη με την κατάσταση του δικού μας τύπου γάμου, όπου ο ένας σύντροφος αμείβεται περισσότερο σε σύγκριση με τον άλλο. Η τελευταία κατηγορία που περιγράφει η **Tanner** είναι ο «**negotiated-egalitarian**» τύπος των λεσβιακών δεσμών, τον οποίο συγκρίνει με το δικό μας ισότιμο μοντέλο. Η εναλλαγή των ρόλων, η ισότιμη συμμετοχή στις αποφάσεις και η αμοιβαία εξάρτηση και συναλλαγή χαρακτηρίζουν τέτοιου είδους σχέσεις. Οι ρόλοι διαπραγματεύονται και ξανά (ανά) διαπραγματεύονται καθώς εμφανίζονται αλλαγές προσωπικές και αλλαγές καταστάσεων· δεν αναθέτονται τυχαία με βάση τα στερεότυπα μοτίβα των ρόλων των φύλων ή με βάση οτιδήποτε άλλο (**Donna Tanner, 1978**).

Οι **Bell** και **Weinberg** βρήκαν από τις έρευνές τους ότι μπορούσαν να εντάξουν τους ομοφυλόφιλους σε πέντε κατηγορίες: Πρώτη «κλειστά ζευγάρια», άτομα που ζουν σε μονογαμικές ομοφυλοφιλικές σχέσεις παρόμοιες με τους ετεροφυλοφιλικούς γάμους, δεύτερη «ανοικτά ζευγάρια», άτομα που ζουν με συντρόφους του ίδιου φύλου αλλά ψάχνουν επίσης σεξουαλική και συναισθηματική ικανοποίηση και έξω από τη σχέση, τρίτη «λειτουργικοί», μια ομάδα που οι **Bell** και **Weinberg** συγκρίνουν με τους «φανατικούς εργένηδες» στους αντίστοιχους ετεροφυλόφιλους, τέταρτη «προβληματικοί», «προβληματισμένοι άνθρωποι των οποίων η ζωή τους δίνει ελάχιστη ευχαρίστηση» και τέλος πέμπτη μια ομάδα που οι ερευνητές αποκαλούν «άτομα χωρίς σεξουαλική προσωπικότητα», που καθορίζονται εδώ ως απομονωμένα, αποκλεισμένα άτομα που «το ποιο έντονο χαρακτηριστικό τους... είναι η έλλειψη σχέσεων με άλλα άτομα». Πολλοί άνθρωποι έχουν στο μυαλό τους την ιδέα ότι τα ομοφυλοφιλικά ζευγάρια πατρνάρουν τη ζωή τους με βάση τον παραδοσιακό ετεροφυλοφιλικό γάμο, με το ένα μέλος να παίζει το ρόλο

του «συζύγου» και το δεύτερο το ρόλο της «συζύγου» σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής, από τον τρόπο που δημιουργήθηκε η σχέση, τον καταμερισμό εργασιών του σπιτιού μέχρι τις σεξουαλικές τεχνικές που ακολουθεί ο καθένας. Κάποια βάση για τέτοια στερεότυπα υπήρχε στο παρελθόν και συνέχισε να υπάρχει στο παρόν σε μικρότερο βαθμό όμως. Οι **Bell** και **Weinberg** βρήκαν μόνο περιορισμένες αποδείξεις τέτοιων στερεότυπων ρόλων στη μελέτη τους στο Σαν Φρανσίσκο. Όταν οι ομοφυλόφιλοι άνδρες και γυναίκες ρωτήθηκαν αν στις σχέσεις τους οι ίδιοι ή οι σύντροφοί τους έπαιζαν το ρόλο της γυναίκας ή του άνδρα στο σπίτι, μόνο λίγοι και από τα δύο φύλα ανέφεραν τέτοιου είδους καθορισμό (**Bell** και **Weinberg, 1978**).

Οι **Blumstein** και **Schwartz**, ανακάλυψαν ότι τα ζευγάρια τόσο των ομοφυλόφιλων ανδρών όσο και των ομοφυλόφιλων γυναικών δίνουν έμφαση στο δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των εργασιών του σπιτιού. Ταυτόχρονα όμως, όπως και στα ετεροφυλοφιλικά ζευγάρια, το άτομο που διαθέτει λιγότερο χρόνο για εξωτερικές δραστηριότητες πρέπει να αναλαμβάνει μεγαλύτερο μέρος των οικιακών εργασιών. Το γεγονός αυτό αληθεύει ιδιαίτερα στα ζευγάρια ανδρών. Οι γυναίκες αντίστοιχα φρόντισαν σκληρά ώστε να μοιραστούν τα καθήκοντα και στην πραγματικότητα βρέθηκαν να κάνουν γενικότερα λιγότερες δουλειές από τους άνδρες. Σύμφωνα με τους **Blumstein** και **Schwartz**, «αυτό ίσως συμβαίνει επειδή ορισμένοι από αυτούς απορρίπτουν ένα ρόλο ο οποίος είναι συμβολικός της χαμηλής θέσης της γυναίκας» (**Blumstein** και **Schwartz, 1983**).

Λαϊκές πεποιθήσεις σχετικά με μια απλή διχοτόμηση του «ενεργού» και «παθητικού» συντρόφου στα σεξουαλικά θέματα τέτοιων σχέσεων επίσης δεν υποστηρίζονται από τις αποδείξεις. Τα στοιχεία των **Bell** και **Weinberg** έδειξαν ότι οι ομοφυλόφιλοι άνδρες και γυναίκες εξίσου «είναι πιθανό να έχουν την τάση να υιοθετούν διαφορετικούς τρόπους σεξουαλικής επαφής με τους συντρόφους τους και ότι μια αυστηρή προσκόλληση σε ένα συγκεκριμένο σεξουαλικό ρόλο δεν είναι αρκετά συνηθισμένη» (**Bell** και **Weinberg, 1978**). Οι ερευνητές **William Masters** και **Virginia Johnson** μιλούν για τη σεξουαλική επαφή του στυλ «η σειρά μου-η σειρά σου», χαρακτηριστική των ομοφυλοφιλικών σχέσεων, με τον

κάθε σύντροφο να παίρνει διαφορετικό ρόλο κάθε φορά, πότε έχοντας την πρωτοβουλία και πότε όχι, πότε δίνοντας και πότε λαμβάνοντας (δότης-δέκτης) (**William Masters και Virginia Johnson, 1979**).

Ένας λόγος, για τον οποίο οι ρόλοι υπήρχαν σε μεγαλύτερο βαθμό στο παρελθόν, εξηγείται από μια γυναίκα η οποία θυμάται τη δεκαετία του '50 όπου πολλές γυναίκες ομοφυλόφιλες, ιδιαίτερα σε μικρές πόλεις και αγροτικές περιοχές, «δεν είχαν άλλα παραδείγματα να ακολουθήσουν και για το λόγο αυτό όταν συνειδητοποιούσαν την έλξη τους για άλλες γυναίκες πραγματικά σκέφτονταν ότι πρέπει να φέρονται σαν άνδρες». Ολοκληρώνει λέγοντας ότι «πρέπει να συναντήσεις και άλλες ομοφυλόφιλες γυναίκες και να ζήσεις στην κοινότητά τους που σε διδάσκει ότι δεν χρειάζεται να φέρεσαι σαν άνδρας για να αγαπήσεις μια άλλη γυναίκα» (**Barbara Ponse, 1978**). Μια άλλη μελέτη δείχνει ότι η ανδρογένεια στις σχέσεις των γκέι ζευγαριών συμβάλλει στη μεγαλύτερη ικανοποίηση επειδή και οι δύο σύντροφοι επιδεικνύουν τόσο οργανικά όσο και εκφραστικά γνωρίσματα μέσα στα πλαίσια της σχέσης (**Ickes και άλλοι., 1979**).

Πολλοί ομοφυλόφιλοι, άνδρες και γυναίκες, ζουν σήμερα μαζί ως ζευγάρια και ορισμένοι έχουν τυπικά «παντρευτεί», έστω και αν οι σχετικές τελετές είναι νομικά ανυπόστατες. Η στάση που επικρατούσε κατά της ομοφυλοφιλίας, συνοδεύτηκε από μια αυξανόμενη τάση των δικαστηρίων να αναγνωρίζουν την επιμέλεια τέκνου σε μητέρες που ζουν σε ομοφυλοφιλική σχέση (**Anthony Giddens, 2002**).

Η Μουσούρου στο βιβλίο της «Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας» αναφέρει ότι «τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια αποτελούν πλήρη άρνηση της βάσης του γάμου και της οικογένειας». Το σχήμα «είναι παρεκκλίνον γιατί δεν εναρμονίζεται με το λόγο των ψυχολογικών και φυσιολογικών διαφορών μεταξύ ανδρών και γυναικών». «Περιλαμβάνει προβλήματα κοινωνικής ένταξης αλλά και ψυχολογικής ανάπτυξης των παιδιών από τα οποία λείπει το πρότυπο ενήλικα του ενός φύλου». Ανεξάρτητα με το βαθμό κοινωνικής παραδοχής του, ο «γάμος» μεταξύ ενηλίκων του ίδιου φύλου συνήθως «αντικατοπτρίζει τον συμβατό ετεροφυλόφιλο γάμο» (Λ. Μ. Μουσούρου, 2000).

Ως τώρα οι ομοφυλόφιλοι ζητούσαν μόνο την υιοθεσία παιδιών. Τώρα με τις γνωστές εξελιγμένες μεθόδους της Γενετικής, ζητούν να αποκτήσουν δικά τους παιδιά (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος, 1992, 3^η έκδοση).

Μάλιστα, τα τελευταία χρόνια, ορισμένες ομοφυλόφιλες γυναίκες οι οποίες δεν έχουν γεννήσει ποτέ παιδιά έχουν ακολουθήσει τη στρατηγική «**Murphy Brown**» με την οποία αποκτούν παιδιά χωρίς άνδρες. Ανάμεσα στους ετεροφυλόφιλους, η στρατηγική αυτή συνήθως υπονοεί επαφή με το παιδί αλλά, ο βιολογικός πατέρας δεν αναμένεται ή δεν επιθυμείται να είναι αντίστοιχα και ο κοινωνικός του. Παρόλα αυτά, λέει η **Lillian Faderman**, αντί της επαφής, οι μέλλουσες ομοφυλόφιλες μητέρες προτιμούν να μένουν έγκυος με τη μέθοδο της τεχνητής γονιμοποίησης. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες και γυναίκες που επιθυμούν να γίνουν ανάδοχοι γονείς ή να υιοθετήσουν παιδί συχνά εμποδίζονται από τους νόμους της πολιτείας που τους απαγορεύουν να προβούν σε οποιαδήποτε από τις δυο ενέργειες (**Lillian Faderman, 1991**). Η **Kirkpatrick** αναφέρει ότι όταν ο Τύπος της Βοστώνης ανακάλυψε ότι ένα ομοφυλόφιλο ζευγάρι είχε εγκριθεί το **1985** να γίνει ανάδοχο, η κατακραυγή που προκλήθηκε ανάγκασε την πολιτεία να υποχωρήσει. Η τελευταία τότε υιοθέτησε μια καινούρια πολιτική σύμφωνα με την οποία τα θετά παιδιά θα δίνονταν μόνο σε «φυσιολογικές» ή «παραδοσιακές», σε ετερόφυλες δηλαδή, οικογένειες. Η Φλόριντα είναι μια από τις πολιτείες που ανοιχτά απαγορεύει τους ομοφυλόφιλους να υιοθετήσουν παιδί. Το **1992**, το αίτημα ενός ομοφυλόφιλου ζευγαριού να υιοθετήσει παιδί απορρίφθηκε με την αιτιολογία ότι «το παιδί θα στερούνταν το μοντέλο του αντίθετου φύλου» (**Kirkpatrick Martha, 1990**). Σύμφωνα με τον **Dr. Michael E. Lamb**, ψυχολόγο και επικεφαλή κυβερνητικό ερευνητή: «Οποιαδήποτε απόδειξη υπάρχει, υποδεικνύει ότι δεν υφίστανται καθόλου αναπτυξιακές ή συναισθηματικές ελλείψεις στα παιδιά που μεγαλώνουν ομοφυλόφιλοι γονείς... Τα παιδιά αυτά φαίνονται να είναι εντάξει» (**Michael E. Lamb, 1984**).

Για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες τα πράγματα είναι σχετικά εύκολα. Για τους «γκέι» όμως η υπόθεση είναι περίπλοκη, καθώς μένει η επιλογή

της υιοθεσίας ή της πολυέξοδης (χρηματικά και συναισθηματικά) κυοφορίας μιας γυναίκας που θα συμφωνήσει να εγκαταλείψει το παιδί μετά τη γέννηση του. Με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, τα παιδιά αυτά είναι γεγονός, και ένας μικρός αριθμός τους έχει θέσει τα σεξουαλικά του όρια. Το δείγμα είναι περιορισμένο, όμως το **1996**, η έρευνα της Σαρλότ Πάτερσον, καθηγήτρια ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο της Βιρτζίνια, υποστηρίζει ότι τα παιδιά αυτά δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες διαφορές σε σύγκριση με τα τέκνα ετεροφυλόφιλων ζευγαριών. Διαθέτουν τις ίδιες κοινωνικές ικανότητες, εκφράζοντας τα ίδια προβλήματα συμπεριφοράς και επιλέγουν παιχνίδια συμβατικά, βάσει του φύλου τους. Και το κυριότερο από όλα: παρουσιάζουν το ίδιο, αν όχι χαμηλότερο, ποσοστό ομοφυλόφιλων συγκριτικά με τα παιδιά που μεγάλωσαν σε πιο συμβατικές, ετεροφυλόφιλες οικογένειες. Όσο τα χρόνια περνούν, το δείγμα θα είναι μεγαλύτερο και τα αποτελέσματα πιο αντιπροσωπευτικά (Περιοδικό **IDEAL Image, 2005**).

Το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να αποκτήσει απογόνους είναι σημαντικότερο από το δικαίωμα του παιδιού να έχει έναν πατέρα και μια μητέρα και όχι δύο «πατέρες» ή δυο «μητέρες»; Στο θέμα της υιοθεσίας παιδιών από ζευγάρια ομοφυλόφιλων, δεν υπάρχει περιπλοκή βιολογική. Η κοινωνία μας άλλωστε είναι γεμάτη από μονογονεϊκές οικογένειες, οι οποίες δεν είναι απαγορευμένες. Από τη στιγμή που περάσουν τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού, όπου η ταύτιση εξασφαλίζεται κυρίως μέσα από τη σχέση με τη μητέρα, δεν έχουμε κανένα σοβαρό λόγο να σκεφτόμαστε ότι ο πατέρας είναι πάντα στοιχείο εξουσίας. Πρέπει να παραδεχτούμε ότι και οι δύο γονείς είναι συγχρόνως παράγοντες εξουσίας και ταύτισης (<http://archive.enet.gr>, 2001).

Οι περισσότεροι πολίτες βλέπουν εμφανή την αυξανόμενη τάση δημιουργίας εναλλακτικών σχημάτων οικογένειας ως επιλογή τρόπου ζωής (παρόμοια με άλλες επιλογές ατόμων όπως το διαζύγιο, το να μεγαλώνεις ένα παιδί μόνος/η σου, μεικτές οικογένειες, η μη απόκτηση παιδιών κτλ) η οποία καταστρέφει το θεσμό της Οικογένειας (**Letha Dawson, John Scanzoni, 1988**).

4.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΙΣ - ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟΙ ΓΟΝΕΙΣ

Πολλοί ετεροφυλόφιλοι θεωρούν το συνδυασμό των όρων «ομοφυλόφιλος» και «γονέας» απεχθή, ακόμα και επικίνδυνο για τα παιδιά. Η **Martha Kirkpatrick** ισχυρίζεται ότι «Η ομοφυλοφιλία έχει προ πολλού θεωρηθεί αντιθετική στην ανατροφή ενός παιδιού». Η πεποίθηση αυτή είναι πράγματι ειρωνική επειδή στο παρελθόν, ουσιαστικά όλοι οι ενήλικες που φρόντιζαν παιδιά (π.χ. δάσκαλοι, γκουβερνάντες, ανύπαντρες θείες και θείοι, διευθυντές σχολείων) δεν είχαν ποτέ παντρευτεί και πολλοί από αυτούς «ίσως ήταν ομοφυλόφιλοι, τουλάχιστον νοερά και όχι στην πραγματικότητα». Παρ' όλους τους πολιτιστικά αντιληπτούς φόβους για τα παιδιά των ομοφυλόφιλων, διαθέσιμες αποδείξεις δείχνουν ένα απλό, θα λέγαμε, συμπέρασμα: οι ετεροφυλόφιλοι και ομοφυλόφιλοι γονείς συμπεριφέρονται στα παιδιά τους με ένα «εκπληκτικά παρόμοιο» τρόπο: Καμία κατηγορία ενηλίκων δεν είναι καλύτερη (ποιο υπεύθυνη) ή χειρότερη από την άλλη.

Οι αποδείξεις της μελέτης καταλήγουν και σε ένα δεύτερο απλό συμπέρασμα: Τα παιδιά των ομοφυλόφιλων γονέων δεν είναι ούτε εξυπνότερα ούτε πιο δυστυχημένα από αυτά των ετεροφυλόφιλων. Ένα «έντονο χαρακτηριστικό» είναι το γεγονός ότι και οι δυο ομάδες παιδιών μοιάζουν κατά πολύ, και δεν υπάρχουν αποδείξεις για «παθολογική» συμπεριφορά ανάμεσα στα παιδιά των ομοφυλόφιλων γονέων. Με λίγα λόγια, το γεγονός ότι ένας γονέας είναι ομοφυλόφιλος ή όχι δεν έχει τόση σημασία για την κατάσταση του παιδιού όσο έχουν, ας πούμε, η μόρφωση και το εισόδημα του, και το πόσο ο συγκεκριμένος γονέας φροντίζει το παιδί του και προσπαθεί να του αναπτύξει το αίσθημα της αυτονομίας. Ομοίως, κάποια υπεύθυνα άτομα που είναι ομοφυλόφιλα αποκρύπτουν το γεγονός αυτό έτσι ώστε να καταφέρουν να γίνουν ανάδοχοι ή θετοί γονείς. Επιπρόσθετα, μια ορισμένη μερίδα ανύπαντρων ή χωρισμένων γονέων που ζουν με τα βιολογικά τους παιδιά αποκρύπτουν την ομοφυλοφιλία τους εφόσον φοβούνται μη χάσουν την κηδεμονία τους. Τέλος, οι ερευνητές

εκτιμούν ότι υπάρχει ένας ουσιώδης αριθμός παντρεμένων ενηλίκων οι οποίοι, παρόλο που είναι ομοφυλόφιλοι ή αμφιφυλόφιλοι, συνεχίζουν να ζουν με τους/τις συζύγους τους και τα βιολογικά τους παιδιά μέχρι αυτά να μεγαλώσουν. Οι ερευνητές ονομάζουν όλα τα παραπάνω, και μια σειρά συγκρίσιμων καταστάσεων, σαν «αθέατα» ομοφυλόφιλα νοικοκυριά» (**Kirkpatrick Martha, 1990**).

Πολλοί υποστηρίζουν ότι τα παιδιά για να αναπτυχθούν σωστά και υγιή χρειάζονται μια γυναίκα και έναν άνδρα στο περιβάλλον τους, για να βρουν το δικό τους ρόλο αναφορικά με το φύλο τους. Είναι όμως αναγκαίο αυτοί οι άνδρες και οι γυναίκες να είναι ετερόφυλοι; Ένας ομοφυλόφιλος δάσκαλος ή ένας ομοφυλόφιλος πατέρας κατά την κοινή γνώμη είναι αδύνατον να διαπαιδαγωγήσουν παιδιά. Στα μάτια πολλών ανθρώπων οι ομοφυλόφιλοι δεν είναι «σωστοί» άνδρες. Τι θα τους εμπόδιζε όμως να γίνουν καλοί πατέρες; (Αννέ - Λόρε Φον Κάνιτς, **1981**).

Πριν από μια δεκαετία, ο αριθμός των παιδιών στις ΗΠΑ που έχουν έναν ομοφυλόφιλο γονιό έφτανε στα **14** εκατομμύρια. Στην πλειονότητά τους πρόκειται για περιπτώσεις ομοφυλόφιλων που παντρεύτηκαν ως ετεροφυλόφιλοι, απέκτησαν παιδιά και στη συνέχεια αποκάλυψαν τη σεξουαλική τους ταυτότητα. Έχουμε ακούσει ιστορίες για το σοκ που παθαίνουν οι γονείς όταν μαθαίνουν ότι ο γιος τους είναι ομοφυλόφιλος ή η κόρη τους λεσβία. Φανταστείτε τι συμβαίνει στα παιδιά που μαθαίνουν κάτι αντίστοιχο για τους γονείς. Έρευνα του **1989** υποστηρίζει ότι παιδιά με έναν ομοφυλόφιλο γονιό περνούν μεγαλύτερο τραύμα από το διαζύγιο παρά από την αποκάλυψη της σεξουαλικής προτίμησης. Έρευνα του **1985** πρεσβεύει ότι τα παιδιά που μεγαλώνουν σε οικογένειες ομοφυλόφιλων τείνουν να είναι πιο ανοιχτόμυαλα. Έρευνα του **1981** καταλήγει ότι οι κόρες λεσβιών έχουν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, ενώ οι γιοι είναι πιο τρυφεροί και λιγότερο επιθετικοί (**Περιοδικό IDEAL IMAGE, 2005**).

Πώς είναι δυνατόν όμως να συμβαδίζει η ομοφυλοφιλία με τη συζυγική ζωή και την πατρότητα; Οι άνθρωποι αυτοί παντρεύτηκαν με καλή πίστη, αγνοώντας τις ομοφυλοφιλικές τους τάσεις. Οι περισσότεροι ανακάλυψαν την ομοφυλοφιλία μετά το γάμο και την πατρότητα. Ο **David Leavitt** έχει περιγράψει το Γολγοθά ενός οικογενειάρχη που δεν μπόρεσε

να ομολογήσει την ομοφυλοφιλία του στη γυναίκα του και το γιο του, παρά μόνο ύστερα από 27 χρόνια γάμου, τρομοκρατημένος από την ιδέα ότι θα τους πληγώσει. Η διπλή ζωή, τα ψέματα, ο φόβος της αποκάλυψης, συνθέτουν την καθημερινή ζωή αυτών των ανθρώπων, που συνταράζονται τον σιγματισμό και το βλέμμα των παιδιών τους. Όσοι αποφασίζουν να αποκαλυφθούν, καταλήγουν στο διαζύγιο και σε μια δύσκολη νομική και κοινωνική κατάσταση. Γίνονται θύματα απόρριψης από τους ομοφυλόφιλους και τους ετεροφυλόφιλους που τους κατηγορούν ότι παντρεύτηκαν για να κρυφτούν. Οι ομοφυλόφιλοι πατέρες βρίσκονται απομονωμένοι, στερημένοι από την επιμέλεια των παιδιών τους. Και το χειρότερο βέβαια είναι η στιγμή που πρέπει να αποκαλύψουν τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό με κίνδυνο να τα πληγώσουν, να χάσουν την αγάπη τους και την εκτίμησή τους. Ορισμένα μυθεύματα είναι ότι οι ομοφυλόφιλοι πατέρες είναι άρρωστοι και μπορεί να μεταδώσουν την «αρρώστιά» τους, στα παιδιά τους. Δεν υπάρχει όμως καμιά ένδειξη πως τα παιδιά των ομοφυλόφιλων έχουν μεγαλύτερη τάση προς την ομοφυλοφιλία απ' ό,τι τα άλλα παιδιά. Όπως δήλωσε με χιούμορ ένας τέτοιος πατέρας: «οι ετεροφυλόφιλοι γονείς μου δεν κατάφεραν να με κάνουν ετεροφυλόφιλο. Δεν υπάρχει, λοιπόν, κανένας λόγος να πιστέψουμε πως εγώ θα καταφέρω να πετύχω το αντίθετο, ακόμα και αν το ήθελα». Άλλο μύθευμα που δύσκολα γίνεται πιστευτό: ο γκέι είναι ένας σεξομανής, και ο ομοφυλόφιλος πατέρας μπορεί να επιτεθεί στα παιδιά του, ή να επιτρέψει κάτι τέτοιο στους φίλους του. Όλες αυτές οι έρευνες δείχνουν ότι ο ετεροφυλόφιλος γίνεται ένοχος τέτοιων αξιόποινων πράξεων πολύ συχνότερα από τους ομοφυλόφιλους. Σύμφωνα μάλιστα, με επίσημες στατιστικές της Αμερικανικής αστυνομίας το 90% της σεξουαλικής κακοποίησης οφείλεται σε ετεροφυλόφιλους. Οι αιμομικτικές συμπεριφορές ή οι απόπειρες βιασμού είναι σπανιότητες ή μάλλον ανύπαρκτες στους ομοφυλόφιλους πατέρες. Ωστόσο στα αμερικανικά δικαστήρια είναι μια από τις συχνότερα προβαλλόμενες αιτίες για να τους αρνούνται την επιμέλεια των παιδιών (**Elizabeth Badinter, 1994**).

Ο Miller σε έρευνα του ανέφερε, ότι οι άνδρες ήταν ιδιαίτερα πιθανό να θεωρήσουν τον πατρικό τους ρόλο ως κεντρικό στη ζωή τους.

Κάποιος ανέφερε ότι ο γάμος του ήταν απαίσιος αλλά ότι τα παιδιά του ήταν «η παρηγοριά του». Κάποιος άλλος είπε στον ερευνητή: «τα παιδιά μου είναι οι μοναδικοί άνθρωποι που αγάπησα... Χρειάζομαι τα παιδιά μου, αυτά με κρατάνε· για να συνεχίσω». Ένας ομοφυλόφιλος σύζυγος ανέφερε ότι τα παιδιά του ήταν ο λόγος για τον οποίο παρέμενε σε ένα γάμο που δεν του έδινε καμία ικανοποίηση. Κάθε χρόνο, σκεφτόταν το διαζύγιο αλλά αποφάσιζε να περιμένει μέχρι να μεγαλώσουν τα παιδιά. «Τώρα που είναι στο πανεπιστήμιο, δεν μπορώ να φύγω γιατί είναι οι κριτές μου», είπε. «Δεν θα με συγχωρούσαν ποτέ που το έκανα αυτό στη μητέρα τους όλα αυτά τα χρόνια». Στο πολύ μεγαλύτερο δείγμα των **Bell** και **Weinberg**, των λευκών ομοφυλόφιλων ανδρών και γυναικών που υπήρξαν παντρεμένοι με άτομο του άλλου φύλου, το **50%** ανέφερε ότι έχει παιδιά. Το ίδιο ίσχυε και για μια μεγαλύτερη μερίδα μαύρων ομοφυλόφιλων – το **71%** των ανδρών και το **73%** των γυναικών. Ο μικρός αριθμός των ομοφυλόφιλων γονέων που είπαν ότι είχαν παιδιά ηλικίας **12** χρονών ή μεγαλύτερα και που ήξεραν ότι ήταν ομοφυλόφιλοι δήλωναν ότι η σχέση τους με τα παιδιά δεν χάλασε εξαιτίας της επίγνωσης αυτών (**Miller Brian, 1979**).

Οι μελέτες δείχνουν ότι ορισμένες γυναίκες παντρεύονται με σκοπό να εξασφαλίσουν μια άνετη ζωή ή από φόβο ανεπάρκειας του ανδρικού ρόλου-μοντέλου. Κάποιοι ομοφυλόφιλοι πάλι παντρεύονται ετεροφυλόφιλους για κοινωνική αποδοχή και σεβασμό. Η μεγάλη έρευνα των **Alan Bell** και **Martin Weinberg** πάνω στους ομοφυλόφιλους ανέφερε ότι **20%** των ανδρών και **30%** των γυναικών είχαν προηγουμένως παντρευτεί. Επίσης, διαθέσιμη μελέτη δείχνει ότι πολύ συχνά οι ομοφυλόφιλοι παντρεύονται επειδή δε συνειδητοποιούν πλήρως την ομοφυλοφιλία τους, δεν την έχουν ακόμα αποδεχθεί και /ή δεν είναι πρόθυμοι να το κάνουν (**Alan Bell και Martin Weinberg, 1978**).

Η κοινωνιολόγος **Mildred Pagelow** αναφέρει ότι η έρευνα της πάνω στις ομοφυλόφιλες μητέρες δείχνει ότι ίσως θα ήταν ευκολότερο για αυτές τις γυναίκες να το γνωστοποιήσουν στα παιδιά τους παρά σε άλλους συγγενείς, ιδιαίτερα στα κοντινά μέλη της οικογενείας. Η ίδια γράφει: «Φαίνεται πως η πλειοψηφία των ομοφυλόφιλων μητέρων προτιμά να είναι

ειλικρινής με τα παιδιά τους, ιδιαίτερα όταν μοιράζονται το σπίτι με τις συντρόφους τους· συχνά όμως δυσανασχετούν με τους δικούς τους γονείς. Οι περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνουν καταπίεση της στοργικής συμπεριφοράς, λίγη ή καμία σωματική επαφή κατά τη διάρκεια της παρουσίας των γονέων, και συχνά αναδιοργάνωση των ρούχων και των επίπλων του μπάνιου (**Mildred Pagelow, 1976**).

Μελέτες σε ομοφυλόφιλες μητέρες τις έχουν παρουσιάσει ως άτομα που παίρνουν στα σοβαρά τη μητρότητα, ως ένα κεντρικό οργανωτικό παράγοντα της ζωής τους και άτομα που αντιμετωπίζουν λίγο – πολύ τις ίδιες ανησυχίες και προκλήσεις με αυτές των ετερόφυλων μητέρων σε καταστάσεις όπου η μητέρα μεγαλώνει το παιδί μόνη της ή σε μια μεικτή οικογένεια (**Lewin και Lyons, 1982· Hotvedt και Mandel, 1982**). «Επειδή το να είσαι μητέρα είναι γεγονός τόσο σημαντικό» είπε μια γυναίκα, «έχω περισσότερα κοινά με όλες τις μητέρες παρά με όλες τις ομοφυλόφιλες γυναίκες» (**Lewin και Lyons, 1982**).

Πολλοί ομοφυλόφιλοι πατέρες επίσης έχουν μερική ή πλήρη κηδεμονία των παιδιών τους ή μοιράζονται ένα σπίτι με έναν άνδρα σύντροφο και τα παιδιά του, δημιουργώντας έτσι ένα περιβάλλον κατά κάποιο τρόπο μιας θετής οικογένειας (**Weiss, 1984**).

Αυτοί που δεν επιλέγουν να αποκαλύψουν την ομοφυλοφιλία τους στα παιδιά τους αναφέρουν ότι αυτή τους η απόφαση τους δημιουργεί άγχος και εμποδίζει την οικειότητα στη σχέση τους με τα παιδιά. Φοβούνται όμως επίσης ότι η αποκάλυψη θα έχει ως αποτέλεσμα την επώδυνη απόρριψη ή την πιθανή θυματοποίηση της πρώην συζύγου. Στις λεπτομερέστετες συνεντεύξεις με δεκαοκτώ ομοφυλόφιλους πατέρες, ο **Frederick Bozett** ανακάλυψε ότι οι μεγαλύτεροι παράγοντες για την γνωστοποίηση της ομοφυλοφιλίας τους στα παιδιά τους ήταν, είτε η ανάγκη να τους εξηγήσουν γιατί οι γονείς τους είχαν αποφασίσει να πάρουν διαζύγιο, είτε διαφορετικά η ανάπτυξη μιας αφοσιωμένης σχέσης ανάμεσα στον πατέρα και σε έναν άλλο άνδρα. «Με τον τρόπο αυτό», εξηγεί ο **Bozett**, «η αποκάλυψη της ομοφυλοφιλικής ταυτότητας γίνεται μέρος ενός μεγαλύτερου θέματος και δεν καθιστά την ίδια ως ζήτημα». Ο **Bozett** δίνει έμφαση στο γεγονός ότι «οι περισσότεροι γκέι πατέρες δεν

αποκαλύπτουν την ταυτότητα τους με αρχικό σκοπό να εξηγήσουν το σεξουαλικό τους προσανατολισμό. Αποκαλύπτεται στα παιδιά του (και στους άλλους) κυρίως για να τους εξηγήσει τον κοινωνικό και προσωπικό του κόσμο». Ενεργώντας με αυτόν τον τρόπο, είναι σε θέση να μοιραστεί τα πιο προσωπικά του συναισθήματα ολοκληρωτικά και δεν χρειάζεται πλέον να αποφεύγει την επικοινωνία με τα πρόσωπα που είναι πιο κοντά σε αυτόν (**Bozett Frederick, 1980**).

Παρόλα αυτά, οι **G. Dorsey Green** και **Frederick Bozett** ταυτίζουν άτομα που θεωρούν τους εαυτούς τους ομοφυλόφιλους (ή τουλάχιστον το υποπτεύονται) αλλά ενεργούν ως ετεροφυλόφιλοι επειδή θέλουν την αποδοχή και το σεβασμό για το γεγονός ότι ενεργούν κατά αυτόν τον τρόπο. Για παράδειγμα οι **Green** και **Bozett** δείχνουν ότι ένας αριθμός ομοφυλόφιλων παντρεύεται, και κάποιοι παραμένουν παντρεμένοι, για λόγους σεβασμού. Ο γάμος τους προστατεύει από την υποψία και την απόρριψη- το στίγμα - που τους ακολουθεί όταν χαρακτηρίζονται ομοφυλόφιλοι. Ορισμένοι λένε: «Αυτός (ή αυτή) δεν μπορεί να είναι ομοφυλόφιλος/ η -αυτός (ή αυτή) είναι παντρεμένος /η!» Η, «απλά συζούν». Μερικές φορές τα παντρεμένα άτομα που είναι ομοφυλόφιλα φθάνουν στο σημείο όπου δεν επιθυμούν πλέον να εμπλέκονται σε μια ετεροφυλοφιλική σχέση όπως ο γάμος. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα το χωρισμό και το διαζύγιο. Η ομοιότητα φαίνεται επίσης όταν πρόκειται για τους γονείς. Οι περισσότεροι ομοφυλόφιλοι γονείς γίνονται βιολογικοί γονείς από προηγούμενους ετεροφυλοφιλικούς γάμους. Κάποιοι ομοφυλόφιλοι γίνονται κοινωνικοί γονείς αφού γίνονται ερωτικοί σύντροφοι κάποιων που έχουν παιδιά, ενώ συχνά συζούν με αυτούς. Προς το παρόν δεν υπάρχει ακριβής αριθμός τέτοιων γονέων. Παρόλα αυτά, με βάση τους συνηθισμένους υπολογισμούς ότι το **10%** του ανδρικού πληθυσμού είναι γκέι και το **6%-7%** του αντίστοιχου γυναικείου είναι λεσβίες. Οι **Green** και **Bozett** υπολογίζουν ότι ο αριθμός των ομοφυλόφιλων πατεράδων στις Ηνωμένες Πολιτείες είναι πάνω από **2** εκατομμύρια και ο αριθμός των ομοφυλόφιλων μητέρων ανάμεσα σε **1.5** και **3.3** εκατομμύρια. Και παρ' όλες τις πολιτισμικές πεποιθήσεις ότι οι ομοφυλόφιλοι διαφθείρουν τα παιδιά, δεν υπάρχουν επαρκείς αποδείξεις

ότι οι ομοφυλόφιλοι γονείς είναι χειρότεροι ή καλύτεροι από τους φυσιολογικούς γονείς. Είτε ομοφυλόφιλοι είτε όχι, οι γονείς σε οποιαδήποτε σύγχρονη κοινωνία αντιμετωπίζουν παρόμοιες μάχες και ευκαιρίες για τα παιδιά τους (**G. Dorsey Green** και **Frederick Bozett, 1991**).

Αλήθεια όμως θέλουν οι ομοφυλόφιλοι γονείς να γίνουν τα παιδιά τους ομοφυλόφιλα; «Οι περισσότεροι ομοφυλόφιλοι γονείς επιθυμούν να γίνουν τα παιδιά τους αυτό που είναι. Οι περισσότεροι από μας συνειδητοποιούμε ότι νωρίς στη δική μας λογική τα συναισθήματα μας έχουν εδραιωθεί, και οι πιο πολλοί μπορούμε να θυμηθούμε αν έχουμε νιώσει έλξη για άτομα του ίδιου φύλου σε πολύ μικρή ηλικία – σίγουρα πριν τα δέκατά μας γενέθλια. Την ίδια στιγμή, οι περισσότεροι ομοφυλόφιλοι γονείς θα προτιμούσαν να μην βιώσουν τα παιδιά τους εκθρότητα και για το λόγο αυτό υποπτεύομαι, θα ήταν κατά μια έννοια ικανοποιημένοι αν ήταν ετεροφυλόφιλοι – όχι εξαιτίας κάποιας αποστροφής προς την ομοφυλοφιλία – αλλά απλά εξαιτίας της άσχημης μεταχείρισης που δεν θέλουν να υποστούν τα παιδιά τους. Αυτός όμως είναι ένας επικίνδυνος τρόπος σκέψης, εφόσον είναι σαν να πιστεύουμε ότι οι μαύροι θα προτιμούσαν να είναι τα παιδιά τους λευκά ή ότι οι γονείς θα προτιμούσαν να ήταν οι κόρες τους, γιοι. Είναι ένα άσχημο κομμάτι της κοινωνίας το οποίο πρέπει να αλλάξει» (**Bruce Voeller**, ομοφυλόφιλος πατέρας και διευθυντής του **National Gay Task Force**, απαντώντας στην ερώτηση για το εάν οι ομοφυλόφιλοι γονείς ανησυχούν ότι τα παιδιά τους ίσως είναι ομοφυλόφιλα).

ΜΕΡΟΣ V : ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ

18 Ιανουαρίου, 1982

«Αγαπητό Αμφί, είμαι **15** χρονών ομοφυλόφιλος και ζω στη Λάρισα. Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, νιώθω πως είμαι διαφορετικός από τους γύρω ανθρώπους, που μιλάνε για γάμο, για έρωτα, για ομορφιά. Όσο μεγάλωνα, ένιωθα να δυναμώνει μέσα μου μια έλξη για το φύλο μου, και την έλξη αυτή την εξωτερικευα κάνοντας στενή παρέα με άλλα αγόρια της ηλικίας μου. Ποτέ όμως δεν την εκδήλωσα γιατί φοβόμουν τον κατατρεγμό της πλειοψηφίας, που σε τέτοιες καταστάσεις αγρίευε, εκτόξευε απειλές και έφτυνε με περιφρόνηση. Αλήθεια τους λυπάμαι για τη στενοκεφαλιά τους. Δεν υπάρχει κανένα επιχειρήμα που να μας πείθει ποιος έρωτας είναι φυσιολογικός και ποιος όχι. Καθετί που ξεκινάει μέσα από την καρδιά και εκδηλώνεται ως αγάπη είναι πέρα για πέρα φυσιολογικό» (Ομοφυλοφιλία- Λευκωσία, **1982**).

Ανάμεσα στις παρεξηγημένες εκδηλώσεις της ανθρώπινης συμπεριφοράς συγκαταλέγεται και αυτή της ομοφυλοφιλίας: μια λέξη – φόβητρο. Οι περισσότεροι άνθρωποι, τυφλωμένοι συνήθως από τους φόβους τους για το επίμαχο αυτό θέμα, δεν μπορούν να σχηματίσουν αντικειμενική γνώμη ή δεν διαθέτουν κάποια κρίση. Περιπλέκουν την κατάσταση ακόμη περισσότερο αναζητώντας την «αιτία» του κακού. Υπεραμύνονται της ομοφυλοφιλίας ή την κατακρίνουν αμείλικτα. Λίγοι όμως αποφασίζουν να εξετάσουν το θέμα και να δουν τι συμβαίνει στις σχέσεις αυτού του είδους (Γουιλάρντ και Μάργκαρετ Μπήτσερ, **1996**).

Στο παρελθόν η στάση απέναντι στην ομοφυλοφιλία ήταν τόσο επιθετική, ώστε μόλις τα τελευταία χρόνια κατάφεραν να διαλυθούν κάποιοι από τους μύθους που συνδέονταν με το φαινόμενο. «Η ομοφυλοφιλία δεν είναι αρρώστια και δεν αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα οποιασδήποτε μορφής ψυχική διαταραχή». Μερικοί όμως εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν την ομοφυλοφιλία σαν διαστροφή και αντιδρούν βίαια απέναντι σε κάθε ρύθμιση που θα της αναγνώριζε

κανονικό χαρακτήρα. Στην Αμερική, μάλιστα έχουν δημιουργηθεί «ομάδες πίεσης» οι οποίες έχουν αποφασίσει να αλλάξουν στους ομοφυλόφιλους τρόπο ζωής, με σκοπό να παντρευτούν άτομα του αντίθετου φύλου (Anthony Giddens, 2002).

Ο λογικός άνθρωπος, δεν αποδέχεται την ομοφυλοφιλία σαν κάτι το σωστό και υγιές μέσα στην κοινωνία, αλλά το αντιμετωπίζει σαν κάτι το εξωφρενικό. Ένας ομοφυλόφιλος λέει χαρακτηριστικά : «Η ομοφυλοφιλία θέλει και την απαραίτητη δύναμη χαρακτήρα, για να πολεμήσει κανείς την προκατάληψη και την απομόνωση τόσο στην κοινωνία, όσο και στο μικρό εκπρόσωπό της που είναι η οικογένεια». Ο ομοφυλόφιλος είναι στο περιθώριο, είναι ο δακτυλοδεικτούμενος. Το να είναι κάποιος ομοφυλόφιλος, σημαίνει να έχει διαρκώς συνείδηση ότι φέρνει πάνω του ένα στίγμα. Ένα από αυτά, είναι και οι ασθένειες που συνοδεύουν τις ομοφυλόφιλες σχέσεις, όπως το **AIDS**. Όταν πρωτοεμφανίστηκε το **AIDS** είχε ονομαστεί σαν «ασθένεια των ομοφυλόφιλων», ενώ οι ίδιοι είχαν ταχθεί στις «ομάδες υψηλού κινδύνου». Η Βρετανική εφημερίδα «Ντέιλι Τέλεγκραφ» συμβούλευε τους ομοφυλόφιλους ότι το κράτος, δεν πρόκειται να τους προστατεύσει από την αρρώστια. «Υπάρχει μόνο ένα εμβόλιο για την ανοσία από την πανούκλα των ομοφυλόφιλων : η αγνότητα!!». Αποτέλεσμα αυτών είναι, ότι πολλοί θεωρούν την ομοφυλοφιλία συνώνυμη με τη διαστροφή, τη ντροπή, τη μοναξιά. Η Μεγάλη Ιατρική Εγκυκλοπαίδεια γράφει: «Πιθανώς λόγω της ίδιας της κοινωνικής καταδίκης ή και για άλλους λόγους, στους ομοφυλόφιλους είναι πιο συχνές οι καταστάσεις, οι απόπειρες αυτοκτονίας κλπ». Ο καθηγητής της Κλινικής Ψυχολογίας και Διευθυντής του προγράμματος Εφηβικής Ψυχιατρικής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου στο βιβλίο του « Η εφηβική ηλικία», γράφει: «Οι γονείς που έχουν ένα πραγματικά ομοφυλόφιλο αγόρι ή κορίτσι, θα πρέπει πάνω από όλα, να σκεφτούν το μέλλον του. Αναντίρρητα, στην κοινωνία μας οι ομοφυλόφιλοι συναντούν μεγαλύτερες δυσκολίες στη ζωή τους από ότι οι ετεροφυλόφιλοι. Παρ' όλες τις σύγχρονες τάσεις για μεγαλύτερη εχθρότητα, περισσότερες δυσκολίες να δημιουργήσουν ικανοποιητικές διαπροσωπικές και σεξουαλικές σχέσεις, λιγότερες πιθανότητες να αποκτήσουν παιδιά και πιο

περιορισμένες ευκαιρίες για δουλειά σε πολλά επαγγέλματα...». Λοιπόν η αμαρτία οδηγεί πάντα σε αδιέξοδα (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος, 1992).

Είναι πολύ χαρακτηριστικά τα λόγια που είπε ένας ομοφυλόφιλος σε δημοσιογράφο: «Ένα είναι σίγουρο, πως από τη στιγμή που ένας άνθρωπος ανακαλύπτει την ομοφυλοφιλική του τάση, αυτόματα του έρχονται στο μυαλό όλοι οι αγώνες που πρέπει να κάνει καθημερινά. Δεν είναι εύκολο να δαμάσει κανείς ένα πάθος πολύ περισσότερο δε, όταν πρόκειται για τη διαστροφή» (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος, 1992, 3^η έκδοση).

Οι προκαταλήψεις δημιουργούνται, όταν δεν ξέρει κανείς αρκετά γι' αυτό που κρίνει. Αυτή είναι και η αιτία των προκαταλήψεων απέναντι στους ομοφυλόφιλους, που κατά κανόνα είναι αρνητικές κρίσεις. Άνθρωποι που διακατέχονται από προκαταλήψεις, έχουν σπάνια την τάση να θέλουν να απελευθερωθούν από αυτές (Αννέ - Λόρε Φον Κάνιτς, 1981). Κι Αυτή η αρνητική στάση απέναντι στην ομοφυλοφιλία έχει ψυχολογική βάση απέναντι σε μια συμπεριφορά που αποκλίνει από το γενικό κανόνα. «Η κοινωνική στάση απέναντι στην ομοφυλοφιλία καθρεφτίζει το ίδιο το άγχος». Η στάση αυτή έχει τη βάση της στο φόβο, ότι η ομοφυλοφιλία είναι μεταδοτική και ότι η προσβολή από την «αρρώστια» έχει σαν αποτέλεσμα μια κατάσταση αδυναμίας (Lowen Alexander, 1990).

Κοινωνιολογικά η ομοφυλοφιλία είναι πολυσύνθετο φαινόμενο γιατί η κοινωνική έννοια του ομοφυλόφιλου προσανατολισμού ή της ομοφυλόφιλης πράξης μπορεί να διαφέρει πολύ από μια κοινωνία ή ιστορική περίοδο σε άλλη και από ένα κοινωνικό περιβάλλον σε άλλο στην ίδια κοινωνία. Σαν κοινωνικό φαινόμενο παίρνει την ενότητά του από το γεγονός ότι συνήθως υπάρχει μια ενιαία αντίδραση στο φαινόμενο σε κάθε κοινωνία. Αυτή μπορεί να είναι θετική, αρνητική ή αδιάφορη. Πολλοί ομοφυλόφιλοι αναγκάζονται λόγω του κοινωνικού στίγματος για την ιδιότητά τους να την αποκρύπτουν. Αυτό σημαίνει ότι διαρκώς διατρέχουν κίνδυνο για την καριέρα τους, αν και, είναι σαφές ότι η κοινωνία ανέχεται τους ομοφυλόφιλους περισσότερο σε ορισμένα επαγγέλματα παρά σε άλλα. Μπορούμε να δεχτούμε ότι η ομοφυλόφιλη γυναίκα, έχει λιγότερα προβλήματα από τον άνδρα. Η φυσική έκφραση της φιλίας ανάμεσα σε

δύο γυναίκες είναι κοινωνικά αποδεκτή. Δύο γυναίκες συζούν και θεωρείται φυσιολογικό. Το αντίστοιχο στον άνδρα δημιουργεί πολλές φορές υπονοούμενα. Επιπλέον, στον τομέα της εργοδότησης, η γυναικεία ομοφυλοφιλία δεν αποτελεί αρνητικό παράγοντα. Αντίθετα, όσον αφορά την εργοδότηση του ομοφυλόφιλου άνδρα, οι δυσκολίες είναι τεράστιες. «Κάποιο άνδρας 22 χρονών, τελειόφοιτος πανεπιστημίου, αναφέρει: Φοβάμαι καν να αποταθώ για δουλειά οπουδήποτε, γιατί πιστεύω πως θα καταλάβουν ότι είμαι ομοφυλόφιλος». «Αν μαθευτεί, ομολογεί κάποιος αστυνομικός θα με σκοτώσουν εδώ που εργάζομαι». «Θέλω πολύ να ήμουν διαφορετικός, γιατί είναι το πρόβλημα της κοινωνίας, ομολογεί κάποιος άλλος», «ένιωθα και νιώθω δυστυχία γιατί δεν είμαι φυσιολογικός άνδρας, γιατί ο κόσμος δεν καταλαβαίνει τι είναι ένας ομοφυλόφιλος». Και τι είναι άραγε φυσιολογικό; Ποιος καθορίζει τα φυσιολογικά όρια στις σεξουαλικές σχέσεις; Οι έννοιες ομαλές - ανώμαλες, είναι τελείως αυθαίρετες. Εμφανίστηκαν έπειτα από ορισμένες κοινωνικές πιέσεις και επικράτησαν καθορίζοντας τις απόψεις μας στο θέμα. Εκείνο που επείγει για μας σαν κοινωνικό σύνολο είναι, να δεχτούμε, πως τόσο για τους ετεροφυλόφιλους όσο και για τους ομοφυλόφιλους, σε μια ελεύθερη κοινωνία είναι αναφαίρετο δικαίωμά τους να αποφασίζουν μόνοι τους τον τρόπο που προτιμούν να συνάψουν τις συναισθηματικές και σεξουαλικές σχέσεις. Είναι χρέος μας να βρούμε τρόπους για να ελαττώσουμε την κοινωνική αδικία που αντιμετωπίζουν οι ομοφυλόφιλοι (Ομοφυλοφιλία- Λευκωσία, 1982).

Η προκατάληψη βασίζεται σε εκείνα τα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τους ανθρώπους ή και τις καταστάσεις. Μια εφημερίδα του Σαν Φρανσίσκο δημοσίευσε γράμμα στο οποίο ένας νέος άνδρας με ακαδημαϊκή μόρφωση, προσπαθώντας να κάνει ότι καλύτερο στη μεγάλη εταιρία που δούλευε, είπε ότι δεν μπορούσε πραγματικά να περιμένει να εξελιχθεί η καριέρα του πέρα από τη χαμηλότερη βαθμίδα της μέσης διαχείρισης χωρίς να έχει παντρευτεί μια γυναίκα. Το πρόβλημα ήταν ότι ήδη είχε «παντρευτεί», αλλά με άνδρα που τον είχε ακολουθήσει όταν μετατέθηκε από άλλη πόλη. Η ίδια η απόφαση του συγκατοίκου του να τον ακολουθήσει ήταν δύσκολο να εξηγηθεί. Πέρα από αυτό όμως, ο

συγγραφέας του γράμματος βασανιζόταν πνευματικά με το να πρέπει να υποκρίνεται συνεχώς ότι ήταν ελεύθερος, σωστός εργένης από τον οποίο περίμεναν να φλερτάρει με γυναίκες του γραφείου, να τις βγάξει έξω και να δίνει ακόμα την εντύπωση στους άνδρες συναδέλφους του ότι είχε σχέση με γυναίκα. Είπε ότι ένιωθε «παγιδευμένος σε ένα κλουβί υποκρισίας». «Είμαι παντρεμένος!» δήλωνε επανειλημμένα. «Δε δείχνω στο ελάχιστο διαφορετικός από έναν αξιοσέβαστο, επιθετικό, παντρεμένο νέο άνδρα». Και όμως η κοινωνία δεν αναγνωρίζει το γάμο του γιατί είναι ομοφυλοφιλικός. Επίσης, άτομο του στρατού, το οποίο ήταν ομοφυλόφιλο και το οποίο έκανε καλά τη δουλειά του δεν είχε τίποτα να φοβηθεί αρκεί «να κρυβόταν». Το να ήταν ειλικρινές και να αποκάλυπτε την ταυτότητά του σήμαινε την απόλυσή του από το στρατό (**Feldman και Thielbar, 1972**).

Η ομοφυλοφιλία είναι μια όψη της ζωής που πρέπει να γνωρίσουν όλοι οι άνθρωποι και να κατανοήσουν. Όμως, ποτέ οι κοινωνίες μας δεν θα παρουσιάσουν την ομοφυλοφιλία σαν ένα πιθανό τρόπο ζωής και τον ομοφυλόφιλο κόσμο σαν ένα κόσμο που υπάρχει πραγματικά. Η ιδέα και μόνο απαγορεύεται. Ο ομοφυλόφιλος αναστατώνει θεωρητικά την αναπαραγωγική λειτουργία της κοινωνίας και προκαλεί πολλές παρανοήσεις. Η ομοφυλοφιλία ακολουθείτε από ένα σωρό προκαταλήψεις και κοινοτοπίες. Αυτός ο αναβρασμός από αισχρές λέξεις, τη χαρακτηρίζουν σα, βίτσιο, διαστροφή, αίσχος, έγκλημα. Οι ομοφυλόφιλοι ζουν κάτω από τρεις καταπιέσεις : την καταδίωξη, τη διάκριση, την ανοχή. Και αυτές δημιουργούν τρεις τύπους καταστάσεων : το σκάνδαλο, τη γελοιογραφία, την ανάκτηση. Το σκάνδαλο, το προκάλεσε ένας βουλευτής που είχε υποβάλει μια νομοθετική τροπολογία για να κατατάξει την ομοφυλοφιλία στις κοινωνικές μάστιγες, κοντά στον αλκοολισμό και τη φυματίωση. «Η ασάθεια και το σκόρπισμα στις σεξουαλικές σχέσεις είναι αυτό που σοκάρει πιο πολύ, που γι' αυτό μας κατηγορούνε πως σκορπάμε τη σύφιλη» (Ζαν - Λουϊ Μπορύ, **1979**).

Και για να προφυλάξει η κοινωνία τα μέλη της από συμπεριφορές που θα ήταν επικίνδυνες και καταστροφικές, λειτουργεί απαγορευτικά, δημιουργώντας ταμπού (Κώστας Τσαρούχας, **1995**).

Το λύκειο Χάρβεϊ Μιλκ στη Νέα Υόρκη, λειτουργεί ως καταφύγιο παιδιών που οι οικογένειές τους, τους πέταξαν από το σπίτι μόλις έμαθαν τις σεξουαλικές τους προτιμήσεις. Το σχολείο αυτό επιτρέπει στους γκέι μαθητές να αναπτυχθούν ακαδημαϊκά σε ένα χώρο που δεν αποτελούν μειοψηφία. Το πρόβλημα της επιθετικής συμπεριφοράς κάποιων μαθητών προς τους ομοφυλόφιλους έχει λάβει σημαντικές διαστάσεις τόσο στις ΗΠΑ όσο και στη Βρετανία. Το συγκεκριμένο λύκειο απευθύνεται σε αυτούς τους μαθητές. Ως αποτέλεσμα οι **160** μαθητές του, συζητούν χαρούμενα στους διαδρόμους, οι εφηβικοί έρωτες αναπτύσσονται χωρίς προκαταλήψεις και το **95%** παίρνει επιτυχώς το απολυτήριό του, ποσοστό πολύ υψηλό από το μέσο όρο του **50%** των υπόλοιπων σχολείων της Νέας Υόρκης. Το ίδιο το σχολείο δεν φαίνεται να δηλώνει με υπερηφάνεια την ταυτότητά του. Εξωτερικά δεν μοιάζει καν με σχολείο. Μια ανώνυμη είσοδος ανάμεσα σε καταστήματα και καφετέριες του Μανχάταν οδηγεί, κατόπιν ελέγχου από φρουρούς ασφαλείας, σε ένα ασανσέρ που στον τρίτο όροφο αποκαλύπτει ένα διάδρομο με αίθουσες και μαθητικά ντουλάπια. Εάν υπάρχει ένα σχολείο για ομοφυλόφιλους, γιατί να μη δημιουργηθεί και ένα για κοντόχοντρους μαθητές; Είναι οι ομοφυλόφιλοι μαθητές μια κατηγορία παιδιών που ατύχησαν, όπως οι κοπέλες που έμειναν έγκυες πριν ενηλικιωθούν; Και όπως επιχειρηματολογούν και οι ίδιοι οι εκπρόσωποι των οργανώσεων ομοφυλόφιλων, μήπως με αυτό τον τρόπο περιθωριοποιούνται ακόμα περισσότερο; Ο διαχωρισμός και η απομόνωση δεν μπορούν να ενθαρρύνουν την κατανόηση και την κοινωνική ενσωμάτωση, πρεσβεύουν οι ακτιβιστές των δικαιωμάτων των γκέι. Στον πραγματικό κόσμο, οι ετεροφυλόφιλοι και οι ομοφυλόφιλοι θα πρέπει να μάθουν να συνυπάρχουν και να συνεργάζονται. Το θέμα εξακολουθεί να είναι περίπλοκο, όσο το κοινωνικό σύνολο δεν μπορεί να αποφασίσει για τη θέση των ομοφυλόφιλων. Έχουν δικαίωμα στην εργασία; Σε δεκάδες αμερικανικές πολιτείες ένας εργοδότης έχει το νομικό δικαίωμα να απολύσει κάποιον μόνο και μόνο με τη δικαιολογία ότι είναι γκέι. Έχουν δικαίωμα στην οικογένεια; Η αμερικανική κοινωνία δεν αντέχει να τους επιτρέπει να παντρεύονται, δεν τους θεωρεί κατάλληλους για ανάδοχους γονείς, δεν αναγνωρίζει νομικά κάποια οικογενειακή μορφή που να μην

εμπεριέχει εκπροσώπους και των δύο φύλων (Περιοδικό **IDEAL IMAGE, 2005**).

«Ένα άτομο που γίνεται ομοφυλόφιλο σε μια εποχή και σε μια κοινωνία, που η ομοφυλοφιλία είναι αποδεκτή, θα ακολουθήσει μια διαφορετική εξελικτική πορεία από κάποιο άλλο, που γίνεται ομοφυλόφιλο σε συνθήκες στις οποίες η ομοφυλοφιλία είναι απλώς ανεκτή. Ακόμα η πορεία αυτή θα είναι διαφορετική, αν η ομοφυλοφιλία αντιμετωπίζεται με αποδοκιμασία και ακόμα πιο διαφορετική, αν αντιμετωπίζεται με απέχθεια. Πολύ πιθανό, η αρχική παρόρμηση να είναι η ίδια σε όλες τις περιπτώσεις, αλλά το πώς το άτομο αισθάνεται για τον εαυτό του, το πώς αντιδρούν οι άλλοι απέναντί του, το είδος της ζωής του, που είναι προσιτό σε αυτό το άτομο, όλα αυτά τα στοιχεία θα είναι διαφορετικά κάτω από διαφορετικές κοινωνικές συνθήκες...» (Κ. Γ. Παπαδημητράκοπουλος, **1992**).

Όμως η ομοφυλοφιλία πρέπει να αναγνωριστεί και να παραδεχτεί από όλους σαν ένας τρόπος σεξουαλικής και κοινωνικής ζωής, εξίσου έγκυρος όπως και οι άλλοι τρόποι. Πρέπει λοιπόν να συμπεράνουμε όπως ισχυρίζονται ορισμένοι, ότι «ο καθένας είναι ομοφυλόφιλος και ετεροφυλόφιλος, ότι δεν είναι σωστό να χαρακτηρίζουμε τους ομοφυλόφιλους σεξουαλική μειονότητα και ότι το να λέμε πως όλοι είναι ετεροφυλόφιλοι είναι τόσο παράλογο όσο και το να βεβαιώνουμε ότι όλοι είναι ομοφυλόφιλοι» (**Elizabeth Badinter, 1994**).

ΜΕΡΟΣ Ι : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

A. ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Το θέμα της έρευνάς μας αναφέρεται στη διερεύνηση της ενημέρωσης και της στάσης των σπουδαστών/τριων του Ζ' εξαμήνου του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας ως προς την ομοφυλοφιλία.

B. ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ

B1. Είδος έρευνας

Η έρευνα αυτή είναι συγκριτική/διερευνητική και στηρίχθηκε σε προηγούμενη έρευνα των τελειόφοιτων του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, Κούτσικου Μαρία και Παπαβλασίου Γεσθημανή με τίτλο «Ομοφυλοφιλία».

Η ανωτέρω πτυχιακή εργασία είχε πραγματοποιηθεί στο ΤΕΙ της Πάτρας το ακαδημαϊκό έτος **1996-1997**.

Η πτυχιακή απευθυνόταν σε σπουδαστές του Ε', ΣΤ' και επί πτυχίο του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Πάτρας (τότε δεν υπήρχε Ζ' Εξάμηνο), και το σύνολο των ερωτηθέντων σπουδαστών ήταν **70**.

Στόχος μας, είναι να συγκρίνουμε την ενημέρωση και στάση των τότε τελειόφοιτων σπουδαστών με αυτούς του ακαδημαϊκού έτους **2003-2004**.

B2. Ορισμός Πληθυσμού

Ο πληθυσμός στον οποίο απευθυνθήκαμε ήταν οι σπουδαστές και οι σπουδάστριες του Ζ' εξαμήνου που σπουδάζουν τη χρονική περίοδο διεξαγωγής της έρευνας και παρακολουθούν τα Σεμινάρια Τελειοφοίτων του Ζ' εξαμήνου. Το σύνολο των ερωτηθέντων ανέρχεται στους **77** σπουδαστές/τριες.

B3. Πλαίσιο

Το πλαίσιο της έρευνάς μας αποτέλεσαν οι εγγεγραμμένοι σπουδαστές/τριες στο παρουσιολόγιο του Σεμιναρίου Τελειοφίτων οι οποίοι σπουδάζουν κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας.

B4. Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας μας συμπίπτει με τον ερευνούμενο πληθυσμό. Δεν είναι αντιπροσωπευτικό, δεν μπορούμε δηλαδή να γενικεύσουμε τα αποτελέσματά μας. Το δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό μόνο για τον εαυτό του.

Γ. Μέθοδος συλλογής στοιχείων

Για τη συλλογή πληροφοριών χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο της προηγούμενης πτυχιακής εργασίας, ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση και η διαπίστωση τυχόν αλλαγών.

Προσετέθησαν δύο ερωτήσεις οι οποίες δεν περιλαμβάνονταν στο παλιό ερωτηματολόγιο και για τις οποίες δεν υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης, αλλά κρίναμε σκόπιμη και ενδιαφέρουσα την υποβολή της.

Το ερωτηματολόγιο μοιράστηκε σε ώρες παρουσίασης των Σεμιναρίων αφού κάναμε γνωστό στους ερωτώμενους το απόρρητο των απαντήσεων με την αρχή της ανωνυμίας.

Το ερωτηματολόγιο χωρίζεται στις εξής υποενότητες:

- œ Ερωτήσεις που αναφέρονται στη γνώση απέναντι στην ομοφυλοφιλία.
- œ Ερωτήσεις που αναφέρονται στην προσωπική τοποθέτηση των σπουδαστών/τριων για τις σχέσεις μεταξύ ομοφυλόφιλων ζευγαριών, ομοφυλόφιλων γάμων και υιοθεσία παιδιών από άτομα του ίδιου φύλου.
- œ Ερωτήσεις που αναφέρονται στην ενημέρωση, διαφώτιση των σπουδαστών/τριων από τους εκπαιδευτικούς φορείς του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας γύρω από το θέμα της ομοφυλοφιλίας.

- œ Ερωτήσεις που αναφέρονται στη στάση που προάγεται μέσα από τα μαθήματα της Κοινωνικής Εργασίας.
- œ Ερωτήσεις που αναφέρονται στη στάση των σπουδαστών/τριων απέναντι στους ομοφυλόφιλους κατά τη διάρκεια της άσκησης του επαγγέλματός τους (εργασιακός χώρος).

Για να έχουμε ομαλή διεξαγωγή της έρευνας εφοδιαστήκαμε από τη γραμματεία τα προγράμματα μαθημάτων του Σεμιναρίου Τελειοφοίτων. Η ώρα που διαλέξαμε ήταν στις παρουσιάσεις του Σεμιναρίου Τελειοφοίτων, για να έχουμε μεγαλύτερη προσέλευση αφού η παρουσία των σπουδαστών/τριων ήταν υποχρεωτική.

Κατά τις επισκέψεις, κάναμε μια σύντομη εισήγηση σχετικά με το αντικείμενο της μελέτης μας. Κατόπιν, γνωστοποιούσαμε το σκοπό της έρευνας και τον τρόπο απαντήσεως των ερωτήσεων, δίνοντας έμφαση στην ανωνυμία και στο απόρρητο και συνάμα στη σπουδαιότητα της ειλικρίνειας των απαντήσεων.

Δ. Προβλήματα κατά τη διενέργεια της έρευνας

Κατά την εκτύπωση του ερωτηματολογίου παρελήφθη εκ λάθους η απάντηση δ) της 1^{ης} ερώτησης πράγμα που έγινε αντιληπτό κατά τη διενέργεια της ποσοτικής ανάλυσης οπότε και είχε λήξει το διδακτικό έτος. Στην ερώτηση αυτή δυστυχώς δεν είναι δυνατή η σύγκριση.

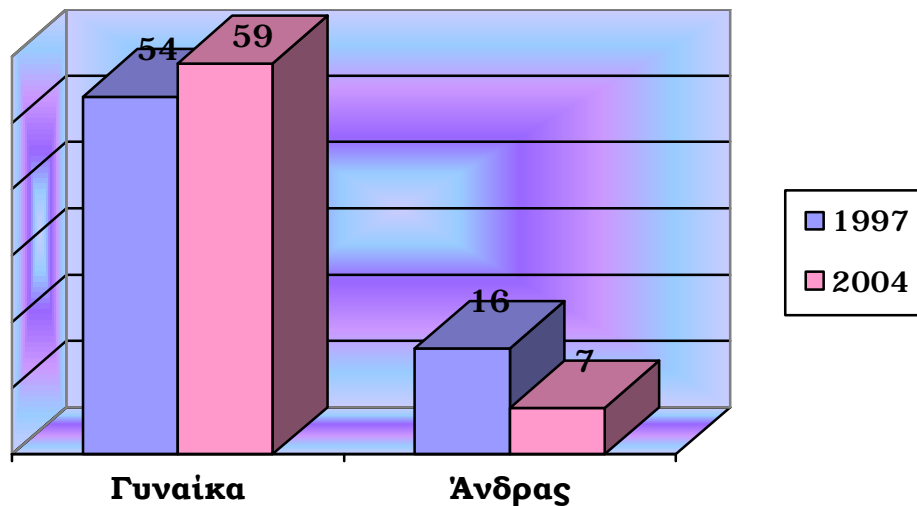
Το Ζ' εξάμηνο στο Σεμινάριο Τελειοφοίτων έχει **77** εγγεγραμμένους σπουδαστές, εκ των οποίων το **7,8%** των σπουδαστών/τριων αρνήθηκαν να απαντήσουν. Επίσης το **6,5%** των ερωτηματολογίων κρίθηκαν άκυρα γιατί οι σπουδαστές/τριες δεν είχαν ακολουθήσει τις οδηγίες και δεν ήταν δυνατή η εξαγωγή ποσοστών. Οπότε ο τελικός αριθμός των ερωτηθέντων ανέρχεται στους **66, 59** γυναίκες και **7** άνδρες.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

αε Πίνακας 1. Φύλο σπουδαστών

	1997		2004	
	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %
Γυναίκα	54	77,1%	59	89,4%
Άνδρας	16	22,9%	7	10,6%
Σύνολο	70	100%	66	100%

Στο δείγμα του 1997 το 77,1% ήταν γυναίκες και μόνο το 22,9% ήταν άνδρες. Παρόμοια, στο δείγμα του 2004, το 89,4% ήταν γυναίκες και το 10,6% ήταν άνδρες.



Γράφημα 1. Κατανομή σπουδαστών ανάλογα με το φύλο και στα δύο δείγματα

Παρατηρούμε ότι την πλειοψηφία και των δύο δειγμάτων καταλαμβάνουν οι γυναίκες με μεγάλο ποσοστό διαφοράς από τους άνδρες της σχολής.

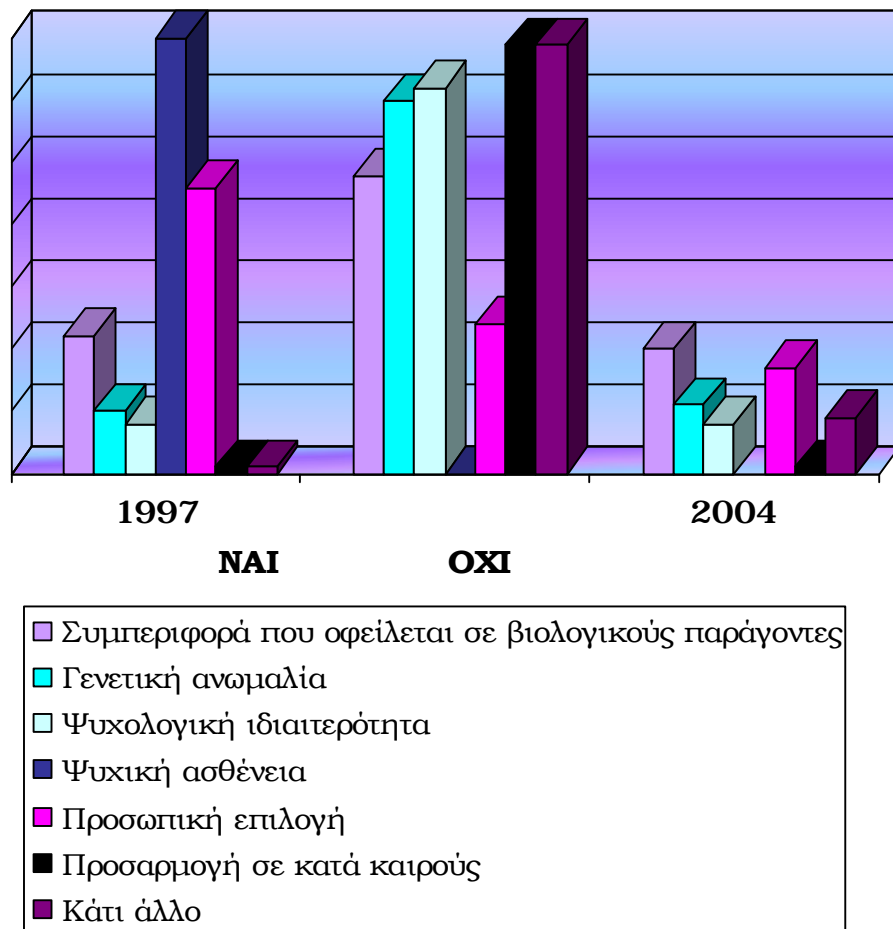
Πίνακας 2. Συγκρίνει την πεποίθηση που έχουν οι τελειόφοιτοι σπουδαστές και οι σπουδαστές του ακαδημαϊκού έτους 2003-2004 ως προς τι είναι η ομοφυλοφιλία.

	1997		2004	
	Ναι	Όχι	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %
Συμπεριφορά που οφείλεται σε βιολογικούς παράγοντες	22(31,4%)	48(68,6%)	20	30,5%
Γενετική ανωμαλία	10(14,3%)	60(85,7%)	11	16,6%
Ψυχολογική ιδιαιτερότητα	8(11,4%)	62(88,6%)	8	12,1%
Ψυχική ασθένεια	70(100%)	0(0%)	-	-
Προσωπική επιλογή	46(65,7%)	24(34,3%)	17	25,7%
Προσαρμογή σε κατά καιρούς	1(1,4%)	69(98,6%)	1	1,5%
Κάτι άλλο	1(1,4%)	69(98,6%)	9	13,6%
Σύνολο	158(225,6%)	333(474,4%)	66	100%

Εξετάζοντας τον πίνακα λίγο πιο πάνω, μπορούμε να αντιληφθούμε ότι οι τελειόφοιτοι σπουδαστές έδωσαν περισσότερες από μια απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο του 1997. Αυτό κάνει λίγο δύσκολη τη σύγκριση σε δύο πιθανές απαντήσεις, όπως στην «προσωπική επιλογή» και στην «ψυχική ασθένεια», δεδομένου ότι η τελευταία παραλήφθηκε εκ λάθους την ώρα της εκτύπωσης με αποτέλεσμα να μην μπορεί να γίνει σύγκριση. Παρόλα αυτά, η πλειοψηφία των σπουδαστών του 2004, το

30,5%, πιστεύει ότι η ομοφυλοφιλία είναι συμπεριφορά που οφείλεται σε βιολογικούς παράγοντες, γεγονός που βρίσκει σύμφωνο και το **31,4%** των τελειόφοιτων σπουδαστών. Αντίθετα, το **16,6%** των σπουδαστών του **2004** υποστηρίζει πως η ομοφυλοφιλία είναι γενετική ανωμαλία. Το ίδιο δήλωσε και το **14,3%** των τελειόφοιτων σπουδαστών. Απεναντίας, το **25,7%** των σπουδαστών του **2004** απάντησε ότι η ομοφυλοφιλία είναι προσωπική επιλογή. Στην έρευνα παρατηρήθηκε ότι ίδιος αριθμός σπουδαστών και στις δύο χρονιές θεωρεί ότι η ομοφυλοφιλία είναι ψυχολογική ιδιαιτερότητα καθώς και προσαρμογή σε κατά καιρούς ή σε υποομάδες κοινωνικά παραδεκτή συμπεριφορά. Τέλος, μόνο το **1,4%** των τελειόφοιτων σπουδαστών ισχυρίζεται ότι η ομοφυλοφιλία μπορεί να είναι κάτι άλλο εκτός από τα παραπάνω, αντί του **13,6%** των σπουδαστών του **2004** που υποθέτουν ότι η ομοφυλοφιλία μπορεί να είναι:

- > Ένας συνδυασμός βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών παραγόντων
- > Συμπεριφορά που μπορεί να οφείλεται στο οικογενειακό περιβάλλον (κακοποίηση)
- > Γενετική ανωμαλία που επεκτείνεται από κοινωνικούς παράγοντες
- > Από μόδα, προωθήσεις σε διάφορους τομείς της εργασίας
- > Για κάθε άτομο ισχύει κάτι διαφορετικό
- > Συνδυασμός βιολογικών και περιβαλλοντικών παραγόντων
- > Συνδυασμός βιολογικών παραγόντων και ψυχολογικής ιδιαιτερότητας
- > Συνδυασμός βιολογικών παραγόντων με προσωπική επιλογή



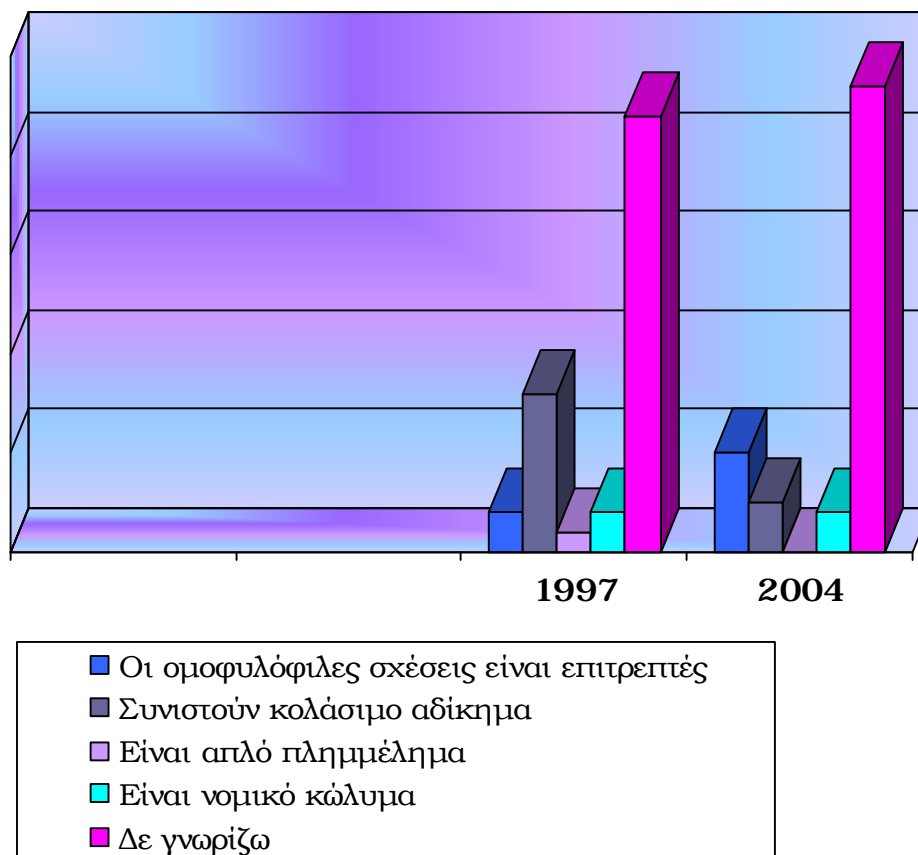
Γράφημα 2. Κατανομή των τελειόφοιτων σπουδαστών και των σπουδαστών του ακαδημαϊκού έτους 2003-2004 ανάλογα με την πεποίθηση που έχουν για το τι είναι ομοφυλοφιλία

Πίνακας 3. Συγκρίνει τη γνώση που έχουν οι σπουδαστές του 1997 και του 2004 για το νομικό καθεστώς της ομοφυλοφιλίας στην Ελλάδα.

	1997		2004	
	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %
Οι ομοφυλόφιλες σχέσεις είναι επιτηρεπές	4	5,7%	10	15,1%
Συνιστούν κολάσιμο αδίκημα	16	21,4%	5	7,5%
Είναι απλό πλημμέλημα	2	2,9%	0	0%
Είναι νομικό κώλυμα	4	5,7%	4	6%
Δε γνωρίζω	44	62,9%	47	71,4%
Σύνολο	70	100%	66	100%

Στην έρευνά μας διαπιστώνουμε ότι το συντριπτικό ποσοστό του 2004, το 71,4% δηλώνει ότι δεν γνωρίζει ποιο είναι το νομικό καθεστώς της ομοφυλοφιλίας. Αλλά το ίδιο απάντησε και το 62,9% του 1997. Αντίθετα, το 6% των σπουδαστών του 2004 ισχυρίζεται ότι το νομικό καθεστώς είναι ουσιαστικά νομικό κώλυμα για κατάληψη θέσης στο δημόσιο. Σύμφωνα όμως είναι και το 5,7% του 1997, που ισχυρίστηκε το ίδιο. Κανένας σπουδαστής από το δείγμα του 2004 δεν πιστεύει ότι είναι απλό πλημμέλημα, αντί του 2,9% του 1997 που ισχυρίζεται ότι είναι. Επίσης, μόνο το 7,5% του 2004 θεωρεί ότι συνιστούν κολάσιμο αδίκημα, σε αντίθεση με το 21,4% του 1997. Τέλος, φανερό είναι η

διαφορά, καθώς το **15,1%** των σπουδαστών του **2004** θεωρεί ότι οι ομοφυλόφιλες σχέσεις είναι επιτρεπτές μετά την συμπλήρωση του **16^{ου}** έτους, αντί του **5,7%** του **1997**.



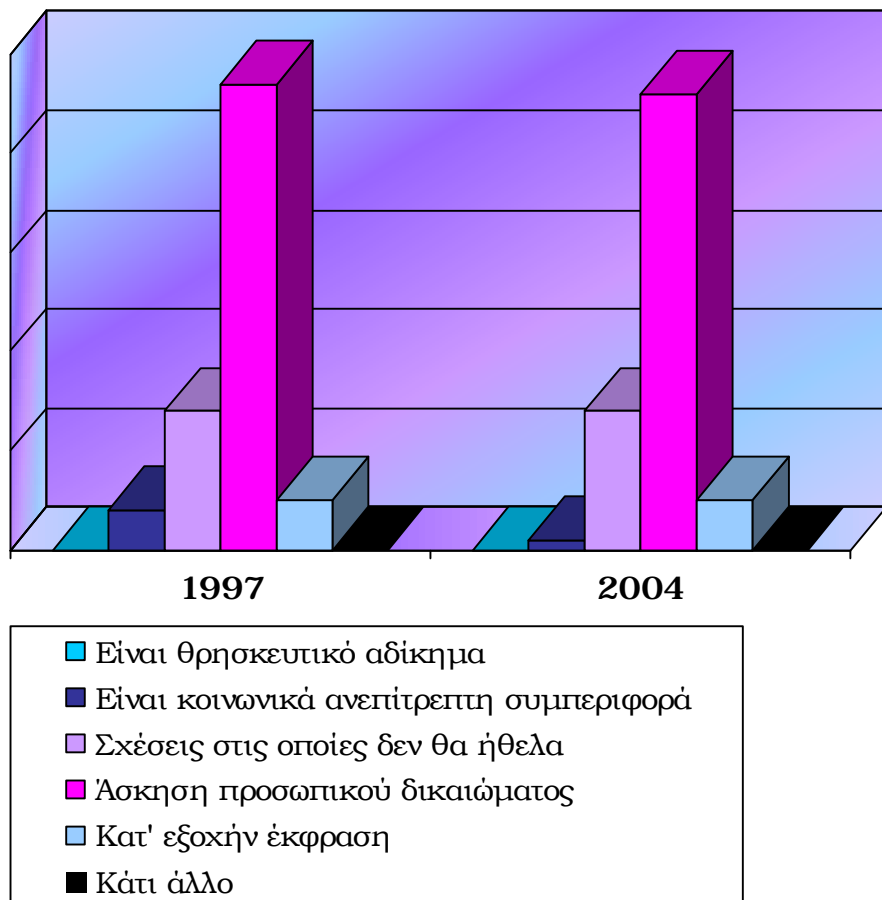
Γράφημα 3. Γνώση των σπουδαστών του **1997** και του **2004** για το νομικό καθεστώς της ομοφυλοφιλίας στην Ελλάδα.

Πίνακας 4. Προσωπική στάση των σπουδαστών των δειγμάτων του 1997 και του 2004 για τις ομοφυλόφιλες σχέσεις

	1997		2004	
	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %
Είναι θρησκευτικό αδίκημα	0	0%	0	0%
Είναι κοινωνικά ανεπίτρεπτη συμπεριφορά	4	5,7%	1	1,5%
Σχέσεις στις οποίες δεν θα ήθελα να εμπλακούν τα παιδιά μου	14	20,0%	14	21,2%
Άσκηση προσωπικού δικαιώματος	47	67,1%	46	69,8%
Κατ' εξοχήν έκφραση	5	7,1%	5	7,5%
Κάτι άλλο	0	0%	0	0%
Σύνολο	70	100%	66	100%

Παρατηρώντας τον πίνακα μπορούμε να διακρίνουμε, ότι η πλειοψηφία των σπουδαστών του 2004, το **69,8%**, υποστηρίζει ότι οι ομοφυλόφιλες σχέσεις είναι άσκηση προσωπικού δικαιώματος. Αλλά το ίδιο υποστηρίζει και η πλειοψηφία του 1997. Αντίθετα, το **21,2%** των σπουδαστών του 2004, εμφανίζεται πιο αρνητικό και τονίζει ότι πρόκειται για σχέσεις στις οποίες δεν θα ήθελαν να εμπλακούν τα παιδιά τους. Σε αυτό, σύμφωνο είναι και το **20,0%** του 1997. Επίσης, το **7,5%** του 2004 θεωρεί ότι είναι κατ' εξοχήν έκφραση, όπως επίσης και το **7,1%** του 1997. Μόνο το **1,5%** του 2004 απάντησε ότι είναι κοινωνικά ανεπίτρεπτη

συμπεριφορά, σε αντίθεση με το 5,7% του 1997. Τέλος, κανένας σπουδαστής και των δύο δειγμάτων δεν πιστεύει ότι είναι θρησκευτικό αδίκημα, ή κάτι άλλο.

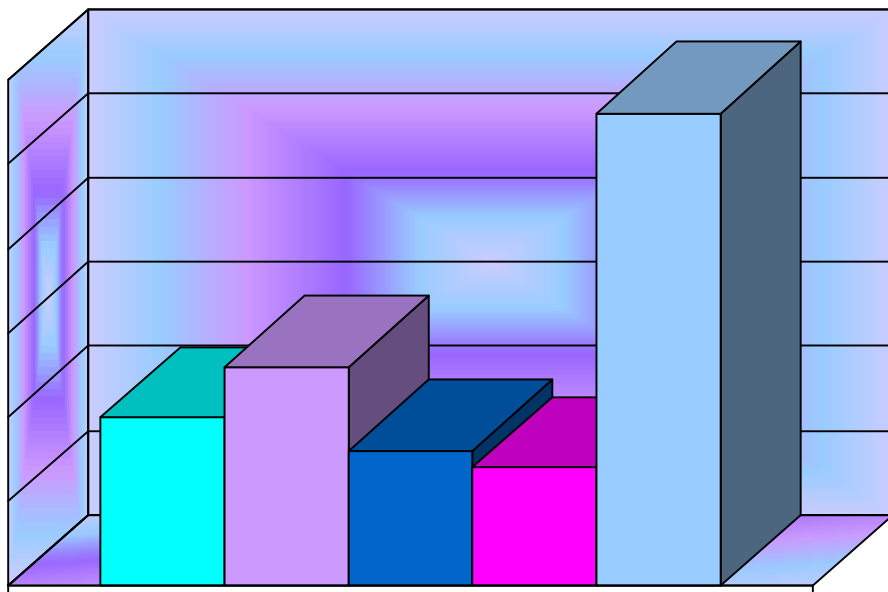


Γράφημα 4. Προσωπική στάση των σπουδαστών των δύο δειγμάτων για τις ομοφυλόφιλες σχέσεις

Πίνακας 5. Αριθμοί και ποσοστά των σπουδαστών του 2004 για τους γάμους μεταξύ ομοφυλόφιλων ζευγαριών

	2004	
	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %
Πρέπει να νομιμοποιηθούν για να μην καταστούν οι ομοφυλόφιλοι μια μειονότητα	10	15,1%
Το σχήμα είναι ασυμβίβαστο προς τη χριστιανική παράδοση	13	19,69%
Χαρακτηρίζονται είτε ως ανόητοι, είτε ως αφύσικοι	8	12,1%
Αποτελούν πλήρη άρνηση της βάσης του γάμου	7	10,60%
Πρέπει να αναγνωρίζονται πλέον ως εναλλακτικά οικογενειακά σχήματα	28	42,51%
Σύνολο	66	100%

Εξετάζοντας τον παραπάνω πίνακα, διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των σπουδαστών, το **42,51%** εμφανίζεται αρκετά διαλλακτικό και υποστηρίζει ότι οι ομοφυλόφιλοι γάμοι πρέπει να αναγνωρίζονται ως εναλλακτικά οικογενειακά σχήματα. Αντίθετα, το **19,69%** έχει αρνητική γνώμη και δηλώνει ότι το σχήμα είναι ασυμβίβαστο προς την χριστιανική παράδοση. Αρνητική γνώμη, έχει και το **12,1%**, όπου και χαρακτηρίζει τους γάμους ως αφύσικους. Απεναντίας, το **15,1%**, που παρουσιάζεται κάπως συμβιβαστικό, έχει θετική στάση και ισχυρίζεται ότι οι γάμοι πρέπει να νομιμοποιηθούν για να μην καταστούν οι ομοφυλόφιλοι μια μειονότητα. Τέλος, καθόλου ανεκτικό, δεν είναι το **10,60%**, αφού πιστεύει ότι αποτελούν πλήρη άρνηση της βάσης του γάμου.



2004

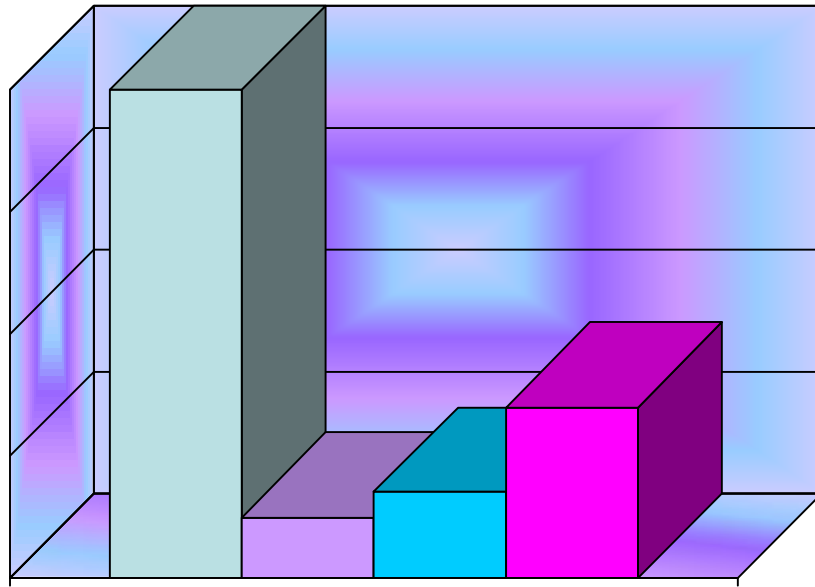
- Πρέπει να νομιμοποιηθούν για να μην καταστούν
- Το σχήμα είναι ασυμβίβαστο προς τη χριστιανική παράδοση
- Χαρακτηρίζονται είτε ως ανόητοι, είτε ως αφύσικοι
- Αποτελούν πλήρη άρνηση της βάσης του γάμου
- Πρέπει να αναγνωρίζονται ως εναλλακτικά οικογενειακά σχήματα

Γράφημα 5. Προσωπική άποψη των σπουδαστών του 2004 για τους γάμους μεταξύ ομοφυλόφιλων ζευγαριών

Πίνακας 6. Αριθμοί και ποσοστά του δείγματος σύμφωνα με την προσωπική γνώμη για την υιοθέτηση παιδιών από ζευγάρια του ίδιου φύλου.

	2004	
	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %
Αρνητική, διότι λείπει το πρότυπο ενήλικα του ενός φύλου	40	60,7%
«Άδικο» για τους ομοφυλόφιλους διότι η ομοφυλόφιλη γυναίκα μπορεί να γίνει μητέρα με εξωσωματική γονιμοποίηση	5	7,5%
Θετική, γιατί υπάρχει αδυναμία αναπαραγωγής	7	10,6%
Αρνητική, διότι ανατρέπει κάθε έννοια και αντίληψη για την οικογένεια και τη γονεϊκότητα	14	21,2%
Σύνολο	66	100%

Διακρίνουμε ότι η πλειοψηφία των σπουδαστών του 2004, το **60,7%**, έχει αρνητική γνώμη για την υιοθεσία, διότι λείπει το πρότυπο ενήλικα του ενός φύλου. Αρνητική γνώμη, έχει επίσης και το **21,2%** αφού ισχυρίζεται ότι ανατρέπει κάθε έννοια και αντίληψη για την οικογένεια. Απεναντίας, το **10,6%**, δείχνει πιο διαλλακτικό διότι υποστηρίζει ότι υπάρχει αδυναμία αναπαραγωγής και συμφωνεί με την υιοθεσία. Τέλος, πιο συμβιβαστικό εμφανίζεται και το **7,5%**, αφού θεωρεί ότι είναι άδικο για τους ομοφυλόφιλους, γιατί η ομοφυλόφιλη γυναίκα μπορεί να γεννήσει με τεχνητή γονιμοποίηση.



2004

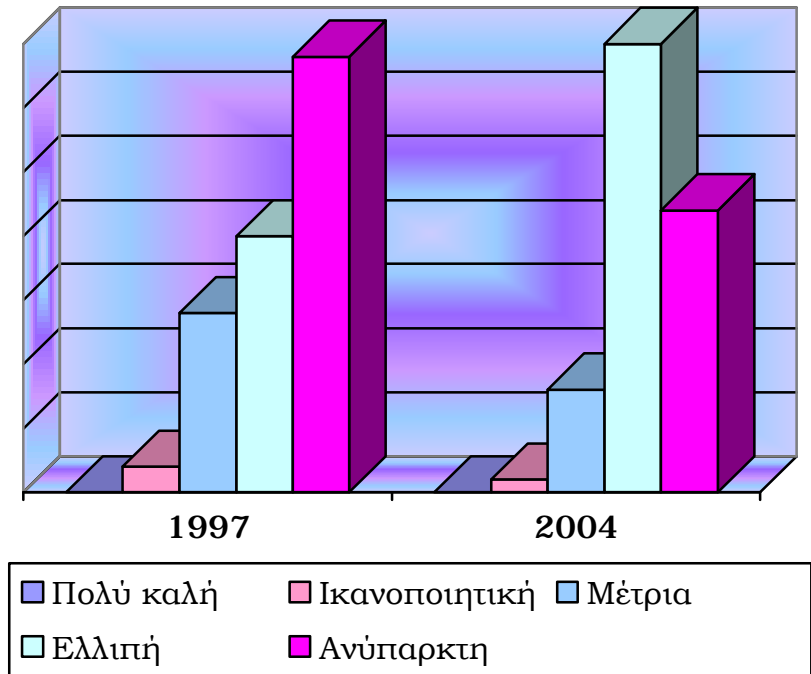
- Αρνητική, διότι λείπει το πρότυπο ενήλικα του ενός φύλου
- "Άδικο" για τους ομοφυλόφιλους
- Θετική, γιατί υπάρχει αδυναμία αναπαραγωγής
- Αρνητική, διότι ανατρέπει κάθε έννοια και αντίληψη για την οικογένεια

Γράφημα 6. Προσωπική γνώμη των σπουδαστών του 2004 για την υιοθέτηση παιδιών από ζευγάρια του ίδιου φύλου

Πίνακας 7. Συγκρίνει την ενημέρωση που έχουν δώσει οι Εκπαιδευτικοί του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας γύρω από το θέμα της ομοφυλοφιλίας στους τελιόφοιτους σπουδαστές και στους σπουδαστές του ακαδημαϊκού έτους **2003-2004**

	1997		2004	
	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %
Πολύ καλή	0	0%	0	0%
Ικανοποιητική	2	2,9%	1	1,5%
Μέτρια	14	20%	8	12,1%
Ελλιπή	20	28,6%	35	53,1%
Ανύπαρκτη	34	48,6%	22	33,3%
Σύνολο	70	100%	66	100%

Είναι σαφές, ότι η πλειοψηφία, δηλαδή, το **53,1%** των σπουδαστών του **2004** απάντησε ότι η ενημέρωση που έχει λάβει είναι ελλιπή. Αντίθετα, μόνο το **28,6%** του **1997** θεωρεί το ίδιο. Φανερό είναι ότι οι περισσότεροι τελιόφοιτοι σπουδαστές, δηλαδή το **48,6%** θεωρούν την ενημέρωση ανύπαρκτη, ενώ από το δείγμα του **2004** ισχυρίστηκε το ίδιο, το **33,3%**. Το **12,1%** του **2004** απάντησε ότι η ενημέρωση είναι μέτρια, ενώ, το ίδιο υποστήριξε και το **20%** των τελιόφοιτων σπουδαστών. Στην έρευνα δεν υπήρχε σαφής διαφορά αποτελεσμάτων στους σπουδαστές που πιστεύουν ότι η ενημέρωση είναι ικανοποιητική (**2,9%** και **1,5%**). Τέλος, κανείς σπουδαστής και των δύο δειγμάτων δεν ανέφερε ότι η ενημέρωση που δέχτηκε είναι πολύ καλή.



Γράφημα 7. Κατανομή των τελειόφοιτων σπουδαστών και των σπουδαστών του ακαδημαϊκού έτους 2003-2004 ανάλογα με την ενημέρωση που έχουν δώσει οι εκπαιδευτικοί του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας γύρω από το θέμα της ομοφυλοφιλίας

Πίνακας 8. Παραβάει τη στάση που εκφράζεται για την ομοφυλοφιλία μέσα από τα μαθήματα της Κοινωνικής Εργασίας ανάμεσα στους τελειόφοιτους σπουδαστές και στους σπουδαστές του ακαδημαϊκού έτους 2003-2004.

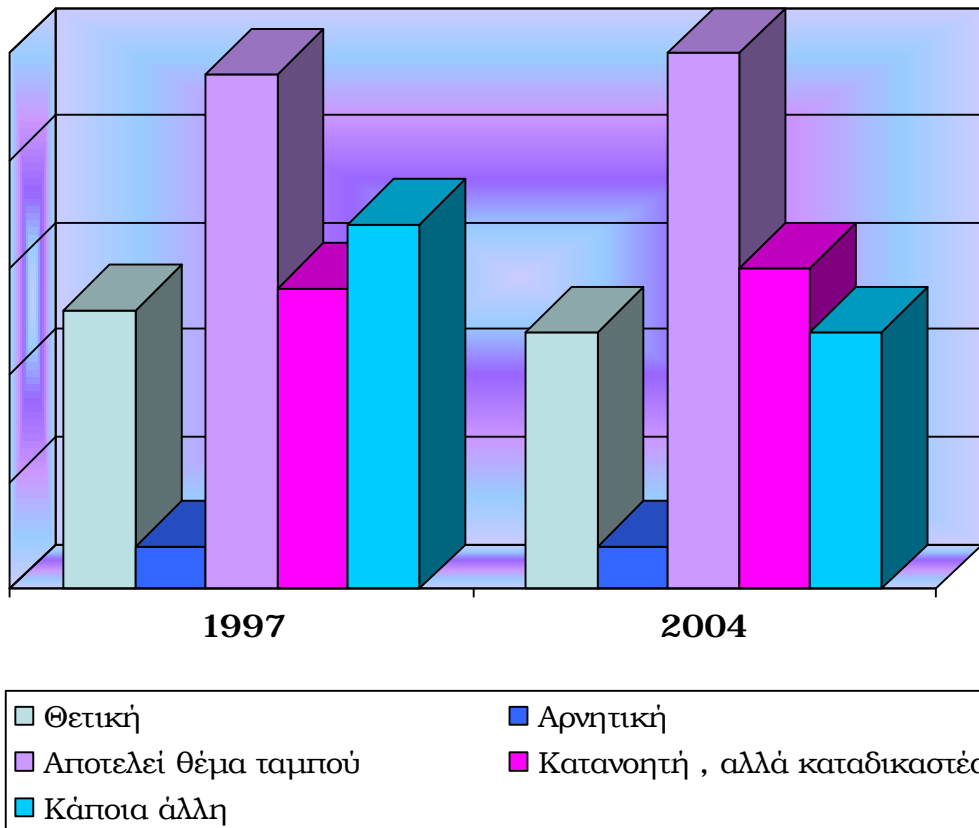
	1997		2004	
	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %
Θετική	13	18,6%	12	18,18%
Αρνητική	2	2,9%	2	3,03%
Αποτελεί θέμα ταμπού	24	34,3%	25	37,91%
Κατανοητή, αλλά καταδικαστέα	14	20,0%	15	22,7%
Κάποια άλλη	17	24,3%	12	18,18%
Σύνολο	70	100%	66	100%

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα, διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχει σαφής διαφορά αποτελεσμάτων ανάμεσα στα δύο δείγματα. Αυτό επιβεβαιώθηκε με το γεγονός ότι η πλειοψηφία του 2004 (37,91%) όσο και η πλειοψηφία του 1997 (34,3%) ισχυρίζονται ότι η ομοφυλοφιλία αποτελεί θέμα ταμπού. Αντιθέτως, ένα άλλο μεγάλο ποσοστό και από τις δύο χρονιές δηλώνει ότι η στάση είναι κατανοητή αλλά και καταδικαστέα (το 20,0% και το 22,7%). Απεναντίας, θετική στάση, έχει το 18,18% του 2004, γεγονός που βρίσκει σύμφωνο και το 18,6% του αντίστοιχου δείγματος. Αντίθετα, αρνητική στάση έχει μόνο το 3,03% του 2004, όπως και το 2,9% του 1997.

Στην έρευνα αυτή οι σπουδαστές του 2004 χαρακτηρίζουν ως κάποια άλλη, τη στάση που :

- > Δημιουργεί μια ανοχή
- > Δεν εκφράζεται με συγκεκριμένο τρόπο

- > Δεν υπάρχει κανένα μάθημα το οποίο να εκφράζει στάση, ουδέτερη, αλλά τίθεται σα θέμα προσωπικής επιλογής
- > Έχει την ίδια ισότιμη αντιμετώπιση με τις άλλες
- > Είναι ανύπαρκτη



Γράφημα 8. Η στάση που εκφράζεται απέναντι στην ομοφυλοφιλία μέσα από τα μαθήματα της Κοινωνικής Εργασίας

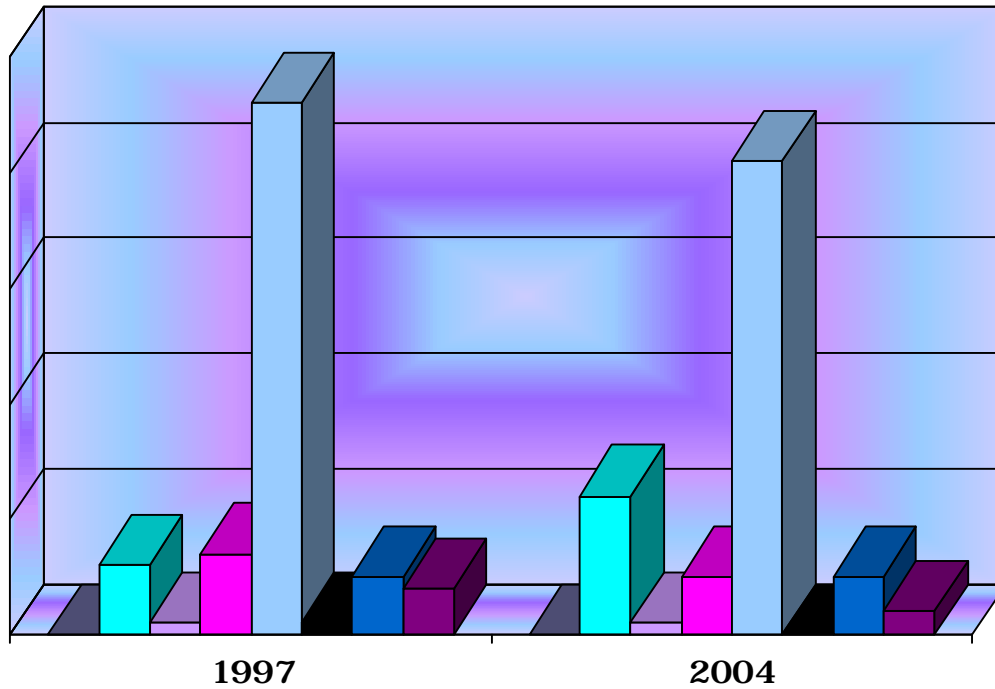
Πίνακας 9. Προσωπική τοποθέτηση των σπουδαστών του 1997 και του 2004 σε σχέση με το πώς θα αντιμετώπιζαν ένα νέο, μία νέα που εκφράζει ομοφυλόφιλες προτιμήσεις εάν εργάζονται σαν κοινωνικοί λειτουργοί στην εκπαίδευση.

	1997		2004	
	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %
Θα συνιστούσα να επισκεφτούν ένα ψυχίατρο	0	0%	0	0%
Θα συνιστούσα να επισκεφτούν ένα ψυχολόγο	6	8,6%	12	18,18%
Θα συνιστούσα να επισκεφτούν ένα γιατρό	1	1,4%	1	1,51%
Δεν θα παρέμβαινα	7	10,0%	5	7,5%
Θα τον/την βοηθούσα να ξεπεράσει κάποιες ενοχές	46	65,7%	41	62,14%
Θα ενημέρωνα απλά τους γονείς	1	1,4%	0	0%
Θα τον/την προέτρεπα να καλλιεργήσει γνωριμίες	5	7,1%	5	7,57%
Κάτι άλλο	4	5,7%	2	3,03%
Σύνολο	70	100%	66	100%

Αναλυτικά παρατηρούμε ότι το **62,14%** των σπουδαστών του **2004** απάντησε ότι θα τον βοηθούσε να ξεπεράσει κάποιες εννοχές, πράγμα που θα έκανε και η πλειοψηφία των τελειόφοιτων σπουδαστών.

Στο ερώτημα αυτό βλέπουμε ότι δεν υπήρχε σημαντική διαφορά απόψεων και αποτελεσμάτων. Αυτό επιβεβαιώνεται στο γεγονός ότι ίδιος αριθμός σπουδαστών και των δύο δειγμάτων θα τον προέτρεπε να καλλιεργήσει γνωριμίες (**5**), ενώ άλλοι θα συνιστούσαν στους γονείς του/της να επισκεφτούν ένα γιατρό (**1**). Αντίθετα, κανένας σπουδαστής από το **2004** δεν θα συνιστούσε να επισκεφτούν ψυχίατρο. Αλλά το ίδιο δεν θα έπραττε και κανένας σπουδαστής από το **1997**. Αντίθετα το **18,18%** των σπουδαστών του **2004** θα συνιστούσε την επίσκεψη σε ψυχολόγο, ενώ το ίδιο θα έκανε μόνο το **8,6%** των τελειόφοιτων σπουδαστών. Το **7,5%** του **2004** απάντησε ότι δεν θα παρέμβαινε καθόλου στην περίπτωση. Σύμφωνα είναι και το **10,0%** του **1997**. Αντιθέτως κανένας σπουδαστής του **2004** δεν θα ενημέρωνε τους γονείς, ενώ μόνο το **1,4%** του **1997** θα έκανε αυτήν την κίνηση. Τέλος, το **3,03%** των σπουδαστών του **2004**, όπως και το **5,7%** του **1997**, θα αντιμετώπιζε αλλιώς την περίπτωση όπως:

- οε Δεν θα έκανε καμία κίνηση αν ο/η ίδιος/α δε ζητούσε κάποια συμβουλή πάνω σε αυτό το θέμα
- οε Θα βοηθούσε να κατανοήσει την επιλογή του/της χωρίς να τον/την αποτρέψει ή να τον/την ενθαρρύνει



- Θα συνιστούσα να επισκεφτούν ένα ψυχίατρο
- Θα συνιστούσα να επισκεφτούν ένα ψυχολόγο
- Θα συνιστούσα να επισκεφτούν ένα γιατρό
- Δε θα παρέμβαινα καθόλου στην περίπτωση
- Θα τον/την βοηθούσα να ξεπεράσει κάποιες ενοχές
- Θα ενημέρωνα απλά τους γονείς
- Θα τον/την προέτρεπα να καλλιεργήσει γνωριμίες
- Κάτι άλλο

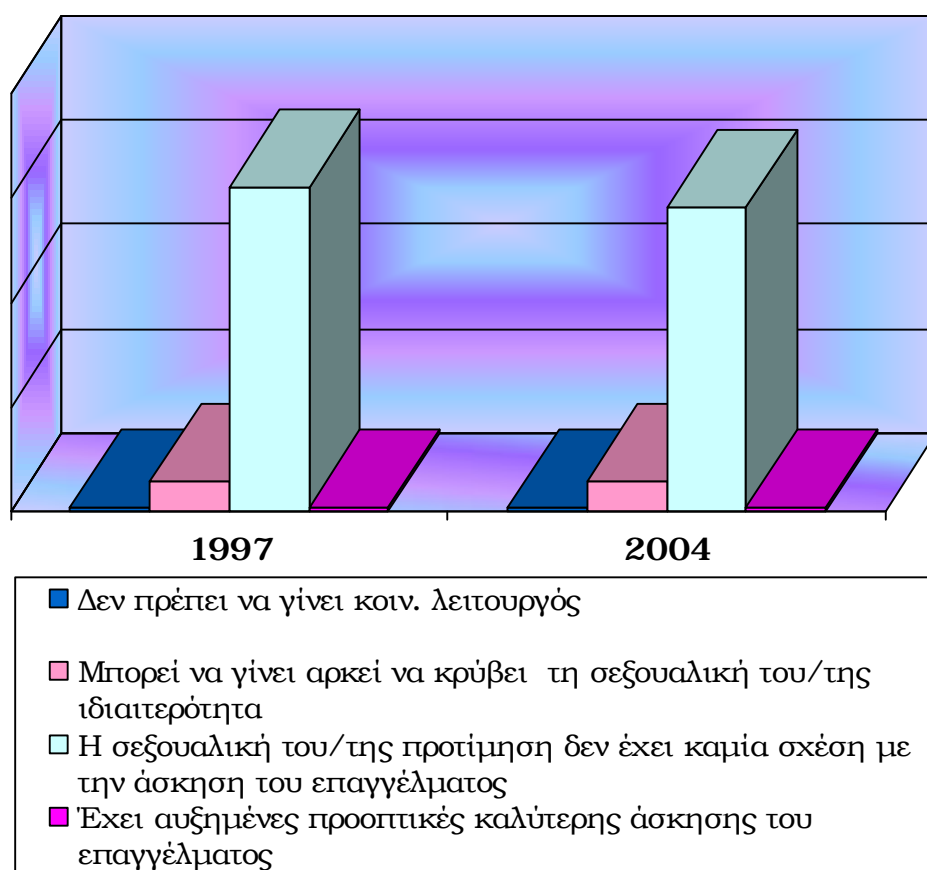
Γράφημα 9. Προσωπική τοποθέτηση των σπουδαστών για το πώς θα αντιμετώπιζαν ένα νέο, μία νέα που εκφράζει ομοφυλόφιλες προτιμήσεις εάν εργάζονται σαν κοινωνικοί λειτουργοί στην εκπαίδευση

Πίνακας 10. Παραβάλλει την πεποίθηση που έχουν οι τελειόφοιτοι σπουδαστές και οι σπουδαστές του ακαδημαϊκού έτους 2003-2004 για το αν ένας-μία ομοφυλόφιλος/η μπορεί να ασκήσει το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού

	1997		2004	
	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %
Δεν πρέπει να γίνει κοιν. λειτουργός	1	1,4%	1	1,51%
Μπορεί να γίνει, αρκεί να κρύβει τη σεξουαλική ταυτότητα	6	8,6%	6	9,09%
Η σεξουαλική του/της προτίμηση δεν έχει απολύτως καμία σχέση	62	88,6%	58	87,89%
Έχει αυξημένες προοπτικές καλύτερης άσκησης του επαγγέλματος	1	1,4%	1	1,51%
Σύνολο	70	100%	66	100%

Οι απαντήσεις σε αυτήν την ερώτηση φαίνεται να βρίσκονται σε πλήρη αντιστοιχία. Η πλειοψηφία του 2004, το **87,89%**, που εμφανίζεται πιο εξοικειωμένη, απάντησε ότι η σεξουαλική προτίμηση δεν έχει καμία απολύτως σχέση με την άσκηση του επαγγέλματος. Το ίδιο δήλωσε και η πλειοψηφία των τελειόφοιτων σπουδαστών. Αντίθετα, το **9,09%** των

σπουδαστών του **2004** ισχυρίζεται ότι μπορεί να γίνει κοινωνικός λειτουργός αρκεί να κρύβει τη σεξουαλική του ταυτότητα. Σύμφωνα είναι και το **8,6%** των τελειόφοιτων σπουδαστών. Απεναντίας, μόνο το **1,51%** εμφανίζεται αρνητικό και πιστεύει ότι δεν πρέπει να γίνει κοινωνικός λειτουργός. Σχεδόν ίδιο ποσοστό του **1997** απάντησε κατ' αυτόν τον τρόπο. Τέλος, το **1,51%** του **2004** υποστηρίζει ότι έχει αυξημένες προοπτικές καλύτερης άσκησης του επαγγέλματος, απάντηση που δεν διαφέρει κατά πολύ από το **1,4%** των τελειόφοιτων σπουδαστών.



Γράφημα 10. Κατανομή των τελειόφοιτων σπουδαστών και των σπουδαστών του **2004** ανάλογα με την πεποίθηση που έχουν για το αν ένας, μία ομοφυλόφιλος/η μπορεί να ασκήσει το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού.

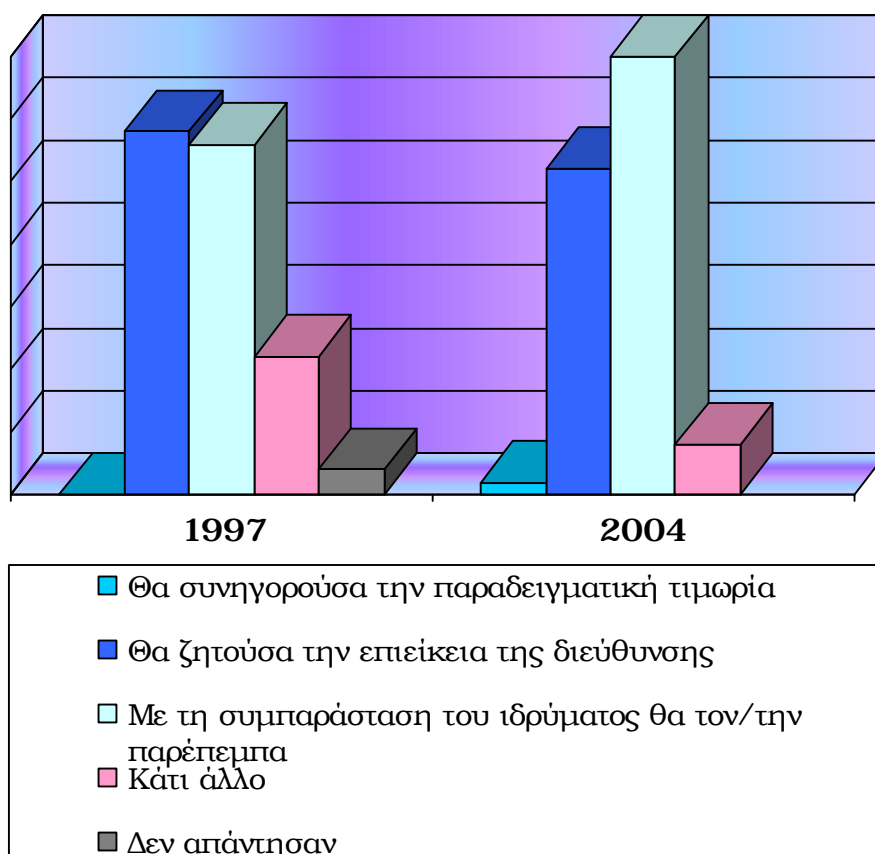
Πίνακας 11. Συγκρίνει τη στάση που θα κρατούσαν οι σπουδαστές του 1997 και του 2004 στην περίπτωση που είναι εργαζόμενοι κοινωνικοί λειτουργοί σε ένα ορφανοτροφείο και ένας - μία από τους τροφίμους πρόκειται να παρουσιαστεί στη διεύθυνση του ιδρύματος διότι αντιμετωπίζει κατηγορία για ομοφυλόφιλη σεξουαλική σχέση.

	1997		2004	
	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία Αναλογία %
Θα συνηγορούσα στην παραδειγματική τιμωρία	0	0%	1	1,51%
Θα ζητούσα την επείκεια της διεύθυνσης	29	41,4%	26	39,39%
Με τη συμπάρασταση του ιδρύματος θα τον/την παρέπεμπα	28	40%	35	53,04%
Κάτι άλλο	11	15,7%	4	6,06%
Δεν απάντησαν	2	2,9%	-	-
Σύνολο	70	100%	66	100%

Είναι φανερό ότι η πλειοψηφία των σπουδαστών του 2004 το 53,04%, απάντησε ότι θα τον παρέπεμπε σε ειδικό επαγγελματία. Αντίθετα η πλειοψηφία των τελειόφοιτων σπουδαστών, το 41,4%, έχει αντίθετη γνώμη και δήλωσε ότι θα ζητούσε την επείκεια της διεύθυνσης. Στο ερώτημα αυτό φαίνεται καθαρά η διαφορά στάσης των δύο δειγμάτων. Επίσης, μόνο το 1,51% του 2004 που εμφανίζεται αρνητικό, θα συνηγορούσε στην παραδειγματική τιμωρία του/της, ενώ κανένας

τελειόφοιτος σπουδαστής δεν θα έπραττε το ίδιο. Τέλος, το **15,7%** των σπουδαστών του **1997** θα κρατούσε άλλη στάση, όπως επίσης και το **6,06%** του **2004** που θα το αντιμετώπιζε ως εξής:

- > Είναι δική του επιλογή, δεν αφορά την επαγγελματική του ιδιότητα
- > Ίδια αντιμετώπιση όπως και στους υπόλοιπους
- > Θα μελετούσε την περίπτωση πρώτα, για να δει αν πραγματικά είναι αλήθεια η κατηγορία και μετά θα ενεργούσε αναλόγως
- > Θα ζητούσε την επιείκεια του ιδρύματος και θα εξηγούσε στον ανήλικο τις συνέπειες της επιλογής του.



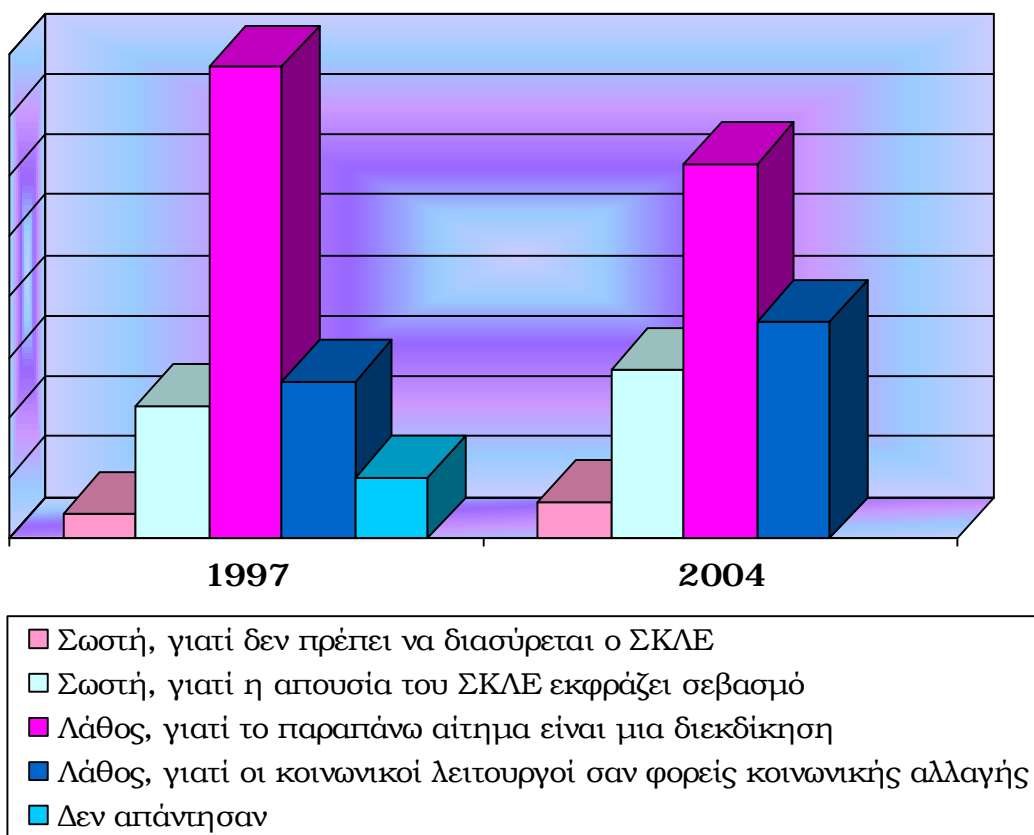
Γράφημα 11. Στάση που θα κρατούσαν οι σπουδαστές, στην περίπτωση που είναι εργαζόμενοι κοινωνικοί λειτουργοί σε ένα ορφανοτροφείο και ένας - μία από τους τροφίμους πρόκειται να παρουσιαστεί στη διεύθυνση του ιδρύματος διότι αντιμετωπίζει κατηγορία για ομοφυλόφιλη σεξουαλική σχέση

Πίνακας 12. Παραβάλει τη στάση που έχουν οι τελειόφοιτοι σπουδαστές του ακαδημαϊκού έτους 2003-2004 για την απουσία αντιπροσωπείας συμπαράστασης του ΣΚΛΕ στην πορεία από ομάδες ομοφυλόφιλων με αίτημα τη νομιμοποίηση της συμβίωσης των ομοφυλόφιλων (γάμος μεταξύ ομοφυλόφιλων).

	1997		2004	
	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία αναλογία %	Αριθμός σπουδαστών	Ποσοστιαία αναλογία %
Σωστή, γιατί δεν πρέπει να διασύρεται	2	2,9%	3	4,54%
Σωστή, γιατί η απουσία του ΣΚΛΕ εκφράζει σεβασμό	11	15,7%	14	21,21%
Λάθος, γιατί το παραπάνω αίτημα είναι μια διεκδίκηση	39	55,7%	31	46,98%
Λάθος, γιατί οι Κοιν. Λειτουργοί	13	18,6%	18	27,27%
Δεν απάντησαν	5	7,1%	-	-
Σύνολο	70	100%	66	100%

Στην ερώτηση αυτή γίνεται φανερό ότι δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά στη στάση ανάμεσα στα δύο δείγματα. Η πλειοψηφία του 2004 το **46,98%**, απάντησε ότι ο ΣΚΛΕ θα μπορούσε να συμπαρασταθεί σε μια τέτοια πορεία. Το ίδιο υποστήριξε και η πλειοψηφία του 1997. Επιπλέον,

ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό (**27,27%**) του **2004** ισχυρίζεται ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να πρωτοστατούν σε τέτοιες διεκδικήσεις. Αντίθετα, μόνο το **18,6%** του **1997** υποστήριξε το ίδιο. Επίσης, το **21,21%** του **2004** που εμφανίζεται αρνητικό, απάντησε ότι κρίνει σωστή την απουσία του ΣΚΛΕ, όπως και το **15,7%** του **1997** που ισχυρίστηκε το ίδιο. Τέλος, το **4,54%** του **2004** απάντησε ότι ο ΣΚΛΕ δεν πρέπει να διασύρεται σε τέτοιου είδους εκδηλώσεις, ενώ το ίδιο δήλωσε και το **2,9%** του **1997**.



Γράφημα 12. Κατανομή των τελειόφοιτων σπουδαστών και των σπουδαστών του **2004** ανάλογα με τη στάση που έχουν απέναντι στην απουσία αντιπροσωπείας συμπαράστασης του ΣΚΛΕ στην πορεία από ομάδες ομοφυλόφιλων με αίτημα τη νομιμοποίηση της συμβίωσης των ομοφυλόφιλων (γάμος μεταξύ ομοφυλόφιλων).

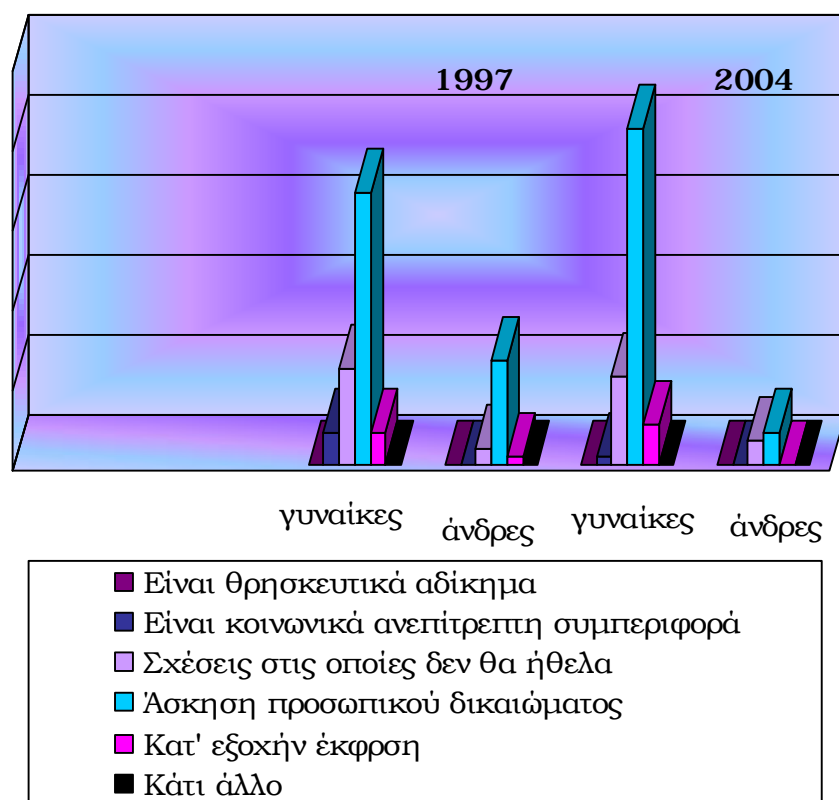
Στις ερωτήσεις 3,4,5 και 9 γίνεται περαιτέρω διαχωρισμός των ποσοτώσεων στις κατηγορίες άνδρες και γυναίκες, δεδομένου ότι η ανάλυση αυτή υπήρχε και στην έρευνα του 1997.

Πίνακας 13. Στάση ανδρών και γυναικών και των δύο δειγμάτων απέναντι στις ομοφυλόφιλες σχέσεις.

	1997			2004	
	Γυναίκες	Άνδρες	0%	Γυναίκες	Άνδρες
Είναι θρησκευτικό αδίκημα	0	0	0%	0 (0%)	0 (0%)
Είναι κοινωνικά ανεπιτρεπτή συμπεριφορά	4	0	5,7%	1 (1,6%)	0 (0%)
Σχέσεις στις οποίες δεν θα ήθελα	12	2	20%	11(18,6%)	3 (42,9%)
Άσκηση προσωπικού δικαιώματος	34	13	67,2%	42(71,4%)	4 (57,1%)
Κατ' εξοχήν έκφραση	4	1	7,1%	5 (8,4%)	0 (0%)
Κάτι άλλο	0	0	0%	0 (0%)	0 (0%)
Σύνολο	54	16	100%	59(100%)	7 (100%)

Παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των ανδρών και των γυναικών του 2004, εμφανίζεται πιο εξοικειωμένη και δηλώνει ότι η ομοφυλοφιλία είναι άσκηση προσωπικού δικαιώματος, γεγονός που συμφωνεί με τις απαντήσεις που έδωσαν οι άνδρες και οι γυναίκες του 1997. Αρνητική στάση παρουσιάζει το υπόλοιπο ποσοστό των ανδρών (42,9%) και το 18,6% των γυναικών του 2004 για τις ομοφυλόφιλες σχέσεις, αφού δηλώνουν ότι δεν θα ήθελαν τα παιδιά τους να εμπλακούν σε τέτοιες

σχέσεις. Το ίδιο δήλωσε και το αντίστοιχο ποσοστό των τελειόφοιτων. Κανένας άνδρας ή γυναίκα από τους σπουδαστές του 2004 δεν πιστεύει ότι οι ομοφυλόφιλες σχέσεις είναι θρησκευτικό αδίκημα. Επίσης κανένας από τους τελειόφοιτους δεν υποστήριξε αυτή την άποψη. Στην έρευνα, μόνο το 1,6% των γυναικών του 2004 εμφανίζεται πιο αρνητικό και θεωρεί τις ομοφυλόφιλες σχέσεις κοινωνικά ανεπίτρεπτη συμπεριφορά, ενώ κανένας άνδρας δεν δηλώνει το ίδιο. Σχεδόν ίδιο ποσοστό υπάρχει και στο δείγμα του 1997. Τέλος, το 8,4% των γυναικών του 2004 ισχυρίζεται ότι είναι κατ' εσχόλην έκφραση, αντίθετα με τους άνδρες που εμφανίζονται αδιάφοροι και δεν ισχυρίζονται κάτι τέτοιο. Επίσης, στο δείγμα του 1997 μόνο το 7,1% των ανδρών και των γυναικών υποστηρίζει το ίδιο.



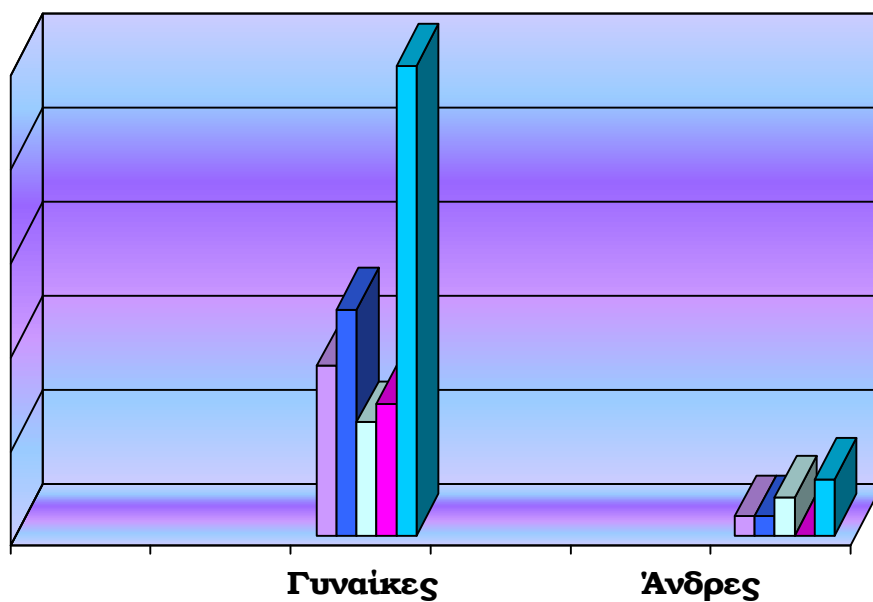
Γράφημα 13. Συσχετισμός της στάσης των ανδρών και των γυναικών ανάμεσα στα δείγματα του 1997 και του 2004 για τις σχέσεις μεταξύ ομοφυλόφιλων

Πίνακας 14. Αποψη ανδρών και γυναικών για το γάμο μεταξύ ομοφυλόφιλων ζευγαριών.

	2004	
	Γυναίκες	Άνδρες
Πρέπει να νομιμοποιηθούν για να μην καταστούν οι ομοφυλόφιλοι μια μειονότητα	9 (15,2%)	1 (14,2%)
Το σχήμα είναι ασυμβίβαστο προς τη χριστιανική παράδοση	12 (20,3%)	1 (14,2%)
Χαρακτηρίζονται είτε ως ανόητοι, είτε ως αφύσικοι	6 (10,1%)	2 (28,5%)
Αποτελούν πλήρη άρνηση της βάσης του γάμου	7 (11,8%)	0 (0%)
Πρέπει να αναγνωρίζονται ως εναλλακτικά οικογενειακά σχήματα	25 (42,6%)	3 (43,1%)
Σύνολο	59 (100%)	7 (100%)

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των ανδρών, το **43,1%**, και των γυναικών, το **42,6%**, του δείγματος έχουν θετική στάση ως προς τους ομοφυλόφιλους γάμους και δηλώνουν ότι πρέπει να αναγνωρίζονται ως εναλλακτικά οικογενειακά σχήματα. Αντίθετα, το **28,5%** των ανδρών εμφανίζονται πιο αρνητικοί απέναντι στους γάμους, ενώ το ίδιο δηλώνει μόνο το **10,1%** των γυναικών. Περισσότερα εναλλακτικά αντιμετωπίζει τους γάμους το **14,2%** των ανδρών, αλλά και το **15,2%** των γυναικών που ισχυρίζεται ότι δεν πρέπει οι ομοφυλόφιλοι να καταστούν μια μειονότητα. Επίσης το **20,3%** των γυναικών αντιμετωπίζει με αρνητισμό το σχήμα του γάμου, ενώ οι άνδρες φαίνονται πιο αδιάφοροι με το **14,2%**. Τέλος, οι άνδρες δεν δείχνουν

καθόλου ενδιαφέρον αφού δεν δηλώνουν ότι οι γάμοι αποτελούν άρνηση, σε αντίθετα με τις γυναίκες (11,8%) που το υποστηρίζουν.



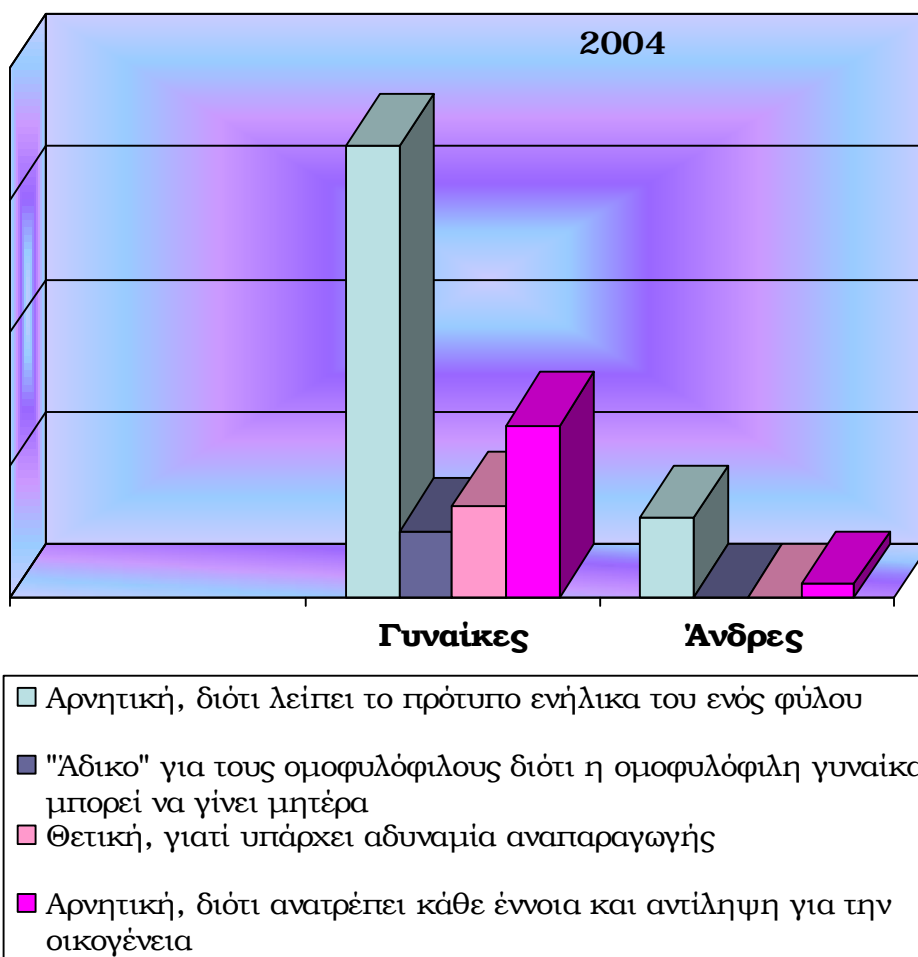
- Πρέπει να νομιμοποιηθούν
- Το σχήμα είναι ασυμβίβαστο
- Χαρακτηρίζονται είτε ως ανόητοι
- Αποτελούν πλήρη άρνηση της βάσης του γάμου
- Πρέπει να αναγνωρίζονται ως εναλλακτικά οικογενειακά σχήματα

Γράφημα 14. Συσχετισμός της άποψη ανδρών και γυναικών για τους γάμους μεταξύ ομοφυλόφιλων ζευγαριών όσον αφορά το δείγμα του 2004

Πίνακας 15. Η γνώμη των σπουδαστών για την υιοθέτηση παιδιών από ζευγάρια του ίδιου φύλου

	2004	
	Γυναίκες	Άνδρες
Αρνητική, διότι λείπει το πρότυπο ενήλικα του ενός φύλου	34 (57,77%)	6 (85,8%)
«Άδικο» για τους ομοφυλόφιλους	5 (8,4%)	0 (0%)
Θετική, γιατί υπάρχει αδυναμία αναπαραγωγής	7 (11,8%)	0 (0%)
Αρνητική, διότι ανατρέπει κάθε έννοια και αντίληψη	13 (22,03%)	1 (14,2%)
Σύνολο	59 (100%)	7 (100%)

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι και η πλειοψηφία των ανδρών (**85,8%**) και η πλειοψηφία των γυναικών (**57,77%**) έχει αρνητική γνώμη για την υιοθεσία, αφού λείπει το πρότυπο ενήλικα του ενός φύλου. Μάλλον διαλλακτικές εμφανίζονται οι υπόλοιπες γυναίκες με την υιοθεσία, εφόσον το **8,4%** ισχυρίζεται ότι είναι άδικο για τους ομοφυλόφιλους γιατί η ομοφυλόφιλη γυναίκα μπορεί να γίνει μητέρα με εξωσωματική γονιμοποίηση. Οι άνδρες αντίθετα εμφανίζονται αδιάφοροι. Στην έρευνα, το **11,8%** των γυναικών παρουσιάζεται αρκετά συμβιβαστικό, διότι δηλώνει θετική στάση όσον αφορά την υιοθεσία αφού υπάρχει αδυναμία αναπαραγωγής. Οι άνδρες απεναντίας διαφοροποιούνται από τη συγκεκριμένη άποψη. Τέλος, και το **22,03%** των γυναικών εμφανίζονται πιο αρνητικές στην υιοθεσία παιδιών, ενώ και οι άνδρες (**14,2%**) υποστηρίζουν την ίδια άποψη.



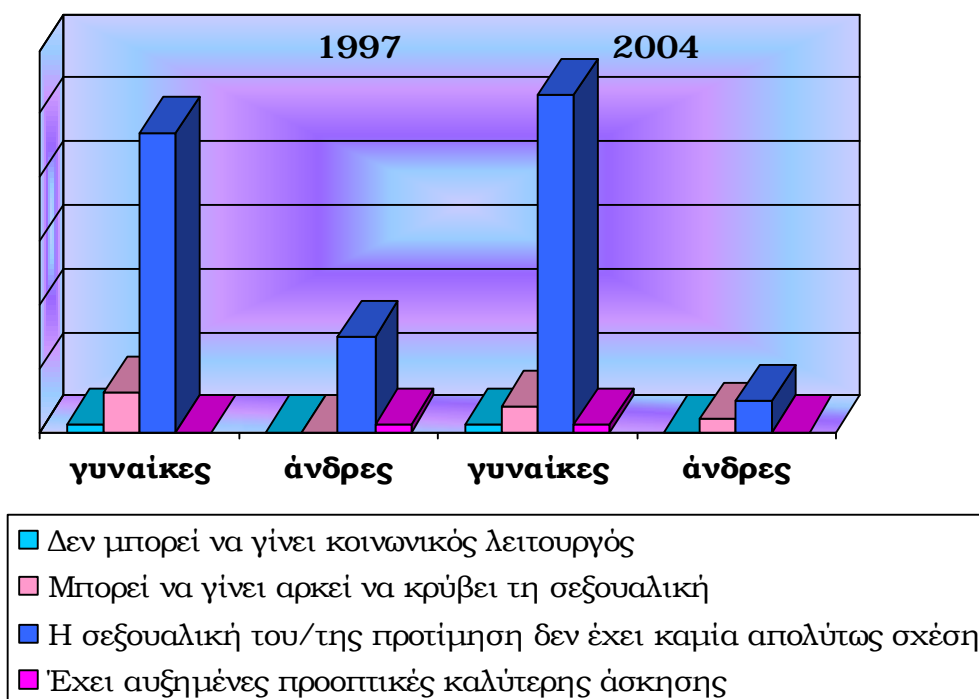
Γράφημα 15. Συσχετισμός ανδρών και γυναικών για την προσωπική τους γνώμη σχετικά με την υιοθέτηση παιδιών από ζευγάρια του ίδιου φύλου

Πίνακας 16. Στη δεοντολογία του επαγγέλματος του Κοινωνικού Λειτουργού διδασκόμαστε ότι αυτός/η πρέπει να είναι πρότυπο ηθικής. Στην ερώτηση αυτή συγκρίνουμε την προσωπική στάση των ανδρών και των γυναικών και στα δύο δείγματα σχετικά με το αν ένας-μία ομοφυλόφιλος/η μπορεί να ασκήσει το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού

	1997			2004	
	Γυναίκες	Άνδρες	0%	Γυναίκες	Άνδρες
Δεν μπορεί να γίνει κοιν. λειτουργός	1	0	1,4%	1 (1,6%)	0 (0%)
Μπορεί να γίνει αρκεί να κρύβει	6	0	8,6%	4 (6,7%)	2 (28,5%)
Η σεξουαλική του/της προτίμηση	47	15	88,6%	53 (90,1%)	5 (71,5%)
Έχει αυξημένες προοπτικές καλύτερης άσκησης	0	1	1,4%	1 (1,6%)	0 (0%)
Σύνολο	54	16	100%	59 (100%)	7 (100%)

Παρατηρούμε ότι το συντριπτικό ποσοστό του **90,1%** των γυναικών του **2004** έχει θετική στάση και δηλώνει ότι η σεξουαλική του/της προτίμηση δεν έχει καμία απολύτως σχέση με την άσκηση του επαγγέλματος. Αλλά το ίδιο ακριβώς απάντησε και η πλειοψηφία των ανδρών (**71,5%**) που εμφανίζονται, πιο εξοικειωμένοι. Οι απαντήσεις βρίσκουν σύμφωνες και τις απόψεις των τελειόφοιτων σπουδαστών. Με σχετική άρνηση αντιμετωπίζουν οι υπόλοιποι άνδρες του **2004** την

κατάσταση καθώς το **28,5%** υποστηρίζει ότι μπορεί να γίνει κοιν. λειτουργός αρκεί να κρύβει τη σεξουαλική του ταυτότητα. Επίσης, οι υπόλοιπες γυναίκες εμφανίζονται και αυτές λίγο περιοριστικές με τη συγκεκριμένη άποψη. Σχεδόν ίδια απάντηση έδωσαν και οι γυναίκες του **1997**, ενώ οι άνδρες παρουσιάζονται αδιάφοροι. Μόνο, το **1,6%** των γυναικών του **2004** φαίνεται αρνητικό και πιστεύει ότι δεν μπορεί να γίνει κοινωνικός λειτουργός. Ενώ οι άνδρες παραμένουν εντελώς αδιάφοροι σε αυτή τη στάση. Ίδια κατάσταση επικρατεί και στις απόψεις των τελειόφοιτων σπουδαστών. Τέλος, το **1,6%** των γυναικών, είναι πιο διαλλακτικό και πιστεύει ότι ένας -μία ομοφυλόφιλος/η έχει αυξημένες προοπτικές καλύτερης άσκησης του επαγγέλματος σε ορισμένους χώρους. Αντίθετα οι άνδρες δεν φαίνεται να υποστηρίζουν το ίδιο. Απεναντίας, τα ποσοστά και οι απόψεις στο δείγμα του **1997** είναι αντιστρόφως ανάλογα.



Γράφημα 16. Συσχετισμός ανάμεσα στην προσωπική στάση των ανδρών και των γυναικών και στα δύο δείγματα για το αν ένας - μία ομοφυλόφιλος/η μπορεί να ασκήσει το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο σκοπός αυτής της μελέτης είναι διπλός : από τη μία πλευρά επιδιώκει να παρουσιάσει συνοπτικά την βιβλιογραφική ανασκόπηση και να προσκομίσει στοιχεία όσον αφορά, θεωρίες, διαπιστώσεις, επιχειρήματα, δικαιώματα, νομοθεσίες και στάσεις απέναντι στο σεξουαλικό αυτό προσανατολισμό και από την άλλη να ελέγξει και να συγκρίνει τη στάση ανάμεσα σε σπουδαστές Κοινωνικής Εργασίας διαφορετικών ετών, ως προς την ομοφυλοφιλία.

Το παρόν κεφάλαιο αρχίζει με μια σύντομη περίληψη στα σημαντικά βιβλιογραφικά στοιχεία που προηγήθηκαν. Κατ' αρχήν ο ομοφυλοφιλικός έρωτας δεν απαγορευόταν στην Αρχαία Ελλάδα. Ούτε θεωρούταν κάτι μιαιρό. Οι πεφωτισμένοι άνθρωποι, αυτοί που είχαν την παιδεία να κρίνουν, θεωρούσαν τον ομοφυλοφιλικό πόθο αν μη τι άλλο απόλυτα φυσιολογικό. Το γεγονός ότι η ομοφυλοφιλία παρατηρείται ως διαχρονικό φαινόμενο στην ιστορία και στους διάφορους πολιτισμούς υποδηλώνει ότι, αποτελεί εγγενές στοιχείο της ανθρώπινης φύσης.

Από τη στιγμή που η εκδήλωση της ομοφυλοφιλίας δεν χαρακτηρίζει όλους τους ανθρώπους, γεννιέται το ερώτημα, για ποιους λόγους υπάρχουν άτομα που εκφράζονται σεξουαλικά με το συγκεκριμένο τρόπο. Η απάντηση δεν έχει δοθεί μέχρι στιγμής. Θεωρίες που έχουν διατυπωθεί για να απαντήσουν στο ερώτημα γιατί «γίνεται» κάποιος ομοφυλόφιλος, διαφέρουν και συχνά συγκρούονται μεταξύ τους. Παρά ταύτα, οι λόγοι αναζητήθηκαν στη βιολογία, στην ψυχολογία και τέλος στις κοινωνικές και πολιτισμικές επιρροές. Ξεκινώντας με την προσπάθεια βιολογικής «εξήγησης» της ομοφυλοφιλικής προδιάθεσης, χρησιμοποιήθηκαν είτε ορμονικά πειράματα, είτε συγκριτικές έρευνες μονο/διζυγωτών διδύμων, είτε, τέλος, γενετικές μελέτες εξεύρεσης γόνων αιτούμενων ή συσχετιζόμενων με την ομοφυλοφιλική σεξουαλική προτίμηση. Η βιολογική θεωρία καθώς και οι ενδοκρινολόγοι δέχονται

ότι τίποτε δεν είναι πειστικό από τη μελέτη των χρωμοσωμάτων και των ορμονών, ενώ οι γενετικές μελέτες με έρευνες σε διδύμους ανακαλύπτουν κάποια ανωμαλία όπου έπειτα αποδεικνύεται ότι δεν υπάρχει κάποιο σαφές συμπέρασμα.

Ο **Freud**, δεν θεωρούσε την ομοφυλοφιλία ψυχική νόσο. Πίστευε ότι ήταν μια καθολική παρόρμηση, η οποία δικαιολογείται ως μια αναστολή της σεξουαλικής ανάπτυξης και κατά συνέπεια μπορεί να γιατρευτεί. Αντίθετα, υπάρχουν θεωρίες που αμφισβητούν την ιδέα της καθολικής ομοφυλόφιλης ενόρμησης και συμπεριφοράς. Για τους περισσότερους ανθρώπους η ομοφυλοφιλία ξεκινά από μια κακή σεξουαλική διαφοροποίηση των γονιών : αδύνατος πατέρας, αυταρχική μητέρα ή το αντίστροφο, αγόρι που μεγαλώνει αποκλειστικά ανάμεσα σε γυναίκες ή και κορίτσι που μεγαλώνει αποκλειστικά ανάμεσα σε άνδρες. Γενικώς, οι ψυχολογικές θεωρίες υποστηρίζουν ότι πρέπει να αναζητηθούν διάφοροι παράγοντες που αφορούν τη σχέση του παιδιού με την οικογένεια οι οποίοι συμβάλουν έτσι στην αναστολή εξέλιξης προς την ετεροσεξουαλικότητα.

Ο **Freud** σε ένα απόσπασμα απάντησης σε μια μητέρα ομοφυλόφιλου που ζητούσε συμβουλές γράφει: «η ομοφυλοφιλία είναι εκδοχή της σεξουαλικής λειτουργίας που δεν αποτελεί βέβαια προσόν αλλά ούτε είναι ατιμωτικό». Έτσι λοιπόν απορρίπτοντας ότι η ομοφυλοφιλία οφείλεται σε βιολογικούς ή ψυχολογικούς παράγοντες, η προσοχή στρέφεται προς το κοινωνικό περιβάλλον και τις ειδικές περιστάσεις που παίζουν σημαντικό ρόλο σ' αυτή την προτίμηση. Ακόμα και σήμερα τα δύο φύλα ζουν ξεχωριστά κατά μεγάλο μέρος. Στα οικοτροφεία και στα σχολεία θηλέων ή αρρένων, το κορίτσι ή το αγόρι περνάει σύντομα από τη φιλία στη σεξουαλικότητα. Με αυτό τον τρόπο υπάρχει πιθανότητα να γίνει αλλαγή της σεξουαλικής συμπεριφοράς.

Παρά ταύτα, για τους περισσότερους ανθρώπους, η λέξη «ομοφυλοφιλία», υποδηλώνει μια αρνητική έννοια που προκαλεί αντιδράσεις, οι οποίες συνδέονται με ένα αίσθημα προκατάληψης. Μέσα από αυτές τις αντιδράσεις διαφαίνονται στενοκεφαλιά, φυλετισμός και φόβος. Οι ομοφυλόφιλοι στιγματίζονται, αποκλείονται, δέχονται βία και

θεωρούνται σαν ένα σύνολο ανθρώπων που είναι «άρρωστοι». Οι κανόνες και οι νόμοι κατηγοριοποιούν τη συγκεκριμένη συμπεριφορά, περιορίζοντάς της έτσι, την απόκτηση ίσων ανθρώπινων δικαιωμάτων όπως όλοι οι άλλοι. Κατά συνέπεια, η προσπάθεια διασφάλισης ίσων δικαιωμάτων σε θεσμούς παραμένει άκαρπη. Η οικογένεια ή η κηδεμονία παιδιών σε ορισμένες χώρες εκφράζεται αρνητικά, ή σε χώρους εργασίας καταλήγει σε διάκριση και αρνητισμό. Δυστυχώς η αντίληψη της κοινωνίας για την ομοφυλοφιλία, αποτελεί σημαντικό παράγοντα, καθώς η πλειοψηφία θα συμπεριφερθεί κάτω από την επήρεια κανόνων, ή νόμων, λόγω άγνοιας ή λαθεμένης ενημέρωσης.

Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει τα αποτελέσματα που σχετίζονται με τη σύγκριση της στάσης των τελειόφοιτων σπουδαστών του **1997** και των σπουδαστών του **2004** σχετικά με την ομοφυλοφιλία. Από το τμήμα της έρευνας θα συνοψίσουμε τα βασικά αποτελέσματα τα οποία αξίζει να αναφερθούν. Τα αποτελέσματα αυτών των αναλύσεων ήταν τόσο ικανοποιητικά, που έδειξαν, ότι δεν υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους τελειόφοιτους σπουδαστές και στους σπουδαστές του **2004**.

Κατ' αρχάς είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η πλειοψηφία και των δύο δειγμάτων αποτελείται από γυναίκες, ενώ οι άνδρες καλύπτουν ένα πολύ μικρό ποσοστό και των δύο δειγμάτων.

Οι ερωτήσεις αφορούν στάσεις, προσωπικές τοποθετήσεις, γνώση και ενημέρωση των σπουδαστών για το φαινόμενο ομοφυλοφιλία.

Σε μια πρώτη ανάλυση εξετάστηκε το νομικό καθεστώς της ομοφυλοφιλίας στην Ελλάδα. Όπως συμπεραίνουμε, τα αποτελέσματα υποδηλώνουν την ανάγκη για σαφήνεια στους κανόνες και στους νόμους της κοινωνίας, καθώς η πλειοψηφία και των δύο δειγμάτων έχει παντελώς άγνοια για το νομικό καθεστώς που διέπει την ομοφυλοφιλία. Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο είναι η προσωπική στάση των σπουδαστών ως προς τις ομοφυλόφιλες σχέσεις. Είναι σαφές, από τα αποτελέσματα, ότι υπάρχει συμφωνία της πλειοψηφίας και των δύο δειγμάτων που δηλώνουν ότι είναι άσκηση προσωπικού δικαιώματος. Γίνεται λοιπόν φανερό, ότι παρουσιάζεται μια ίδια μορφή απαντήσεων και ποσοστών με

εκείνης των σπουδαστών του **1997**, παρόλο το πέρασμα κάποιων χρόνων που θα μπορούσε να μεταβάλλει την προσωπική στάση. Σ' αυτήν την ερώτηση η άρνηση που εκφράστηκε, θα παραδεχόμασταν ότι είναι μικρή σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό, που εμφανίζεται με θετική γνώμη.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η προσωπική άποψη των σπουδαστών του **2004** για τους γάμους μεταξύ ομοφυλόφιλων ζευγαριών. Μολονότι η πλειοψηφία εμφανίζεται πιο διαλλακτική με τους γάμους, γεγονός που δείχνει τη θετική τους στάση, το υπόλοιπο ποσοστό παρουσιάζεται αρνητικό με αυτή την υπόθεση. Παρά ταύτα, η επόμενη ερώτηση μέσα από τις απαντήσεις της πλειοψηφίας για την υιοθεσία παιδιών από άτομα του ίδιου φύλου, αποκαλύπτει την άρνηση για μία τέτοια προσπάθεια. Αντίθετα, θετική γνώμη εκφράζεται από πολύ μικρό ποσοστό.

Στην παρούσα έρευνα ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να κατατάξουν την ενημέρωση που έχουν δεχθεί από τους εκπαιδευτικούς του τμήματος σχετικά με το θέμα της ομοφυλοφιλίας. Η απάντηση «Ελλιπή» θεωρήθηκε από την πλειοψηφία των σπουδαστών του **2004** σαν την καταλληλότερη, αντιθέτως με τους τελειόφοιτους σπουδαστές που την χαρακτήρισαν τελείως «Ανύπαρκτη». Με βάση αυτά, διατυπώθηκε η διαφορά ενημέρωσης στις δύο χρονιές. Επίσης, τα άτομα της μελέτης κλίθηκαν να απαντήσουν σχετικά με τη στάση που εκφράζεται απέναντι στην ομοφυλοφιλία μέσα από τα μαθήματα που διδάσκονται. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν με ακρίβεια ότι «Αποτελεί θέμα ταμπού» και για τα δύο δείγματα.

Από τους σπουδαστές ζητήθηκε να εκφράσουν τη στάση τους όσον αφορά ένα νέο ή μία νέα που παρουσιάζει ομοφυλόφιλες προτιμήσεις. Για ακόμη μία φορά η στάση των δύο δειγμάτων ήταν ίδια, και ως κοινωνικοί λειτουργοί θα τον βοηθούσαν να ξεπεράσει κάποιες ενοχές.

Σύμφωνα με τη δεοντολογία του επαγγέλματος του Κοινωνικού Λειτουργού, διδασκόμαστε ότι αυτός πρέπει να είναι πρότυπο ηθικής. Η πλειοψηφία και των δύο δειγμάτων δηλώνει ότι η σεξουαλική προτίμηση δεν έχει καμία απολύτως σχέση με την άσκηση του επαγγέλματος. Αντίθετα πολύ μικρό ποσοστό και των δύο δειγμάτων ισχυρίζεται το αντίθετο. Φαίνεται λοιπόν, ότι οι σπουδαστές εμφανίζονται πολύ

εξοικειωμένοι με τη συγκεκριμένη θέση και ελάχιστοι από αυτούς, αρνητικοί.

Σε επόμενη ερώτηση, που συγκρίνει τη στάση κοινωνικού λειτουργού για έναν, μία ομοφυλόφιλο/η σε ένα ορφανοτροφείο, διαπιστώνουμε για δεύτερη φορά ότι υπάρχει διαφορά στην στάση των δύο δειγμάτων. Σύμφωνα με το δείγμα του **1997** οι σπουδαστές θα αντιμετώπιζαν την κατάσταση με βοήθεια της διεύθυνσης (**41,4%**). Αντίθετα οι σπουδαστές του **2004** θα τον παρέπεμπαν σε ειδικό επαγγελματία (**53,04%**). Τέλος, η ερώτηση που συγκρίνει την απουσία αντιπροσωπείας συμπάραστασης του ΣΚΛΕ από την πορεία νομιμοποίησης των ομοφυλόφιλων γάμων, δείχνει την κοινή στάση και των δύο δειγμάτων. Οι απαντήσεις συσχετίζονται καθώς, όπως οι τελειόφοιτοι, έτσι και οι σπουδαστές του **2004**, υποστηρίζουν ότι ο ΣΚΛΕ θα μπορούσε να συμπαρασταθεί σ' αυτό το αίτημα διεκδίκησης κοινωνικής δικαιοσύνης.

Τα επόμενα συμπεράσματα που θα ακολουθήσουν αφορούν τις προσπάθειες να εξεταστούν οι στάσεις επηρεασμένες από το φύλο των σπουδαστών. Έτσι λοιπόν στην ερώτηση που συγκρίνει τις ομοφυλόφιλες σχέσεις (πίνακας **13**), παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία και των ανδρών και των γυναικών του **2004** έχει θετική στάση αλλά και την ίδια άποψη με τους τελειόφοιτους άνδρες και γυναίκες. Αρνητική στάση, παρουσιάζεται, αλλά σε μικρότερα ποσοστά. Όσον αφορά την άποψη ανδρών και γυναικών του **2004** για τον ομοφυλόφιλο γάμο, συμπεραίνουμε τη σχετική ανοχή από την πλειοψηφία και των δύο φύλων, που δηλώνει την αναγνώριση ως εναλλακτικά οικογενειακά σχήματα καθώς και τη νομιμοποίηση, χωρίς όμως να αποκλείεται και η αρνητική στάση από τα υπόλοιπα ποσοστά των ανδρών και γυναικών.

Παρόμοιο εύρημα, αλλά με δίχως διαλλακτικό αποτέλεσμα παρουσιάζεται στη γνώμη ανδρών και γυναικών για την υιοθέτηση παιδιών από άτομα του ίδιου φύλου. Έτσι λοιπόν, βρέθηκε, ότι η στάση στους σπουδαστές του **2004** είναι αρνητική, στην πλειοψηφία και των δύο φύλων, ενώ πολύ μικρό ποσοστό των υπόλοιπων γυναικών εκφράζουν θετική στάση. Τέλος, ίδια στάση μεταξύ φύλου και άποψης

παρουσιάζεται στον πίνακα **16**, αφού η πλειοψηφία και των δύο φύλων και στα δύο δείγματα, δηλώνει ότι η σεξουαλική προτίμηση του Κοινωνικού Λειτουργού δεν έχει καμία απολύτως σχέση με την άσκηση του επαγγέλματος.

Από τις απαντήσεις του δείγματος και από τα αποτελέσματα της μελέτης, συμπεραίνουμε τα εξής: οι σπουδαστές του **2004** έχουν παρόμοιες έως ίδιες στάσεις με τους τελειόφοιτους σπουδαστές, αν εξαιρέσουμε μόνο κάποια ελάχιστη διαφορά ποσοστών. Παρατηρήθηκε επίσης, ότι οι μόνες διαφορές ήταν στην ενημέρωση και στη στάση απέναντι σε ομοφυλόφιλο/η στο ορφανοτροφείο. Αυτή η ένδειξη, κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι η στάση, η γνώση, και η προσωπική τοποθέτηση των σπουδαστών, δεν διαφοροποιήθηκε σημαντικά, είτε με το χρόνο από τους τελειόφοιτους σπουδαστές. Αντίθετα, η ενημέρωση που κάνει σαφή τη διαφορά, παρουσιάζει την αναγκαιότητα για περαιτέρω εκπαίδευση και παιδεία από τους καθηγητές της Κοινωνικής Εργασίας. Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο είναι, ότι η παρούσα έρευνα δείχνει ότι η πλειοψηφία των ανδρών συνδέεται με την άρνηση, όπως άλλωστε θα περιμέναμε αλλά, με ελάχιστη διαφορά από τη σχετική ανοχή και θετική στάση των υπόλοιπων ανδρών. Αντίθετα, τα αποτελέσματα της πλειοψηφίας των γυναικών υποδεικνύουν τη διαλλακτικότητα και τη θετική στάση που τις διακρίνει στις περισσότερες ερωτήσεις, με αρκετή διαφορά από την αρνητική στάση των υπόλοιπων γυναικών. Επίσης, σημαντικό να αναφερθεί είναι πως στις κοινές ερωτήσεις υπάρχει ίδια στάση μεταξύ φύλου και άποψης και στα δύο δείγματα.

Εν κατακλείδι η παρούσα έρευνα έδειξε, ότι σπουδαστές διαφορετικών ετών, αντιμετωπίζουν, επί το πλείστον, με την ίδια στάση το «φαινόμενο» Ομοφυλοφιλία, εξαιρουμένου μικρών αποκλίσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι κοινωνικοί λειτουργοί, είναι πλέον πολύ γνωστοί για τη βοήθεια που προσφέρουν στη δημιουργία μιας καλύτερης κοινωνίας. Χαρακτηρίζονται ως ευάλωτοι, τόσο κοινωνικά όσο και ψυχολογικά. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας υποδεικνύουν ότι χρειαζόμαστε ακόμα πολύ δουλειά, για να αφαιρέσουμε τελείως από μέσα μας έστω και αυτή την μικρή αρνητική στάση, για την ομοφυλοφιλία.

Αυτό θα μπορέσει να επιτευχθεί,

- § Κατ' αρχήν με πολύ καλούς εκπαιδευτικούς και καλούς κοινωνικούς λειτουργούς, που θα μπορέσουν να καταπολεμήσουν την αρνητική εικόνα της ομοφυλοφιλίας και θα κατανοήσουν τις ρίζες της και τον τρόπο με τον οποίο εκδηλώνεται.
- § Με τη σωστή, ανθρωπιστική παιδεία και υπεύθυνη διαπαιδαγώγηση από το σχολείο, την οικογένεια, την κοινωνία, να επιδιωχθεί η καλλιέργεια των ιδεών του ανθρωπισμού. Η ολοκληρωμένη μόρφωση και η σωστή πληροφόρηση και η αφύπνιση των συνειδήσεων των ατόμων, θα αποτελέσει την κατάλληλη αντίσταση στη βάνανυση καταπάτηση των δικαιωμάτων των ομοφυλόφιλων από τις διάφορες κυβερνήσεις.
- § Κάθε κράτος και κάθε δημοκρατική κυβέρνηση θα πρέπει να λάβει όλα τα μέτρα για την πάταξη κάθε αδικίας των ομοφυλόφιλων. Να μεριμνήσει για την επαγγελματική αποκατάσταση των ομοφυλόφιλων, σαν των υπόλοιπων ανθρώπων, χωρίς να κάνει διακρίσεις λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού. Η κοινωνία θα πρέπει να αντιμετωπίσει τους ομοφυλόφιλους, όχι σαν άτομα προβληματικά, αλλά ως υπερευαίσθητα. Να γίνει εξάλειψη της κοινωνικής αδικίας και της άνιση μεταχείρισης.

- § Ζωτικής σημασίας εγγύηση είναι η εξασφάλιση ενός κράτους δικαίου. Ένα κράτος που θα παρέχει τις ίδιες νομοθετικές εγγυήσεις για όλους τους ανθρώπους.
- § Συνειδητοποίηση πως η ανθρώπινη αξία είναι αρκετά σημαντική και πως οι ομοφυλόφιλοι είναι και αυτοί άνθρωποι σαν όλους τους άλλους.
- § Καταπολέμηση των προκαταλήψεων, που οφείλονται στο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον και απαραίτητη ενημέρωση όχι μόνο σε τοπικό, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο.
- § Η στάση απέναντι στην κοινή γνώμη θα πρέπει να είναι διαλεκτική και ο ίδιος ο άνθρωπος θα πρέπει να αναπτύξει κριτικό έλεγχο προς λαθεμένες ή ύποπτες επιρροές.
- § Σαν κοινωνία και κοινωνική ηθική θα πρέπει να σεβαστούμε την προσωπική ζωή κάθε ομοφυλόφιλου/ης. Έχει το δικαίωμα της δικής του σεξουαλικής ζωής και ερωτικού τρόπου. Θα πρέπει να δώσουμε στο συνειδητοποιημένο ομοφυλόφιλο, ώριμα, σοβαρά και με αυτοσεβασμό το δικαίωμα της ερωτικής ζωής και την επιλογή του συντρόφου, όπως εκείνος/η θέλει, χωρίς να φοβάται, χωρίς να περιθωριοποιείται, χωρίς να αισθάνεται ότι είναι «άρρωστος», «ανώμαλος», «πρόστυχος».
- § Πρέπει όλοι μας να αποδεχθούμε τον ομοφυλοφιλικό και ετεροφυλοφιλικό προσανατολισμό σαν μια συνύπαρξη χωρίς ταμπού και προκαταλήψεις, μέσα στην ωριμότητα και ολοκληρωμένη ταυτότητα τόσο του καθενός από εμάς, όσο και του κοινωνικού συνόλου όπου ζούμε και συνυπάρχουμε.
- § Η ομοφυλοφιλία πρέπει να αναγνωριστεί και να παραδεχτεί από όλους σαν ένας τρόπος σεξουαλικής και κοινωνικής ζωής, εξίσου έγκυρος όσο είναι και οι άλλοι τρόποι.

Πρέπει λοιπόν να συμπεράνουμε, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο ότι: «ο καθένας είναι ομοφυλόφιλος και ετεροφυλόφιλος, ότι δεν είναι σωστό να χαρακτηρίζουμε τους ομοφυλόφιλους σεξουαλική μειονότητα και ότι το να λέμε πως όλοι είναι

ετεροφυλόφιλοι είναι τόσο παράλογο όπως και το να βεβαιώνουμε ότι όλοι είναι ομοφυλόφιλοι».

Πολύ εύστοχα είπε κάποτε ο Ν. Καζαντζάκης «Αγάπα τον άνθρωπο γιατί είσαι συ». Αν ο καθένας το σκεφτόταν αυτό, θα αποφεύγονταν πολλές παρανοήσεις, παρεξηγήσεις, αδικίες, προκαταλήψεις και σιγματισμοί για τον «ομοφυλόφιλο άνθρωπο».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- TM** Άλφρεντ Άντλερ «Εφαρμοσμένη Ψυχολογία, το κοινωνικό ενδιαφέρον», Αθήνα, Εκδόσεις Μπουκουμάνης - Ηλία Μανιατέας, x .x, Μετάφραση Ευάγγελος Γραμμένος
- TM** **Ammer Sigrid** «Η Ελλάδα των γυναικών», Αθήνα, Εκδόσεις Εναλλακτικές, **1992**, Μετάφραση Ευτυχία Λεοντίδου
- TM** Αννέ - Λόρε Φον Κάνιτς «Πατέρας, ο νέος ρόλος του άνδρα στην οικογένεια», Αθήνα, Εκδόσεις ΝΟΤΟΣ, **1981**
- TM** **Anthony Giddens** «Κοινωνιολογία», Αθήνα, Εκδόσεις **GUTENBERG**, **2002**, Μετάφραση και επιμέλεια Δημήτρης Γ. Τσαούσης
- TM** Άντονυ Στορ «Διαταραχές της σεξουαλικής Συμπεριφοράς» Ερμηνεία και Θεραπεία των διαστροφών, Εκδόσεις ΘΥΜΑΡΙ, x.x
- TM** Αρ. Α. Ασπιώτης «Η σεξουαλική σφαίρα και ο νέος άνθρωπος», Αθήνα, Εκδόσεις Ινστιτούτο Ιατρικής Ψυχολογίας κ' Ψυχικής Υγιεινής, **1969**
- TM** **Beatrice Batman** «Σύντομη ιστορία του σεξ», Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτη, **2000**
- TM** Βίλχελμ Ράιχ «Ο σεξουαλικός αγώνας των νέων», Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτη, **1932**, Μετάφραση Αντώνη Μπένου
- TM** Γ. Ν. Χριστοδούλου «Ψυχιατρική», Αθήνα, Εκδόσεις ΒΗΤΑ, **2000**
- TM** **Chassegeut Smirgel Janine** «Γυναικεία σεξουαλικότητα, Νέες Ψυχαναλυτικές απόψεις», Αθήνα, Εκδόσεις Νεφέλη, **1991**, Μετάφραση Δροσούλα Τσαρμακλή
- TM** **David Cohen** «Νόμος, σεξουαλικότητα και κοινωνία: Η επιβολή της ηθικής στην Κλασική Αθήνα», Αθήνα, Εκδόσεις Κάτοπτρο, **1999**, Μετάφραση Πασχίδης Πασχάλης

- TM Elizabeth Badinter**, «XY η ανδρική ταυτότητα», Αθήνα, Εκδόσεις Κάτοπτρο- Α. Μάμαλης και Σία Ο.Ε, Μάρτιος, **1994**, Μετάφραση Λίνα Σταματιάδη
- TM Ernest Borneman** «Η Πατριαρχία», Αθήνα, Εκδόσεις Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, **1988**, Μετάφραση Δημοσθένης Κούρτοβικ
- TM Eva Cantarella** «Οι γυναίκες της αρχαίας Ελλάδας», Αθήνα, Εκδόσεις Παπαδήμας, **1988**, Μετάφραση Δημάκης Παναγιώτης
- TM Ζαν Λουϊ Μπορύ** «Στο φως της μέρας» Το δικαίωμα να είσαι ομοφυλόφιλος, Αθήνα, Εκδόσεις ΔΕΚΑ, **1979**, Μετάφραση Πέτρος Παπαδόπουλος
- TM Ζαν Στεφανί Σερμπουλιέ** «Το δικαίωμα στο σεξ», Αθήνα, Εκδόσεις Ηλία Μανιατέας, x.x
- TM Ηλίας Πετρόπουλος** «Τα Καλιαρντά» Εκδόσεις Νεφέλη, **1969**
- TM Θάνος Ασκητής**, «Η σεξουαλική αφύπνιση της εφηβείας», (2^η εκδ.), Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτη, **1997**
- TM Ι. Παρασκευόπουλος** «Εξελικτική Ψυχολογία», Αθήνα, **1985**
- TM K. J. Dover** «Η ομοφυλοφιλία στην Αρχαία Ελλάδα», Αθήνα, Εκδόσεις Χιωτέλλης, **1982**
- TM Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος** «Ομοφυλοφιλία;», Αθήνα, Εκδόσεις Φωτοδότες, **1992**
- TM Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος** «Ομοφυλοφιλία;», Αθήνα, Εκδόσεις Φωτοδότες (3^η έκδοση)
- TM Κώστας Ταχτοής** «Από τη χαμηλή σκοπιά», Εκδόσεις Εξάντας, x.x
- TM Κώστας Τσαρούχας** «Άλκιστις» Το σκοτάδι και το φως στο ερωτικό ένστικτο, Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, **1995**
- TM Lowen Alexander** «Αγάπη και οργασμός», Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτης, **1990**, Μετάφραση Αργυρώ Τσιραντωνάκη
- TM Λ. Μ. Μουσούρου** «Κοινωνιολογία της Σύγχρονης Οικογένειας», Αθήνα, Εκδόσεις GUTENBERG, **2000**
- TM Magnus Hirschfeld** «Το άγνωστο φύλο», Αθήνα, Εκδόσεις ΜΑΡΗ, **1962**, Μετάφραση Κ. Λ. ΜΕΡΑΝΑΙΟΥ

- TM Marguerite Beecher** «Πέρα από την επιτυχία και την αποτυχία», Αθήνα, Εκδόσεις Γλάρος, **1996**, Μετάφραση Ζωή Χατζηδάκη
- TM Μαρία Χουρδάκη** «Θέματα προετοιμασίας για γάμο-συμβίωση και σχέσεις στην οικογένεια», Αθήνα, Εκδόσεις Πανελληνιος Σύνδεσμος Σχολών Γονέων, **1989**
- TM Μαριάννα Λαγουμίδου** «**Gay! Γιατί;**», Αθήνα, Εκδόσεις Γρηγόρης, **1996**
- TM Michel Foucault** «Ιστορία της σεξουαλικότητας :Η δίψα της γνώσης» Αθήνα, Εκδόσεις Κέδρος, **1976**, Μετάφραση Γκλόρυ Ροζάκη
- TM Michel Foucault** «Ιστορία της σεξουαλικότητας: Η χρήση των απολαύσεων», Αθήνα, Εκδόσεις Κέδρος-Ράππα, **1984**, Μετάφραση Γιώργος Κωνσταντινίδης
- TM Μ. Ι. Κασσωτάκη** «Ο έφηβος και τα προβλήματά του», x.x
- TM Νίκος Μάνος** «Βασικά στοιχεία Κλινικής Ψυχιατρικής» Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Βιβλίων και Περιοδικών, **1997**
- TM Όλουφ Μάρτενσεν – Λάρσεν@Κίρστεν Σέριγκ** «Οικογενειακά πρότυπα και προσωπικότητα», Αθήνα, Εκδόσεις Στάχου, **1994**, Μετάφραση Βασίλης Γκέκας
- TM Ομοφυλοφιλία: Ομιλίες και συζητήσεις που έγιναν στο Σεμινάριο «Η ομοφυλοφιλία» 20-21 Μαρτίου, 1982**, Ξενοδοχείο Φιλοξένεια, Λευκωσία
- TM Παναγή Λεκατσά** «Η Μητριαρχία», Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτη, **1977**
- TM Πλούταρχου, Λυκούργος 7,1 και 18, 9**
- TM Σαπφώ, απ.31 7-16**
- TM Sergent Bernard** «Ομοφυλοφιλία στην Ελληνική Μυθολογία», Αθήνα, Εκδόσεις Χατζηνικολής, **1985**, Μετάφραση Έλενα Πατρικίου
- TM Σιμόν Ντε Μποβουάρ** «Το δεύτερο φύλο», Εκδόσεις Γλάρος, **1979**, Μετάφραση Κυριακού Σιμοπούλου
- TM Sophie Lamiral, Christine Ripault** «Το παιδί σας γίνεται έφηβος» Εκδόσεις Δίπτυχο, x.x

- TM** Στράβων, Γεωγραφία, X, **486**
- TM** «Συμπόσιο» Πλάτωνας, Εκδόσεις Ι. Ζαχαρόπουλος, **1949**,
Εισαγωγή-Μετάφραση-Σχόλια: Β. Δεδούσης, Γ.Κορδάτος
- TM** **Frank Pittman** « Ο άνδρας σε κρίση», Αθήνα, Εκδόσεις Ελληνικά
Γράμματα, **1998**, Μετάφραση Αλέξιος Ζώτος
- TM** Χάβελοκ Έλλις «Επιτομή σεξουαλικής ψυχολογίας» Αθήνα
Εκδόσεις ΜΑΡΗΣ, **1963**
- TM** Χριστ. Χ. Τομασίδη «Εισαγωγή στην Ψυχολογία» Εκδόσεις
Δίπτυχο, κ.κ

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

- TM** Karen E. Rosenblum, Toni-Michelle C. Travis “The Meaning of
the difference“ America, The Mc Graw-Hill Companies, 2000
- TM** Letha Dawson Scanzoni, John Scanzoni “Men, women and
change, a sociology of marriage and family”, America, 1988
- TM** John Scanzoni “Contemporary Families and relationships”,
America, 1995

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- TM** Altman Dennis “Homosexual Oppression and Liberation” New
York, Avon Books Edition, 1971
- TM** Arthur Silverstein “Comment : Constitutional aspects of the
homosexual’s” right of marriage licence” 1972-73
- TM** Bachelor Edward, “Homosexuality and ethics, New York, Pilgrim
Press, 1980
- TM** Bell, Alan and Martin Weinberg “Homosexualities: a study of
diversity among men and women” New York, Simon and
Schuster, 1978

- TM Blumstein Phillip and Peeper Schwartz “American couples” New York, 1983**
- TM Boswell John “Christianity, social Tolerance, and Homosexuality, Chicago, University of Chicago Press, 1980**
- TM Bozzet Frederick “Gay Fathers: how and why they disclose their homosexuality to their Children, 1980**
- TM Clemmer, D. E. “The prison community” New York, Rinehart, 1958**
- TM Donna Tanner “The Lesbian Couple” Lexington Books, 1978**
- TM Einbinder Michael “The legal family” Journal of family, 1973-74**
- TM Faderman Lillian “Odd girls and twilight lovers : A history of lesbian life in twentieth century America, New York, Columbia University Press, 1991**
- TM Feldman Saul and Gerald Thielbar “Deviant life style :Diversity in America Society” Boston, 1972**
- TM Green,G.Dorsey and Bozzet Frederick “Lesbian mothers and gay Fathers”, Newbury Park, 1991**
- TM Harry, J., W.B. DeVall “The Social Organization of Gay Males, New York, 1978**
- TM Ickes William “Sex and sex-role influences in same sex dyads”, 1979**
- TM Jennings Theodore, “homosexuality and the Christian faith”, 19977**
- TM J. Money & A. Ehrhardt “man and woman, boy and girl” The Johns Hopkins University Press, 1972**
- TM Kallman, F. J. “Comparative twin study on the genetic aspects of male homosexuality” Journal of Mental Desease, 1952**
- TM Kanowitz Leo “Sex roles in Law and Society” University of New Mexico Press, 1973**
- TM Kirkpatrick Martha A. “Homosexuality and parenting” New York, 1990**
- TM Lamb Michael “Fathers :forgotten contributors to child development”, 1984**

- TM Levin Eller and Terrie Lyons “ Everything in its place :The Co-existence of lesbianism and motherhood”, 1982**
- TM Lewis, “fathers and the post parental transition” ,1979**
- TM Lynne Segal “Slow Motion, Changing Masculinities, changing men, Virago Press, 1990**
- TM Martin Del and Paul Mariah “Homosexual love-woman to woman, man to man”, New York, Association,1972**
- TM Martin Del and Phyllis Lyon “Lesbian/woman” New York, basic book, 1972**
- TM Masters William and Virginia Johnson “Homosexuality in perspective” , Boston, 1979**
- TM McNeill John, “The Church and the homosexual” Kansas City, 1976**
- TM Miller Brian “gay fathers and their children” the family coordinator, 1979**
- TM Nelson James “An approach to Sexuality and Christian theology” Minneapolis, 1978**
- TM Pagelow, Mildred Daley “Lesbian mothers” New York, 1976**
- TM Ponce Barbara “identities in the lesbian world” Westport, 1978**
- TM Richard Friedman “Male homosexuality – a contemporary psychoanalytic perspective, Yale University Press, 1991**
- TM Richard Green “Sexuality identity conflict in children and adults” New York, basic books, 1974**
- TM Richard Green “the sissy boy syndrome” – the development of homosexuality, Yale University Press, 1978**
- TM Risman, Barbara, and Pepper Schwartz “Sociological research on male and female homosexuality”, 1988**
- TM Robert Stoller “ Transexualism and sex reassignment”, the John Hopkins Press, 1969**
- TM Scroggs Robin, “The New testament and homosexuality”, Philadelphia, Fortress Press, 1983**
- TM Socarides “The overt homosexual” New York, Grune and Stratton, 1968**

- TM Twiss Harold, "Homosexuality and the Christian Faith, Valley Forge, PA, Judson Press, 1978**
- TM Weiss, Henry Walter "On gay Fathers", 1984**
- TM Woods Richard, "Another kind of Love :Homosexuality and Spirituality, Garden City, NY :Doubleday Image Books, 1978**

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ - ΑΡΘΡΑ - ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- TM Περιοδικό «Αμφί Β» 1980-81**
- TM Εφημερίδα «Έθνος» 23/9/94**
- TM Περιοδικό IDEAL IMAGE, 2005**
- TM Περιοδικό «Η Καθημερινή», Τεύχος 89, 13 Φεβρουαρίου 2005**
- TM Αθανάσιος Παπαδημητρίου «Σημειώσεις -Κοινωνική Παρέκκλιση» Κοινωνιολογία IV**

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- TM www.add.gr**
- TM www.archieve.enet.gr**
- TM www.care.gr**
- TM www.clubs.Pathfinder.gr**
- TM www.homosexuality.gr**
- TM www.google.com**
- TM www.Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος.gr**

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

A) Σπουδάστρια Ζ' Εξαμήνου Β) Σπουδαστής Ζ' Εξαμήνου

1. Πιστεύετε ότι η ομοφυλοφιλία είναι :

- α) Συμπεριφορά που οφείλεται σε βιολογικούς παράγοντες...
- β) Γενετική ανωμαλία...
- γ) Ψυχολογική ιδιαιτερότητα...
- δ) Ψυχική ασθένεια...
- ε) Προσωπική επιλογή...
- στ) Προσαρμογή σε κατά καιρούς ή σε υποομάδες κοινωνικά παραδεκτή συμπεριφορά...
- ζ) Κάτι άλλο (καθόρισέ το στις επόμενες σειρές)

.....
.....
.....

2. Το νομικό καθεστώς απέναντι στην ομοφυλοφιλία, στην Ελλάδα σήμερα, είναι :

- α) Οι ομοφυλόφιλες σχέσεις είναι επιτρεπτές μετά τη συμπλήρωση του 16^{ου} έτους της ηλικίας...
- β) Συνιστούν κολάσιμο αδίκημα...
- γ) Είναι απλό πλημμέλημα...
- δ) Είναι νομικό κώλυμα για κατάληψη θέσης στο δημόσιο...
- ε) Δεν γνωρίζω...

3. Ποια η δική σου γνώμη για τις σχέσεις μεταξύ ομοφυλόφιλων;

- α) Είναι θρησκευτικό αδίκημα...
- β) Είναι κοινωνικά ανεπίτρεπτη συμπεριφορά...
- γ) Σχέσεις στις οποίες δεν θα ήθελα να εμπλακούν τα παιδιά μου...
- δ) Άσκηση προσωπικού δικαιώματος και επιλογής...
- ε) Κατ' εξοχήν έκφραση της σεξουαλικής απελευθέρωσης...
- στ) Κάτι άλλο (καθόρισέ το στις επόμενες σειρές)

.....
.....
.....

4. Πιστεύετε ότι οι γάμοι μεταξύ ομοφυλόφιλων ζευγαριών:

- α) Πρέπει να νομιμοποιηθούν για να μην καταστούν οι ομοφυλόφιλοι μια μειονότητα...
- β) Το σχήμα είναι ασυμβίβαστο προς την χριστιανική παράδοση...
- γ) Χαρακτηρίζονται είτε ως ανόητοι, είτε ως αφύσικοι, ή νομικά ανυπόστατοι...
- δ) Αποτελούν πλήρη άρνηση της βάσης του γάμου...
- ε) Πρέπει να αναγνωρίζονται πλέον ως εναλλακτικά οικογενειακά σχήματα...

5. Ποια είναι η γνώμη σας για την υιοθέτηση παιδιών από ζευγάρια του ίδιου φύλου;

- α) Αρνητική, διότι λείπει το πρότυπο ενήλικα του ενός φύλου...
- β) «Άδικο» για τους ομοφυλόφιλους διότι η ομοφυλόφιλη γυναίκα μπορεί να γίνει μητέρα με εξωσωματική γονιμοποίηση...
- γ) Θετική, γιατί υπάρχει αδυναμία αναπαραγωγής...
- δ) Αρνητική, διότι ανατρέπει κάθε έννοια και αντίληψη για την οικογένεια και τη γονεϊκότητα...

6. Χαρακτηρίζετε την ενημέρωση που οι εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια των σπουδών σας στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας έχουν δώσει γύρω από το θέμα της ομοφυλοφιλίας:

- α) Πολύ καλή...
- β) Ικανοποιητική...
- γ) Μέτρια...
- δ) Ελλιπή...
- ε) Ανύπαρκτη...

7. Πιστεύετε ότι μέσα από τα μαθήματα της Κοινωνικής Εργασίας εκφράζεται απέναντι στην ομοφυλοφιλία, στάση:

- α) Θετική...
- β) Αρνητική...
- γ) Αποτελεί θέμα ταμπού...
- δ) Κατανοητή, αλλά καταδικαστέα...
- ε) Κάποια άλλη (καθορίστε ποια στις επόμενες σειρές)

.....
.....
.....

8. Εργάζεστε σαν κοινωνικός λειτουργός στην εκπαίδευση και παρατηρείτε ένα νέο, μία νέα που εκφράζει ομοφυλόφιλες προτιμήσεις. Πως θα αντιμετωπίζατε την κατάσταση;

- α) Θα συνιστούσα στους γονείς του/της να επισκεφθούν έναν ψυχίατρο...
- β) Θα συνιστούσα στους γονείς του/της να επισκεφθούν έναν ψυχολόγο...
- γ) Θα συνιστούσα στους γονείς του/της να επισκεφθούν έναν γιατρό...
- δ) Δε θα παρέμβαίνα καθόλου στην περίπτωση...
- ε) Θα τον/την βοηθούσα να ξεπεράσει κάποιες ενοχές χωρίς να τον/την αποτρέψω από το να είναι ομοφυλόφιλος/η...
- στ) Θα ενημέρωνα απλά τους γονείς και τους δασκάλους του/της...

ζ) Θα τον/την προέτρεπα να καλλιεργήσει γνωριμίες με άτομα του αντίθετου φύλου...

η) Κάτι άλλο (γράψε τι στις επόμενες σειρές):

.....
.....
.....

9. Στη δεοντολογία του επαγγέλματος του Κοινωνικού Λειτουργού διδασκόμαστε ότι αυτός/η πρέπει να είναι πρότυπο ηθικής. Σύμφωνα με αυτό, πιστεύετε ότι ένας/μία ομοφυλόφιλος/η :

- α) Δεν μπορεί να γίνει κοινωνικός λειτουργός...
- β) Μπορεί να γίνει κοινωνικός λειτουργός, αρκεί να κρύβει την σεξουαλική ιδιαιτερότητά του/της...
- γ) Η σεξουαλική του/της προτίμηση δεν έχει καμία απολύτως σχέση με την άσκηση του επαγγέλματος...
- δ) Έχει αυξημένες προοπτικές καλύτερης άσκησης του επαγγέλματος σε ορισμένους χώρους (πλαίσια)...

10. Είστε εργαζόμενος/η κοινωνικός λειτουργός σε ένα ορφανοτροφείο. Ένας - μία από τους τροφίμους πρόκειται να παρουσιαστεί στη διεύθυνση του ιδρύματος αντιμετωπίζοντας κατηγορία για ομοφυλόφιλη σεξουαλική σχέση. Τι στάση θα κρατούσατε;

- α) Θα συνηγορούσα στην παραδειγματική τιμωρία του/της...
- β) Θα ζητούσα την επιείκεια της διεύθυνσης του ιδρύματος...
- γ) Με τη συμπράξη του ιδρύματος θα τον/την παρέπεμπα σε ειδικό επαγγελματία (γιατρό, ψυχολόγο, ψυχίατρο κ.λ.π.)...
- δ) Κάτι άλλο (ανέφερε τι στις επόμενες σειρές):

.....
.....
.....

11. Έγινε στο παρελθόν πορεία από ομάδες ομοφυλόφιλων με αίτημα της νομιμοποίησης της συμβίωσης των ομοφυλόφιλων (γάμος μεταξύ ομοφυλόφιλων). Πως κρίνετε την απουσία αντιπροσωπείας συμπαράστασης του ΣΚΛΕ (Σύλλογος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας) από την εκδήλωση αυτή;

α) Σωστή, γιατί δεν πρέπει να διασύρεται ο ΣΚΛΕ συμμετέχοντας σε παρόμοιες εκδηλώσεις...

β) Σωστή, γιατί η απουσία του ΣΚΛΕ εκφράζει σεβασμό στις κυρίαρχα παραδεκτές αξίες...

γ) Λάθος, γιατί το παραπάνω αίτημα είναι μια διεκδίκηση κοινωνικής δικαιοσύνης, στην οποία ο ΣΚΛΕ θα μπορούσε να συμπαρασταθεί...

δ) Λάθος, γιατί οι κοινωνικοί λειτουργοί σαν φορείς κοινωνικής αλλαγής, θα έπρεπε να πρωτοστατούν σε προωθημένες κοινωνικές διεκδικήσεις...